

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Національного університету
«Острозька академія»

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 22

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2026

УДК: 81.161.2+
81.111
С 88

*Рекомендовано до друку
засіданням ради Навчально-наукового інституту лінгвістики
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 9 від 15 квітня 2026 року)*

Редакційна колегія:

Худолій А. О., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології;

Ковальчук І. В., кандидат психологічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту лінгвістики.

С 88   **Студентські** наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» / ред. кол. : А. О. Худолій, І. В. Ковальчук. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2026. Вип. 22. 158 с.

DOI 10.25264/15.04.2026

У збірнику містяться статті студентів, присвячені проблемам мовознавства, перекладознавства, літературознавства та комунікативної лінгвістики.

Збірник рекомендується студентам-філологам та всім, хто цікавиться філологічною наукою.

**УДК: 81.161.2+
81.111**

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2026
© Автори статей, 2026

УДК: 811.111`38`42

*Алієва Анастасія Агаларівна,
Національний університет «Острозька академія»*

ФУНКЦІЇ СТИЛІСТИЧНО ЗАБАРВЛЕНОЇ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У МАТЕРІАЛАХ ВВС

Наш сучасний інформаційний простір значною мірою формується засобами масової інформації, які відіграють важливу роль у висвітленні міжнародних подій. Особливе місце у медіа-дискурсі посідає тема російсько-української війни, що активно висвітлюється провідними світовими медіа. У процесі подання інформації журналісти використовують різноманітні мовні засоби, серед яких важливу роль відіграє стилістично забарвлена лексика. У словнику англійської мови стилістично забарвлена лексика позначається таким чином: arch. (archaic) – архаїчна, obs. (obsolete) – застаріла, dated – історична, fml. (formal) – офіційна, infml. (informal) – неофіційна, розмовна, rhet. (rhetorical) – урочиста, emph. (emphatic) – емоційна, derog. (derogatory) – зневажлива, ironic – іронічна.

Стилістично маркована лексика дає змогу не лише передати фактичну інформацію про події війни, а й сформуванати певне емоційне або оцінне ставлення до них. У медіатекстах вона може виконувати різні функції: експресивну, оцінну, прагматичну та впливову. Зокрема, за допомогою таких лексичних одиниць журналісти підкреслюють драматичність подій, акцентують увагу на важливих аспектах конфлікту та впливають на сприйняття інформації аудиторією. Беручи до уваги методи дискурс-аналізу, медіатексти можна розглядати як складні комунікативні утворення, що мають певні прагматичні та стилістичні особливості. Аналіз матеріалів британського медіаресурсу ВВС дозволяє простежити, як саме стилістично забарвлена лексика використовується для опису подій російсько-української війни та які функції вона виконує у формуванні медійного нарративу. Отже, це дослідження спрямоване на

виявлення функцій стилістично забарвленої лексики у матеріалах BBC, присвячених російсько-українській війні, а також на визначення її ролі у формуванні оцінності, емоційності та впливу медіатексту на аудиторію.

Ключові слова: стилістично забарвлена лексика, медіадискурс, російсько-українська війна, медіатекст, функції лексики, BBC.

The contemporary information space is largely shaped by mass media, which play a crucial role in covering international events and shaping public perception of them. A prominent place within modern media discourse is occupied by the topic of the Russian-Ukrainian war, which has been extensively reported by leading global media outlets. In the process of presenting information about this conflict, journalists employ a wide range of linguistic means, among which stylistically coloured vocabulary occupies a particularly significant position.

Stylistically marked lexical units enable journalists not only to convey factual information about the events of the war but also to construct a particular emotional and evaluative perspective on them. Within media texts such vocabulary performs several important functions, including expressive, evaluative, pragmatic and persuasive ones. Through the use of such lexical elements, journalists are able to emphasize the dramatic character of events, highlight crucial aspects of the conflict and influence the way the audience interprets and perceives the reported information. From the perspective of discourse analysis, media texts can be interpreted as complex communicative constructs characterized by specific pragmatic and stylistic features. The analysis of materials published by the British media outlet BBC makes it possible to trace the ways in which stylistically coloured vocabulary is used to describe the events of the Russian-Ukrainian war and to determine the functions it performs in shaping the overall media narrative. Therefore, the present study aims to identify the functions of stylistically coloured vocabulary in BBC materials devoted to the Russian-Ukrainian war and to determine its role in creating evaluative and emotional effects, as well as its influence on the audience's perception of the media message.

Keywords: *stylistically marked vocabulary, media discourse, the Russian-Ukrainian war, evaluative language, lexical functions, BBC news discourse.*

Постановка проблеми. Аналіз медіатекстів дає змогу глибше зрозуміти особливості функціонування мовних засобів у сучасному інформаційному просторі та їхній вплив на формування суспільної думки. Особливу увагу в цьому контексті привертає використання стилістично забарвленої лексики у висвітленні подій російсько-української війни. Засоби масової інформації, зокрема міжнародні медіа, активно використовують різні мовні ресурси для передачі інформації, оцінювання подій та формування певного ставлення аудиторії.

Мета здійснити лінгвостилістичний аналіз стилістично забарвленої лексики, що використовується на позначення російсько-української війни у матеріалах BBC, та визначити її основні функції й особливості використання у сучасному медіадискурсі.

Завдання: Відповідно до поставленої мети, у роботі передбачено розв'язання таких завдань: визначити сутність стилістично забарвленої лексики; розглянути особливості її функціонування в медіадискурсі; проаналізувати лексичні одиниці у матеріалах BBC, присвячених російсько-українській війні; визначити основні типи та функції цієї лексики; з'ясувати її роль у формуванні медійного наративу та впливі на аудиторію.

У сучасному інформаційному просторі засоби масової інформації висвітлюють широкий спектр подій, серед яких значне місце посідають військові конфлікти. Військова лексика активно використовується не лише фахівцями, а й політиками, журналістами та пересічними громадянами. Унаслідок цього вона поступово виходить за межі вузькоспеціалізованої сфери та входить до повсякденного мовного вжитку. З метою більш детального дослідження особливостей використання стилістично забарвленої лексики у висвітленні російсько-української війни доцільно звернутися не лише до письмових медіатекстів, але й до відеоматеріалів міжнародних новинних платформ. Відеосюжети дозволяють простежити, яким чином журналісти подають інформацію про події війни у поєднанні вербальних і візуальних засобів, а також проаналізувати мовні особливості новинного повідомлення в усній формі [1].

У відеосюжеті новинної служби BBC News журналісти висвітлюють події на сході України та перебіг бойових дій у місті Покровськ. Матеріал містить численні приклади військової, оцінної та емоційно забарвленої лексики, яка дозволяє глядачам зрозуміти ситуацію на фронті, оцінити стратегічну важливість певних територій та відчуття напруження бойових дій. У нижче наведених прикладах висвітлено окремі лексичні одиниці із сюжету та короткий опис їх значен-

ня і функції: *russian advances, key battleground, the battle is intense, command center, another kremlin lie, constant menace of drones* [2].

...officials insist they're still resisting russian advances in the city [2] – військова лексика, russian advances що виконує інформативну функцію, оскільки передає просування військ і розвиток бойових дій.

Focus hasn't fallen, despite Russian claims to have taken the city, but the battle is intense [2] – емоційно-експресивна лексика, що посилює драматизм і напруженість ситуації.

3. *This is the command center where Ukraine's assault regiment is coordinating the fight* [2] – термінологічна військова лексика, command center яка виконує інформативну функцію та описує організацію бойових дій.

4. *...to refute what they say is another kremlin lie* [2] – оцінна лексика з негативним забарвленням, що формує критичне ставлення до інформації.

5. *...with the constant menace of drones* [2] – емоційно-експресивна лексика, яка підкреслює небезпеку та створює напружену атмосферу.

У матеріалі ВВС, присвяченому війні в Україні, журналісти використовують поєднання інформативної військової лексики та стилістично забарвлених виразів, щоб передати глядачу як хід бойових дій, так і атмосферу напруженості та небезпеки. Часто застосовуються метафори, емоційно-експресивні словосполучення та оцінно-описова лексика, що допомагає створити живу картину подій на фронті.

- *...russia grinds forward in the east* [4] – метафора, що передає поступовий, але невпинний наступ російських військ; словосполучення grinds in the east має емоційне забарвлення, підкреслює напруженість ситуації.

- *...moscow's war machine has been churning mile by mile* [4] – метафоричне вираження, churning mile by mile що створює образ могутньої, невпинної військової сили; використано метафору, що передає масштаб і силу протилежної сторони.

- *...have continued their barrage of air strikes on Kyiv and other cities* [4] – емоційно-репрезентативна лексика, barrage of air підкреслює інтенсивність авіаційних ударів; інформативна функція.

- *...a russian summer offensive near the eastern town of Pokrovsk did make rapid advances just north of the town* [4] – військова лексика з емоційним ефектом, rapid advances показує темп і динаміку бойових дій, як успіхи, так і труднощі на фронті.

- *...the town, once a key logistics hub for Ukraine's military, is*

already in ruins [4] – емоційно-оцінна лексика, *ruins* передає масштаб руйнувань та складність оборони міста.

• “...*faced serious logistical problems with poorly motivated russian troops suffering shortages of food, water and ammunition* [4] – нейтральна інформативна лексика з оцінним елементом, яким відображає труднощі російських сил.

• ...*Since then, the battle has mostly been in the east of Ukraine with russian forces slowly gaining ground over many months* [4] – словосполучення з емоційним забарвленням, *slowly gaining ground* показує тривалий процес втрат території противником та напруженість на фронті.

Висновок: Аналіз відеоматеріалів ВВС показує, що стилістично забарвлена лексика відіграє ключову роль у формуванні медійного нарративу російсько-української війни. Вона поєднує інформативну функцію з експресивною та оцінною, дозволяючи журналістам не лише передавати факти, а й підкреслювати драматизм подій, їхню стратегічну важливість і складність. Завдяки використанню такої лексики медіатексти стають більш наочними для аудиторії, формуючи у глядача повне уявлення про ситуацію на фронті та впливаючи на його сприйняття конфлікту.

Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні міжкультурних особливостей використання стилістично забарвленої лексики у медіадискурсі різних країн, а також у порівняльному аналізі мовних засобів, що застосовуються різними міжнародними медіа (зокрема ВВС) для висвітлення російсько-української війни. Окремої уваги потребує дослідження впливу стилістично маркованої лексики на формування громадської думки та інформаційної картини світу аудиторії, а також аналіз трансформації військової лексики у процесі її переходу з професійного в загальнонавчаний мовний простір.

Література:

1. Lexico-semantic features of the representation of the war in Ukraine by mass media (based on BBC and CNN News). URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9a08f1e5-d7a6-4c3e-9c67-49a2849e04ab/content>
2. Troops in eastern Ukraine speak to the BBC. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bPQLcvNHK5k>
3. War in Ukraine through the eyes of the foreign press. URL: <https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/db45602f-59d4-4ff7-984d-1accef39939e/content>
4. Ukraine in maps: Tracking the war with Russia. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c010k4389g2o>
5. Stylistic colouring of neutral vocabulary in context. URL: [file:///C:/Users/Asus/Downloads/44%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Asus/Downloads/44%20(1).pdf)

УДК: 81'373.46:61:070

*Антонюк Анастасія Миколаївна,
Національний університет "Острозька академія"*

АНАЛІЗ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У БРИТАНСЬКИХ СТАТТЯХ ПРО COVID-19 НА МАТЕРІАЛІ BBC

У статті здійснено лінгвальний аналіз англомовної медичної термінології, актуалізованої пандемією Covid-19, на матеріалі 10 британських публіцистичних текстів BBC. Основну увагу зосереджено на тематичній класифікації 90 репрезентативних термінологічних одиниць (N = 90), вилучених методом суцільної вибірки та унормованих шляхом лематизації. У результаті виокремлено шість тематичних доменів Covid-лексики: вірусологія й мутації, вакцинація та імунітет, клінічні наслідки, методологія досліджень і доказовість, терапевтичні засоби, профілактика та протиепідемічні заходи. Встановлено, що в британському медіадискурсі терміни поєднують наукову точність із доступністю для широкої аудиторії.

Ключові слова: медична термінологія; Covid-лексика; медіадискурс; BBC; тематична класифікація; детермінологізація; доказовість; лематизація.

The article analyzes English medical terminology activated by the Covid-19 pandemic on the basis of 10 British BBC media texts. The focus is placed on the thematic classification of 90 representative terms (N=90) selected by continuous sampling and normalized through lemmatization. The study identifies six thematic domains of Covid-related vocabulary: virology and mutations, vaccination and immunity, clinical consequences, research methodology and evidence, therapeutics, and preventive anti-epidemic measures. It is established that in British media discourse medical terms combine scientific precision with accessibility for a broad audience.

Keywords: medical terminology; Covid vocabulary; media discourse; BBC; thematic classification; determinologization.

Актуальність та постановка проблеми. Пандемія Covid-19 спричинила різке розширення суспільно вживаної медичної лексики: у публічний обіг увійшли як нові номінації (Covid-19, covidiot тощо), так і спеціальні терміни/показники, що раніше належали переважно експертному дискурсу (наприклад, R number, community transmission). У комунікаційному вимірі це створило практичне завдання: забезпечити точність медичного повідомлення й водночас зробити його зрозумілим для нефахової аудиторії. На нормативному рівні важливим залишається дотримання етичних принципів найменування нових інфекційних хвороб, які рекомендує World Health Organization: мінімізувати необов'язкові негативні наслідки назви для суспільства та уникати образливих асоціацій щодо груп людей або регіонів [12].

Останні публіцистичні матеріали BBC (2020 – 2024) демонструють сталі способи введення Covid-термінів у масову комунікацію: подання термінів у пояснювальному контексті, опора на порівняння, використання числових маркерів (частка випадків, оцінка ризику), а також маркування рівня доказовості (observational evidence, randomised controlled trial, bias тощо) [6; 10; 2]. Водночас недостатньо описаною лишається саме доменна організація Covid-лексики у британському медіадискурсі (які тематичні поля є ядровими та як вони мовно «пакуються» в публіцистичний текст).

Мета статті. Визначити тематичні домени англомовної медичної термінології Covid-19 у британських матеріалах BBC та описати особливості її функціонування в медіадискурсі.

Постановка завдань: 1) сформувати корпус британських матеріалів про Covid-19 на платформах BBC; 2) виявити термінологічні одиниці методом суцільної вибірки та здійснити лематизацію; 3) здійснити тематичне групування термінів за семантичним принципом; 4) описати контексти вживання термінів у медіадискурсі, зокрема механізми адаптації для нефахової аудиторії.

Матеріал і методика дослідження. Корпус дослідження сформовано шляхом суцільної вибірки з 10 англомовних публіцистичних текстів, опублікованих на платформах BBC News, BBC Future та BBC Worklife: 8 текстів новинно-пояснювального формату та по 1 тексту науково-популярного й соціально-психологічного ракурсів відповідно.

Алгоритм опрацювання матеріалу включав: 1) суцільне вилучення термінологічних одиниць; 2) лематизацію, тобто процедура унормування словоформ для подальшого тематичного групування

[Cambridge Dictionary. Lemmatization]; 3) групування за тематичними доменами; 4) опис контекстів уживання в медіадискурсі.

Виклад основного матеріалу. Тематичне групування засвідчило, що Covid-лексика в медіа організується навколо шести доменів, які корелюють із ключовими «сюжетними лініями» пандемійного дискурсу: еволюція вірусу, імунізація, наслідки для здоров'я, отримання доказів, лікування та суспільні заходи стримування.

Вірусологія і мутації. До цього поля належать терміни, що позначають еволюцію SARS-CoV-2 та генетичні зміни, які впливають на поширення й властивості вірусу: *SARS-CoV-2, coronavirus, variant, strain, subvariant, lineage, mutation, spike protein, receptor-binding domain, N501Y, H69/V70 deletion, Omicron, Delta, BA.4, BA.5* [3; 7; 6]. Характерна риса BBC-текстів – є «пояснювально-науковий місток»: термін подається разом із коротким уточненням або фактологічним маркером. Наприклад, у повідомленні про “Delta Plus” наводиться частка випадків як інструмент раціонального фреймінгу ризику:

Latest official data suggests 6% of Covid cases are of this type [7].

Вакцинація та імунітет. Група охоплює лексику, пов'язану з щепленням, імунною відповіддю та вакцинаційними технологіями: *vaccine, jab, booster, dose, vaccination status, vaccine-induced immunity, waning immunity, immune response, immune system, antibodies, immune cells, mRNA, genetic code, adenovirus, BCG vaccine* [5; 4; 8]. Для медіадискурсу показовим є поєднання нейтрального *vaccine* з розмовнішим дублетом *jab*, який підвищує доступність повідомлення. Також регулярним є пояснення механізмів дії вакцин у стислому викладі:

The vaccines used in the UK all try to deliver a snippet of the Covid-virus's genetic code into the body to train the immune system [4].

У матеріалах про рідкісні тромботичні ускладнення після вакцинації згадуються високоспецифічні одиниці (наприклад, *platelet factor four*), що пов'язано з намаганням пояснити природу явища, зокрема у випадку вакцини компанії AstraZeneca [4].

Клінічні наслідки й ускладнення. Поле охоплює терміни, що позначають симптоми та наслідки Covid-19: *symptoms, sore throat, fatigue, headache, cough, diarrhoea, loss of smell, brain fog, micro clots, microvascular complications, kidney function, blood clots, platelet factor four, thrombosis, menstrual cycle, obsessive-compulsive disorder (OCD), post-traumatic stress disorder (PTSD)* [4; 3; 8; 9]. У BBC спостерігається поєднання клінічних номінацій із причинно-наслідковими поясненнями та акцентом на динаміці симптоматики залежно від

варіантів. Показовим є приклад щодо ураження судин і внутрішніх органів:

One of the ongoing concerns remains the virus' ability to cause damage to blood vessels and internal organs through the creation of micro clots [2].

Методологія досліджень і доказовість. Цей домен включає терміни, що репрезентують типи доказів і дизайн досліджень: *observational (study), randomised controlled trial, clinical trial, dummy version, bias, preprint server, withdrawn/removed paper, laboratory experiments, analysis, data tracker, R number, survey, evidence, published study, cryo-electron microscopy [11; 3].* У BBC ці одиниці виконують метамовну функцію: пояснюють читачеві, чому певний результат не слід трактувати як причинність. Ілюстративним є приклад із матеріалу про *vitamin D*:

Many studies have shown an association between vitamin D and Covid outcomes, but the evidence is largely observational [11]. Далі в матеріалі уточнюється, що спостережне дослідження не контролює інші чинники, тому не дає змоги однозначно встановити причинно-наслідковий зв'язок; саме тому вищим рівнем доказовості вважається *randomised controlled trial*, де результат можна зіставити з контрольною або “*dummy*” версією лікування [11]. Окремо в новинних текстах пояснюється показник *R number* як інструмент оцінювання динаміки епідемії; у цьому контексті наводиться цитата з коментарем *Boris Johnson*:

He [Boris Johnson] said this may be increasing the R number – which indicates if an epidemic is growing or shrinking – by 0.4 [3].

У цьому випадку BBC відразу тлумачить значення показника для нефахового читача: якщо *R number* зростає, це свідчить про активніше поширення інфекції, а якщо зменшується – про згасання епідемічного процесу [3].

Терапевтичні засоби та лікувальні стратегії. Група включає терміни, що називають медикаменти / добавки та їхній статус у публічній дискусії: *treatment, drug, hydroxychloroquine, ivermectin, dexamethasone, vitamin D, supplement, deficiency, high dose, effectiveness, efficacy, prevent, intensive care admissions, Covid deaths, miracle cure [10; 11].* Для BBC характерне поєднання назв засобів із лексикою доказовості й критичного оцінювання гучних тверджень. У тексті про вітамін *D* наведено приклад «сенсаційного» фреймінгу результатів:

It suggested vitamin D had staggering success, with an 80% reduction in intensive care admissions and a 60% reduction in Covid deaths [10]. У межах цього домену також фіксуються терміни, які набули резонансу в медійному просторі (зокрема ivermectin) і стали частиною дискусій про «*miracle drug*» та ризики дезінформації [11].

Профілактика та протиепідемічні заходи. Поле репрезентує соціально-медичні інструменти стримування поширення вірусу: *lockdown, social distancing, masks, quarantine, restrictions, tier four, mixing rules, travel ban, PCR test, testing, isolate at home, ventilation, mass testing, public health advice, risk factors, pandemic waves* [7; 3]. На відміну від суто біомедичних термінів, ці одиниці часто мають «побутову оболонку», але функціонують як медіа-терміни з практичним епідеміологічним змістом і прямою інструктивністю. Зокрема, у рекомендаційному фрагменті щодо дій при симптомах зазначається:

If you have symptoms take a PCR test and isolate at home until you receive a negative result [7]. У цьому випадку ВВС не лише подає терміни, а й вбудовує їх у чіткий алгоритм дій для масової аудиторії: тестування, самоізоляція та подальше очікування результату, тобто медична лексика переходить у площину практичної поведінкової інструкції.

Висновки. Тематична класифікація медичної термінології на матеріалі 10 публікацій ВВС засвідчила, що Covid-лексика у британському медіадискурсі системно групується навколо шести доменів: вірусологія / мутації; вакцинація / імунітет; клінічні наслідки; доказовість і методологія; терапевтичні засоби; профілактика та протиепідемічні заходи. Аналіз контекстів уживання показав «подвійний режим» функціонування термінів: з одного боку, вони забезпечують точність і наукоємність повідомлення, з іншого – адаптуються для широкої аудиторії через пояснення, стилістичні дублети (напр., *vaccine/jab*) і кількісні маркери ризику.

Перспективи подальших розробок убачаємо у: 1) кількісному (частотному) аналізі всього масиву термінів у корпусі; 2) порівнянні піддискурсів (новинного, науково-популярного, соціально-психологічного) за стратегіями пояснення термінів; 3) розширенні аналізу перекладацьких рішень і термінологічної узгодженості з урахуванням рекомендацій World Health Organization щодо етичного найменування та нейтральної номінації.

Література:

1. Cambridge Dictionary. Lemmatization. Cambridge University Press. Electronic resource. https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/lemmatization?utm_source=chatgpt.com

2. Cox D. How Covid-19's symptoms have changed with each new variant. BBC Future. 13 May 2024. URL: <https://www.bbc.com/future/article/20240111-covid-19-how-does-its-symptoms-differ-from-flu>

3. Gallagher J. BCG: Can a vaccine from 1921 save lives from Covid-19? BBC News. 11 October 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/health-54465733>

4. Gallagher J. Covid: Trigger of rare blood clots with AstraZeneca jab found by scientists. BBC News. 2 December 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/health-59418123>

5. Gallagher J. New coronavirus variant: What do we know? BBC News. 20 December 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/health-55388846>

6. Roberts M. BA.4 and BA.5 Omicron: How worried should we be? BBC News. 1 July 2022. URL: <https://www.bbc.com/news/health-55659820>

7. Roberts M. Delta 'Plus' Covid variant may be more transmissible. BBC News. 22 October 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/health-59009293>

8. Robinson O., Schraer R. Covid vaccine: Period changes could be a short-term side effect. BBC News. 13 May 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/health-56901353>

9. Savage M. Coronavirus: The possible long-term mental health impacts. BBC Worklife. 29 October 2020. URL: <https://www.bbc.com/worklife/article/20201021-coronavirus-the-possible-long-term-mental-health-impacts>

10. Schraer R. Vitamin D: The truth about an alleged Covid 'cover-up'. BBC News. 5 April 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/health-56180921>

11. Schraer R., Goodman J. Ivermectin: How false science created a Covid "miracle" drug. BBC News. 7 October 2021. URL: <https://www.bbc.com/news/health-58170809>

12. World Health Organization. World Health Organization best practices for the naming of new human infectious diseases. 15 May 2015. WHO Reference Number: WHO/HSE/FOS/15.1. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-HSE-FOS-15.1>

УДК: 81'42:81'1

Бабенкова Любов Юрійвна,
Національний університет «Острозька академія»

КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Стаття присвячена дослідженню комунікаційної взаємодії як центрального об'єкта сучасної лінгвістики та комунікаційних процесів. Особливу увагу приділено становленню комунікативної лінгвістики, а також прагматичному та дискурсивному підходам до аналізу мовної взаємодії. Висвітлено погляди сучасних мовознавців на механізми комунікації, соціальних факторів та інтеракційної організації мовлення.

Ключові слова: комунікація, комунікативна взаємодія, комунікативна лінгвістика, прагматика, дискурс-аналіз, інтеракція.

This article is devoted to the study of communicative interaction as a central focus of contemporary linguistics and communication processes. Particular attention is paid to the development of communicative linguistics, as well as to pragmatic and discursive approaches to the analysis of linguistic interaction. The views of contemporary linguists on the mechanisms of communication, social factors, and the interactional organization of speech are highlighted.

Keywords: communication, communicative interaction, communicative linguistics, pragmatics, discourse analysis, interaction.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці дедалі більше уваги приділяється дослідженню мови не лише як системи знаків, а й як засобу соціальної взаємодії між учасниками спілкування. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення комунікативної взаємодії як процесу організації мовлення в реальних умовах комунікації. Аналіз цього явища дає змогу з'ясувати механізми встановлення контакту між комунікантами та роль контексту в процесі спілкування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні лінгвістичні дослідження показують, що комунікація – багатогранне явище, яке розглядається через призму соціальної взаємодії. Зокрема, роботи українських дослідників Ф. Бацевича [1], Н. Жмаєвої та К. Гохман [2], а також зарубіжних вчених Дж. Оллвуда [5], П. Дрю [6], Ф. Керна і М. Зельтінг [8] та В. Хортонна [7] істотно розширили теоретичне розуміння комунікації, комунікативної лінгвістики та інтеракційної організації мовлення.

Мета статті полягає у аналізі поняття комунікативної взаємодії як об'єкта сучасної лінгвістики, її зв'язку з комунікацією та комунікативною лінгвістикою, а також у висвітленні основних теоретичних підходів, що використовуються для її дослідження.

Постановка завдання:

- проаналізувати еволюцію наукових поглядів на поняття комунікації;
- розглянути основні положення комунікативної лінгвістики;
- охарактеризувати поняття комунікативної взаємодії та її механізми;
- визначити роль теоретичних підходів у її дослідженні.

Виклад основного матеріалу. До початку ХХ століття проблема комунікації розглядалася переважно в межах художнього мовлення та діалогу. Згодом інтерес до цього явища суттєво зріс, що було зумовлено значними змінами у сфері спілкування як у суспільстві, так і в літературі, а також переосмисленням принципів його організації. Ця зацікавленість сприяла активному дослідженню цього аспекту філософами й логіками (Б. Рассел, Л. Вітгенштайн та ін.), а також семіотиками (Ч. Морісс) [4, 512].

Однак на сучасному етапі розвитку лінгвістики науковці дедалі більше зосереджуються на дослідженні мови як засобу соціальної взаємодії та її функціонування в реальних умовах, у зв'язку з чим пріоритетним став аналіз самого поняття комунікації. Загалом, за Великою українською енциклопедією, цей термін трактується так: «Комунікація – передавання інформації в суспільстві за допомогою мови та інших сигнальних форм зв'язку; засоби створення, передавання та одержання інформації» [3]. Проте в сучасній лінгвістиці це явище зазнає нового теоретичного осмислення, яке мовознавці намагаються розглядати з інших позицій. Дослідник Ф. Бацевич зазначає, що комунікація є особливою формою соціальної взаємодії у процесі її пізнавальної та діяльній активності [1, 28]. Схожої думки дотримуються науковці Ф. Керн і М. Зельтінг, які розглядають цей термін

не як сукупність ізольованих від контексту лінгвістичних структур, а як інструмент реалізації дій у процесі взаємодії в соціумі [8]. Такий підхід зміщує аналітичний акцент із формальних мовних одиниць на їхню інтеракційну функцію.

Поширення таких поглядів сприяло формуванню в сучасному мовознавстві окремого наукового напрямку, зосередженого на вивченні мовлення в умовах реальної взаємодії – комунікативної лінгвістики. За словами Ф. Бацевича, це наука, «предметом якої є процеси спілкування людей із використанням живої природної мови, а також з урахуванням усіх наявних складових комунікації (фізичних, фізіологічних, психологічних, соціальних, контекстних, ситуативних та ін.)» [1, 8]. Становлення комунікативної лінгвістики та її ідей почалося ще у другій половині ХХ століття, коли лінгвісти стали розглядати мову як досягнення людини в особистому та суспільному житті. Вчені дійшли висновку, що традиційний підхід до вивчення мови як замкненої системи втратив актуальність, тому сучасна лінгвістика визначає її як невід’ємну складову людського буття, засіб структурування досвіду та інструмент самовираження. Саме тому відбувся перехід від суто об’єктивізованого аналізу мовних одиниць до розуміння мови через призму особистості та конкретної діяльності [1, 11].

Подальший розвиток цієї науки сприяв глибшому осмисленню її основних аспектів, унаслідок чого мовознавці виокремили центральне поняття комунікативної лінгвістики – комунікативну взаємодію. Цей термін трактується як динамічний процес обміну репліками, реакціями та смислами між учасниками спілкування. Визначаючи це поняття як один із об’єктів сучасної лінгвістики, дослідники Ф. Керн і М. Зельтінг розглядають його як механізм, у якому мова функціонує як ресурс для здійснення дій у соціальній взаємодії, причому аналіз ґрунтується на інтеракційних діяльностях як мінімальних одиницях [8]. Такий підхід поєднує мовні форми з конкретними видами соціальної активності й принципово відрізняється від традиційних структурно-лінгвістичних моделей.

Схожу позицію займає Дж. Альвуд, який описує комунікативну взаємодію як різновид діяльності та пропонує основні механізми, що забезпечують процес спілкування. У своїй концепції він зосереджується на практичних, орієнтованих на конкретну ситуацію завданнях спілкування, що відрізняє його підхід від абстрактних моделей мовної компетенції [5]. Таким чином, ця теорія постає

передусім як сукупність фактичних дій, спрямованих на виконання комунікативних завдань у реальних ситуаціях спілкування.

Узагальнюючи сучасні теорії комунікації, інший аспект висвітлює дослідник В. Хортон, який акцентує увагу на значенні спільних знань (*common ground*) та процесів координації між комунікантами, зосереджуючи аналіз не на окремих висловленнях, а на чергах мовлення, діях і їхній послідовній організації [7]. Такий підхід поєднує одночасно когнітивний та інтеракційний виміри комунікативної взаємодії, підкреслюючи динамічний характер мовлення.

Подібну позицію підтримує також П. Дрю, зазначаючи, що однієї з важливих характеристик комунікативної взаємодії є її послідовна організація. Він підкреслює, що дослідження цього терміна концентрується не лише на черговості мовлення, але й на тому, як соціальні дії здійснюються через мову. Вибір між альтернативними конструкціями для виконання певних дій базується на послідовній позиції, в якій мовець здійснює цю дію [6]. Таким чином, комунікативна взаємодія постає як впорядкована, структурована діяльність, що підлягає систематичному лінгвістичному аналізу.

Варто підкреслити, що у сучасному мовознавстві дослідження комунікативної взаємодії здійснюється в межах різних теоретичних підходів, кожен із яких пропонує власне бачення аналізу цього явища. Серед них найбільш значущими вчені виділяють прагматичний підхід і дискурс-аналіз.

У своїй праці В. Хортон подає огляд основних теорій і підходів до аналізу розмови та інтеракції, наголошуючи на важливій ролі прагматики у поясненні механізмів комунікативної взаємодії. Прагматичний підхід зосереджується на дослідженні того, як мова використовується в реальних умовах спілкування. У центрі уваги перебувають мовленнєві акти, імплікатури, стратегії ввічливості та інші явища, що залежать від контексту [7].

У межах прагмалінгвістики комунікативна взаємодія розглядається насамперед як цілеспрямована соціальна дія, що реалізується через мовлення. П. Дрю підкреслює зв'язок між вивченням соціальних дій у процесі взаємодії та лінгвістичною прагматикою, зокрема теорією мовленнєвих актів. Відповідно до цього підходу, у процесі спілкування мовці обирають різні мовні конструкції або формати висловлювання залежно від комунікативної ситуації та послідовності взаємодії [6].

На відміну від прагматичного підходу, дискурс-аналіз зосереджується передусім на організації мовлення у ширшому соціальному

контексті. Він розглядає мовлення в нерозривному зв'язку з контекстом, комунікативними намірами та взаємодією учасників комунікації. У сучасній лінгвістиці увага дослідників поступово зміщується від розгляду мови як замкненої системи до дослідження процесів комунікативної взаємодії. У зв'язку з цим аналіз окремого тексту дедалі частіше замінюється аналізом дискурсу, оскільки текст не відображає повною мірою складність природного спілкування. Об'єктом вивчення стають автентичні дискурси, які охоплюють як вербальні, так і невербальні аспекти комунікації та розглядаються як форма мовленнєвої діяльності. Саме тому дискурс виступає важливою одиницею аналізу в дослідженнях, що зумовлено функціональним підходом до вивчення мови в реальних процесах спілкування [2, 68].

Висновок. Отже, у сучасній лінгвістиці комунікативна взаємодія розглядається як багатовимірний процес, що відображає динаміку взаємин між учасниками спілкування, їхні ролі, наміри та стратегії мовленнєвої поведінки. Саме цей аспект дає змогу простежити, яким чином мовці встановлюють контакт, підтримують діалог і досягають взаєморозуміння. Тому сучасні дослідження, які здійснюються в межах прагматичного та дискурсивного підходів, зосереджуються не лише на структурі мови, а передусім на її функціонуванні в реальних умовах комунікації.

Перспективи подальших досліджень включають детальне вивчення комунікативної взаємодії у різних дискурсивних контекстах, а також у дослідженні впливу нових медіа та технологій на процеси спілкування.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Жмаєва Н. С., Гохман К. Є. Концептуальні засади аналізу дискурсу. *Science and Education a New Dimension*. 2018. Т. VI (161), № 48. С. 68–72. DOI: <https://doi.org/10.31174/send-ph2018-161vi48-17>
3. Комунікація. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Комунікація>
4. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 1 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
5. Allwood J. Activity Based Studies of Linguistic Interaction. Göteborg : Göteborg University, Department of Linguistics, 2007. (Gothenburg Papers in Theoretical Linguistics ; No. 93). 19 с.

6. Drew P. Conversation Analysis and Social Action. *Journal of Foreign Languages*. 2013. Т. 37, № 3. С. 2–11.

7. Horton W. S. Theories and Approaches to the Study of Conversation and Interactive Discourse. *The Routledge Handbook of Discourse Processes*. 2017. С. 22–68. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315687384-3>

8. Kern F., Selting M. Conversation Analysis and Interactional Linguistics // *The Encyclopedia of Applied Linguistics* / ed. by C. A. Chapelle. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2013. С. 1012–1016. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal0203>

УДК: 811.111'373.7

Бобровська Аліна Дмитрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙ

Статтю присвячено лінгвістичному аналізу особливостей вживання англійських фразеологізмів на позначення емоцій. У статті проведено аналіз структурно-семантичних особливостей англійських ФО на позначення емоцій.

Ключові слова: фразеологізм, фразеологічна одиниця, емоції, класифікація, група.

The article deals with the linguistic analysis of the peculiarities of the use of English phraseological units indicating emotions. The article identifies the structural and semantic features of English phraseological units that express emotions.

Keywords: idiom, phraseological unit, emotions, classification, group.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Фразеологічний склад мови традиційно вважається одним із найбільш виразних об'єктів лінгвістичних досліджень, адже у ньому закарбовано унікальний світогляд та історію кожного народу. Фразеологія як лінгвістична дисципліна вивчає стійкі ідіоматичні поєднання – фразеологізми, колокації, прислів'я та приказки. Фразеологічні одиниці є одними з найскладніших, але водночас найяскравіших і емоційно виразних засобів мови [6].

Емоції є невід'ємною складовою людського життя, що знаходить своє яскраве відображення у лексико-фразеологічній системі мови. Англійська мова має багатий набір фразеологізмів для вираження емоцій людини. Це зумовлено насамперед тим, що емоції за своєю природою є абстрактними, а фразеологізми дозволяють надати їм конкретної форми.

Однак, попри значний потенціал англійської фразеології, проблема полягає у складній семантиці цих одиниць. Фразеологізми

є складними мовними засобами, які характеризуються цілісністю значення та стійкістю структури. Це, у свою чергу, створює певні труднощі та виклики для перекладача, що вимагає глибокого аналізу кожної фразеологічної одиниці й зумовлює потребу в їх детальному аналізі [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасному мовознавстві спостерігається підвищений інтерес до вивчення фразеологічних одиниць на матеріалі різних мов. Насправді, підходи до їх вивчення різняться залежно від мови, об'єкту та предмету аналізу, а також очікуваних результатів.

Українські науковці активно досліджують англійську фразеологію, зосереджуючись на її перекладознавчих, порівняльних та когнітивних аспектах. Значний внесок у вивчення цієї проблематики зробили О. Герасімова [1], А. Зубрик [3] та Я. Костін [5], які аналізують пошук відповідників англійських фразеологізмів в українській мові. Питання перекладу фразеологічних одиниць розглядаються у працях І. Корунця [4] та М. Зарицького [2]. Теоретичні засади фразеології та її зв'язок із мовною картиною світу висвітлено у дослідженнях В. Ужченка [7].

У західній лінгвістичній традиції вивченням англійських ідіом займалися Л. П. Сміт [12] та А. Маккаї [9]. Сучасні аспекти функціонування ФО в англійській мові висвітлено у працях Р. Мун [10] та А. Кові [8].

Метою статті є дослідження особливостей англійських фразеологізмів на позначення емоцій, їх класифікації за тематичними групами та аналіз основних характеристик і специфіки вживання цих одиниць.

Задля досягнення мети виділяються такі завдання: 1) коротко розглянути підходи науковців до визначення фразеологізм; 2) виявити та відібрати сучасні англійські фразеологізми на позначення емоцій; 3) проаналізувати ключові характеристики та особливості вживання англійських ФО у мовленні.

Матеріалом дослідження є Oxford Dictionary of English Idioms [11]. Загальна кількість проаналізованих одиниць становить 150 англійських фразеологізмів.

Виклад основного матеріалу. Для систематизації та детального аналізу зібраного матеріалу ми розподілили досліджувані одиниці на десять тематичних груп відповідно до емоцій, які вони позначають: 1) Happiness; 2) Sadness and Grief; 3) Anger and Annoyance; 4) Fear and Anxiety; 5) Surprise and Shock; 6) Shame and Embarrassment;

7) Jealousy; 8) Love; 9) Hope and Relief; 10) Indifference and Boredom.

Однією з найбагатших та найрізноманітніших у фразеології англійської мови є категорія «**Happiness**». Найчастіше фразеологізми цієї групи базуються на концептуальній метафорі «щастя – це висота». Це помітно у використанні образів неба, космосу або висоти, що символізують емоційне піднесення та відрив від земного життя. Наприклад, такі ідіоми як *to be over the moon, on cloud nine* [11, p. 332], *in seventh heaven* [11, p. 257] або *to be on top of the world* [11, p. 295] яскраво демонструють стан найвищого ступеня задоволення.

На противагу відчуттю радості, не менш чисельною є група фразеологізмів «**Sadness and Grief**». Особливістю цієї категорії є використання метафори «руху вниз», що є протилежним до попередньої групи. Стан пригніченості в англійській мові часто передається через слово *down*, як у виразах *down in the dumps* [11, p. 88] чи *down in the mouth* [11, p. 84]. Більшість ідіом цієї групи фокусуються на внутрішніх стражданнях, де центральним образом виступає серце (*a broken heart, with a heavy heart, to eat one's heart out*) [11, p. 140], або на зовнішньому наслідку болю – сльозах (*to cry one's eyes out, to be reduced to tears*) [11, p. 288].

Важливою в англійській мові є група фразеологізмів на позначення «**Anger and Annoyance**», де гнів зображують в образі гарячої рідини або вибухової речовини. Це чітко простежується у виразах, що описують технічні процеси, наприклад *to make someone's blood boil* [11, p. 29], *a short fuse, to blow a fuse* [11, p. 118] або *to go ballistic* [11, p. 124]. Досить часто розлюченість зображується як раптова втрата самовладання, що втілено в ідіомах *to fly off the handle* [11, p. 112], *to lose one's rag* [11, p. 235] та *to hit the roof ceiling* [11, p. 144].

Значну увагу в англійській фразеології приділено категорії «**Anger and Annoyance**». Аналіз зібраних одиниць свідчить, що більшість ідіом цієї групи базуються на описі реакцій людського організму. Страх в англійській мові часто асоціюється зі зниженням температури тіла (*to break out in a cold sweat* [11, p. 283], *to make one's blood run cold*) [11, p. 29] або з особливими відчуттями в окремих органах (*to have one's heart in one's mouth, heart misses a beat* [11, p. 113], *to have butterflies in one's stomach*) [11, p. 43]. Такі вирази, як *to make someone's hair stand on end* [11, p. 94] або *to shake like a leaf* [11, p. 169] зображують страх через зовнішні прояви.

Досить велику частину англійської фразеології становлять ідіоми з категорії «**Surprise and Shock**». В основі більшості ідіом цієї групи лежить ідея раптовості та неочікуваності, що часто порівнюється

з грозою чи блискавкою, наприклад використовуються вирази: *out of the blue, a bolt from the blue* [11, p. 30] та *like a thunderbolt* [11, p. 32]. Інший аспект цієї групи стосується фізичного впливу шоку на людину, який метафорично описується як сильний удар або втрата рівноваги: *to knock someone sideways* [11, p. 163], *to hit like a ton of bricks* [11, p. 38] чи *to be caught off guard* [11, p. 178].

Категорія «**Shame and Embarrassment**» у фразеологічному фонді англійської мови тісно пов'язана з поняттям соціального статусу людини. Центральною тут виступає метафора «втрати обличчя» (*to lose face*) [11, p. 178] або його забруднення (*to have egg on one's face*) [11, p. 93], що символізує сором. Фразеологізми цієї групи часто описують людину, яка через незручність почувається малою (*to look small*) [11, p. 268] або прагне сховатися від реальності (*to bury one's head in the sand*) [11, p. 42].

Група фразеологізмів «**Jealousy**» фокусується на складних людських взаєминах, де домінуючою є метафора внутрішньої емоційної напруги. Заздрість часто описується як почуття, що «поїдає» людину зсередини: *to be eaten up with jealousy, to burst with envy* [11, p. 333], *to boil inside* [11, p. 32]. Особливою ознакою англійської фразеології є використання зеленого кольору для позначення заздрощів: *to be green with envy* [11, p. 129].

Окрему увагу в нашому дослідженні ми приділили категорії «**Love**». Варто зауважити, що більшість ідіом цієї групи пов'язані з фізичними образами – серцем та очима, які в англійській культурі є головними символами почуттів, наприклад у виразах: *from the bottom of one's heart* [11, p. 35], *to lose one's heart* [11, p. 35], *to be the apple of someone's eye* [11, p. 8]. Стан закоханості в англійській мові часто описується як падіння або втрата контролю над собою, що використано в ідіомі *to fall head over heels in love* [11, p. 139].

«**Indifference and Boredom**» в англійській мові часто описуються через стан повного спокою або відсутність інтересу до життя. Варто зазначити, що англійці сприймають байдужість як позитивну рису – вміння тримати себе в руках, що простежується у виразах *as cool as a cucumber* [11, p. 62], *to keep a straight face* [11, p. 279] або *to take something in one's stride* [11, p. 280]. Якщо ж людині зовсім байдуже, вживають фрази *to not give a hoot* [11, p. 123] або *water off a duck's back* [11, p. 88], а на знак байдужості *to shrug one's shoulders* [11, p. 260].

Завершуючи розгляд основних груп, варто звернутися до категорії «**Hope and Relief**», фразеологізми якої передають відчуття

свободи та спокою. Зазвичай вони описують людину, яка скинула важку ношу із себе або пройшла від темряви до світла (*a weight off one's shoulders* [11, p. 260] та *get something off one's chest*) [11, p. 51]. Емоція надії часто зображується через метафору світла, яке з'являється після темряви: *to see the light at the end of the tunnel* [11, p. 173], *to look on the bright side* [11, p. 38] або оптимістичне прислів'я *every cloud has a silver lining* [11, p. 56].

Висновки. Отже, проведений аналіз досліджуваних англійських фразеологічних одиниць свідчить про багатство та лексико-семантичне розмаїття засобів відтворення емоцій. Розподіл ідіом на тематичні групи дозволив встановити, що англійська фразеологія не просто називає емоції, а глибоко розкриває їх за допомогою використання концептуальних метафор, де почуття асоціюються з кольорами, фізичними станами, просторовими об'єктами та явищами природи. Виявлені особливості, такі як вертикальна модель щастя і смутку, колірна символіка заздрощів та соматичне сприйняття страху доводять унікальність англійських ідіом. Сьогоднішній стан розвитку лінгвістики свідчить про те, що фразеологія залишається відкритою галуззю, де постійно з'являються нові форми та значення.

Перспектива подальших досліджень полягає у проведенні комплексного порівняльного аналізу англійських та українських фразеологізмів на позначення емоцій. Зокрема, планується дослідити подібності та культурно зумовлені відмінності у вираженні емоцій у ФО досліджуваних мов.

Література:

1. Герасімова О. М. Англійські фразеологізми та їх переклад українською мовою // Наукові записки з філології. – Київ, 2010. – С. 45–49.
2. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування : підручник. – Київ : Парламентське видавництво, 2004. – 120 с.
3. Зубрик А. В. Проблеми перекладу англійських фразеологічних одиниць українською мовою / Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2012. – С. 112–118.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 448 с.
5. Костін Я. В. Фразеологічні одиниці англійської мови та їх відтворення в українському перекладі / Науковий вісник Чернівецького університету. – 2014. – С. 87–92.
6. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса, 2016. № 20. Том 2. С. 29–32.

7. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови : навчальний посібник. – Київ : Знання, 2007. – 494 с.

8. Cowie A. P. Phraseology: Theory, Analysis and Applications. – Oxford : Oxford University Press, 1998.

9. McKay S. Teaching English Idioms. – Oxford : Oxford University Press, 1980.

10. Moon R. Fixed Expressions and Idioms in English: A Corpus-Based Approach. – Oxford : Clarendon Press, 1998.

11. Oxford Dictionary of English Idioms / ed. by J. Ayto. Oxford : Oxford University Press, 2010. 416 p.

12. Smith L. P. Words and Idioms: Studies in the English Language. – London : Constable, 1925.

УДК: 811.111'42

Вапінська Яна Сергіївна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИЧНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ЩАСТЯ» У ЖУРНАЛІ *THE NEW YORKER*

У статті досліджено лексичні засоби репрезентації концепту щастя в сучасному англомовному медіадискурсі на матеріалі текстів журналу The New Yorker. Проаналізовано функціонування ядерних, периферійних та імпліцитних мовних засобів, через які позитивний емоційний стан концептуалізується як динамічний досвід. Установлено багатовимірний характер репрезентації щастя та наведено перспективи для подальших досліджень у міжкультурному та медійному вимірах.

Ключові слова: *концепт щастя, медіадискурс, ядерна лексема, периферійні лексеми, імпліцитна вербалізація, лексична репрезентація.*

The article examines lexical means of representing the concept of happiness in contemporary English-language media discourse based on texts from The New Yorker. The study focuses on the functioning of core, peripheral and implicit linguistic means through which the positive emotional state is conceptualized as a dynamic experience. The findings reveal the multidimensional nature of happiness representation and outline prospects for further research in cross-cultural and media contexts.

Keywords: *concept of happiness, media discourse, core lexeme, peripheral lexemes, implicit verbalization, lexical representation.*

Актуальність дослідження та постановка проблеми. В умовах швидкого науково-технічного прогресу засоби масової інформації виступають важливим чинником формування мислення, світогляду та системи цінностей сучасної людини. Медіадискурс не лише відображає емоційний досвід, а й впливає на його осмислення, зокрема на сприйняття базових емоційних концептів. Від способів

репрезентації концепту *щастя* у ЗМІ значною мірою залежить його інтерпретація, оскільки емоційні стани тісно пов'язані з когнітивними процесами та інформаційним середовищем.

Попри значну кількість досліджень концепту *щастя* у когнітивній лінгвістиці, проблема його мовної репрезентації в медіадискурсі залишається недостатньо висвітленою. Особливої уваги потребує аналіз лексичних і образних способів вербалізації цього концепту в англомовних журналістських текстах, де *щастя* часто осмислюється не як статичний стан, а як динамічний досвід, пов'язаний із життєвим рухом, внутрішніми трансформаціями та сенсорним переживанням. Це зумовлює актуальність дослідження лексичних моделей концептуалізації *щастя* у сучасному медійному просторі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній когнітивній лінгвістиці емоційні концепти розглядаються як структуровані ментальні утворення з ядреною та периферійною організацією. А. Вежбицька визначає *happiness* як центральний репрезентант концепту *щастя* [1], тоді як Н. Tissari показує функціонування його периферійної зони (*joy, pleasure, delight*), що відображає інтенсивні та ситуативні параметри позитивного емоційного досвіду [2]. К. Годдард підкреслює відмінність між *happiness* як тривалим станом і *pleasure* як локально зумовленим переживанням [3]. Водночас З. Кевечеш наголошує на ролі імпліцитних, зокрема метафоричних і метонімічних, засобів концептуалізації емоцій на тілесному та сенсорному рівнях [4;5].

Подібний підхід представлений і в українських дослідженнях. Зокрема, Л. Шевчук моделює когнітивну структуру концепту *щастя*, виокремлюючи його ближню периферію, до якої належать концепти життя, задоволення, свободи, творчості, дружби та інші важливі ментальні утворення [6]. До того ж, О. Малярчук розглядає концепт *щастя* як багатовимірне культурно зумовлене ментальне утворення, у структурі якого поєднуються поняттєвий зміст, образні уявлення та оцінка позитивного емоційного стану [7]. Попри це, специфіка функціонування ядерних, периферійних та імпліцитних репрезентацій концепту *щастя* у сучасному медіадискурсі потребує подальшого аналізу.

Мета статті полягає у виявленні та аналізі лексичних і образних засобів репрезентації концепту *щастя* у сучасному англомовному медіадискурсі на матеріалі текстів журналу *The New Yorker*.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- проаналізувати особливості функціонування ядерних лексичних репрезентацій концепту *щастя* у медіатекстах;
- визначити роль периферійних та імпліцитних засобів у його мовній концептуалізації;

Виклад основного матеріалу. Ядром лексичної репрезентації концепту *щастя* у журналі *The New Yorker* є лексема *happiness*, яка функціонує у контекстах, що розкривають різні способи осмислення позитивного емоційного стану. Аналіз її вживання свідчить, що *щастя* найчастіше концептуалізується як динамічний досвід, пов'язаний із рухом, внутрішнім розвитком і результатом докладених зусиль.

Зокрема, у словосполученні *pursuit of happiness* [8] позитивний стан постає як об'єкт прагнення, досягнення якого передбачає активну діяльність і спрямованість до мети. Прикладом цього є висловлювання "...to provide the pursuit of happiness for our citizens" [8] де *щастя* концептуалізується як об'єкт соціально важливої мети. Семантика лексеми *pursuit* актуалізує уявлення про тривалий процес пошуку, що формує сприйняття *щастя* як результат цілеспрямованих дій. Подібна концептуалізація простежується і у виразах *stay upon the course of happiness* та *earned the right to be happy*, [9] де *щастя* пов'язується з життєвим шляхом, досвідом і необхідністю попередніх зусиль. У цих контекстах воно не подається як випадковий або спонтанний стан, а осмислюється як досягнення, що має причинно-наслідковий характер.

Інший аспект концептуалізації реалізується у словосполученнях *measurable happiness*, *happiness quantified* та *rate personal happiness*, [10] де *щастя* інтерпретується як змінна величина. Використання дієслів оцінювання та лексем із кількісною семантикою передбачає можливість порівняння різних емоційних станів у часовій перспективі, що підкреслює можливість простеження зміни динаміки переживання *щастя*. У таких контекстах воно осмислюється як параметр життєвого досвіду, який може зростати або зменшуватися залежно від обставин.

У виразі *the nature of happiness* [9] акцент переноситься на прагнення зрозуміти сутність позитивного стану, що передбачає його інтелектуальне осмислення та особистісне переживання. Разом із цим словосполучення *a welling up of happiness* [11] репрезентує *щастя* як внутрішній емоційний підйом, який поступово наростає і досягає певної інтенсивності. Така вербалізація дозволяє

інтерпретувати *щастя* як процес внутрішнього розвитку, пов'язаний із накопиченням емоційного досвіду.

Це свідчить, що функціонування лексеми *happiness* у журналістських текстах демонструє її зв'язок із семантикою руху (*pursuit, course*), результативності (*earned*), оцінювання (*measurable, rate, quantified*) та внутрішньої динаміки (*welling up*), що дозволяє інтерпретувати *щастя* як емоційний стан, який формується поступово. Поряд із ядерною номінацією *happiness* у медіадискурсі функціонують периферійні лексеми, що конкретизують переживання *щастя*, передаючи його інтенсивні, ситуативні та досвідні прояви.

Лексема *joy* у контекстах *hungry for joy, joy of watching your child play* [11] репрезентує інтенсивну емоційну реакцію на значущий досвід, унаслідок чого *щастя* постає як імпульсний стан.

Ситуативний характер позитивного переживання передають лексеми *pleasure, great deep pleasure, satisfaction, very satisfied*, [12] які пов'язують *щастя* з конкретною подією або оцінкою досвіду. Натомість *contentment, well-being, everyday wellbeing* репрезентують його як стабільний емоційний фон, пов'язаний із психологічною рівновагою, що вказує на характер руху *щастя* залежно від емоційної оцінки досвіду.

Окрему периферійну групу становлять лексеми свободи й легкості – *freedom, carefree, levity*, що інтерпретують *щастя* як стан внутрішньої розкутості і вказують на те, що *щастя* – це не завжди рівний рух, а він може бути довільної форми. Позитивний стан також осмислюється через тілесні та емоційні реакції у контекстах *deep relief, heart swells, enjoyed moment by moment*, [13] де *щастя* постає як послідовність коротких переживань, які і можуть змінювати напрям або форму *щастя*.

Отже, периферійні лексеми репрезентують *щастя* як багатовимірний досвід, що розгортається через інтенсивні імпульси (*joy*), ситуативне задоволення (*pleasure, satisfaction*), гармонійний стан (*contentment, well-being*) та відчуття свободи (*carefree*).

Поряд із ядерними та периферійними лексичними номінаціями у журналістських текстах функціонують імпліцитні засоби репрезентації *щастя*, у яких концепт *щастя* не називається прямо, а передається через образні та сенсорні переживання.

Імпліцитна вербалізація *щастя* реалізується у контекстах *floating kind of way, walk on air, easy like a dancer, heat of life burning inside, infusion of energy*, [14] де позитивний стан інтерпретується через тілесні відчуття легкості, внутрішнього піднесення або припливу

сили. У таких випадках *щастя* осмислюється не як назване емоційне переживання, а як фізично відчутний стан, що проявляється у зміні руху, енергії або внутрішнього тону.

Подібну функцію виконують і образні контексти *hidden treasures buried under needless possessions* та *sprinkled in as light*, [14] у яких *щастя* репрезентується через метафори прихованості або світла. Це дозволяє інтерпретувати концепт як динамічний і змінний досвід, інтенсивність якого залежить від життєвих обставин і способу їхнього осмислення.

Таким чином, імпліцитні мовні реалізації доповнюють ядерні та периферійні лексеми, репрезентуючи *щастя* як сенсорний, тілесний і образно пережитий стан.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження встановлено, що лексична репрезентація концепту *щастя* у журналістських текстах *The New Yorker* має багаторівневу структуру та реалізується через поєднання ядерних, периферійних та імпліцитних засобів. Ядро концепту становить лексема *happiness*, функціонування якої пов'язане із семантикою руху, результативності, оцінювання та внутрішньої динаміки, що дозволяє інтерпретувати *щастя* як процесуальний стан. Периферійні лексеми конкретизують позитивне переживання як інтенсивні імпульси, ситуативне задоволення, гармонійний емоційний фон і відчуття свободи, тоді як імпліцитні реалізації передають його через тілесні та сенсорні відчуття. Таким чином, у медіадискурсі концепт *щастя* постає як динамічний багатовимірний досвід. Перспективними є подальші дослідження його вербалізації в інших англomовних медіа та в міжкультурному вимірі, а також розширення корпусу текстів для виявлення нових лексичних і образних моделей репрезентації *щастя*.

Література:

1. Wierzbicka A. *Emotions across Languages and Cultures: Diversity and Universals*. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 349 p.
2. Tissari H. Happiness and joy in corpus contexts: A cognitive semantic analysis // *Emotions in Context* / ed. by A. Stefanowitsch, S. T. Gries. – Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2006. – P. 144–174.
3. Goddard C. *Semantic Analysis: A Practical Introduction*. – Oxford : Oxford University Press, 1998. – 430 p.
4. Kövecses Z. The conceptual structure of happiness // *Cultural Models in Language and Thought* / ed. by D. Holland, N. Quinn. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – P. 131–143.

5. Kövecses Z. *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – 242 p.

6. Шевчук Л. В. Концептуальна опозиція щастя / нещастя в ідіолекті М. М. Жванецького. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022. – С. 259–268.

7. Малярчук О. В. Емоційний концепт «щастя»: етимологічні та структурні характеристики // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. – 2014. – Вип. 2 (74). – С. 132–137.

8. Davidson Sorkin A. Romney's Pursuit of Happiness [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – 2012. – Oct. 8. – URL: <https://www.newyorker.com/news/amy-davidson/romneys-pursuit-of-happiness> (дата звернення: 12.03.2026).

9. Erdrich L. The Course of Happiness [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – 2015. – June 8–15. – URL: <https://www.newyorker.com/magazine/2015/06/08/the-course-of-happiness> (дата звернення: 11.03.2026).

10. Waldman K. Build the Life You Want: The Art and Science of Getting Happier [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – 2023. – Oct. 16. – URL: <https://www.newyorker.com/magazine/2023/10/23/build-the-life-you-want-the-art-and-science-of-getting-happier-oprah-winfrey-and-arthur-c-brooks-book-review> (дата звернення: 12.03.2026).

11. Martin A. Risk, Discipline [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – 2025. – Dec. 22. – URL: <https://www.newyorker.com/magazine/2025/12/22/risk-discipline-fiction-andrew-martin> (дата звернення: 11.03.2026).

12. Kamin D. The Joy of New Americans [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – URL: <https://www.newyorker.com/culture/photo-booth/the-joy-of-new-americans> (дата звернення: 12.03.2026).

13. Gelber S. D. You've Got to Go to This Place for Vacation [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – URL: <https://www.newyorker.com/humor/daily-shouts/youve-got-to-go-to-this-place-for-vacation> (дата звернення: 12.03.2026).

14. Anthes E. The Joys of Moomscrolling [Електронний ресурс] // *The New Yorker*. – URL: <https://www.newyorker.com/news/fault-lines/the-joys-of-moomscrolling> (дата звернення: 11.03.2026).

УДК: 811.111

Ганаба Яна Володимирівна,
Національний університет «Острозька академія»

НЕОЛОГІЗМИ В ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ THE GUARDIAN)

Метою даної статті є дослідження неологізмів у політичному медіадискурсі британського видання The Guardian, аналіз причин їхнього виникнення та особливостей функціонування в медіатекстах. Матеріалом дослідження слугують тексти розділів «Politics» та «World» видання The Guardian за 2024-2026 роки, з яких методом суцільної вибірки відібрано понад 50 неологізмів.

Ключові слова: неологізм, політичний медіадискурс, словотвір, The Guardian, лексична інновація.

The aim of this article is to examine neologisms in the political media discourse of the British newspaper The Guardian, analyze the reasons for their emergence, and explore the functioning media texts. The research material consists of texts from the «Politics» and «World» sections of The Guardian for 2024-2026, from which over 50 neologisms were selected using a comprehensive sampling method.

Keywords: neologism, political media discourse, word formation, The Guardian, lexical innovation.

Постановка проблеми. Мова засобів масової інформації є одним із найдинамічніших середовищ, де лексичний склад постійно еволюціонує. Цей процес особливо активний у сфері політичного дискурсу, що відразу реагує на зміни в суспільстві, міжнародній політиці та у сфері технологій. Підйом правого популізму, криза ліберальної демократії, стрімкий розвиток штучного інтелекту та його вплив на інформаційний простір призводять до появи нових понять, які потребують відображення в мові. Британське видання «The Guardian»

є одним із найбільших представників якісної публіцистики та активно фіксує й поширює нову лексику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання неологізмів привертає увагу багатьох дослідників. Проблематику неологізмів в англійській мові досліджували М. О. Шутова [1], Я. Хижун та С. Дишлева [2], О. М. Бортничук та Л. П. Пастушенко [3], С. Г. Волкова [4], О. О. Білецька [5], А. Лебедева [6]. Проте функціонування неологізмів безпосередньо в дискурсі *The Guardian* залишається недостатньо дослідженим.

Постановка завдання. Головними завданнями є уточнити поняття «неологізм» у контексті медіадискурсу, виявити основні причини появи нової лексики, класифікувати досліджувані одиниці за способами творення та описати їхні функції в тексті видання.

Виклад основного матеріалу. Поняття «неологізм» у лінгвістиці не має єдиного, загально визнаного визначення, що викликано розмитістю межі між новим словом і тим, що вже увійшло в словниковий запас. М. О. Шутова визначає неологізм як мовну одиницю, що виникла для позначення нового поняття і ще не набула широкого вжитку [1]. Я. Хижун та С. Дишлева зазначають, що неологізми можна розглядати у широкому сенсі (як будь-яку нову лексичну одиницю) та у вузькому сенсі (як слово, яке ще не зафіксовано у стандартних словниках) [2]. У контексті медійного дискурсу це означає, що авторський новотвір може дуже швидко увійти в загальний вжиток після активного використання в пресі. О. О. Білецька підкреслює, що медійні тексти є надзвичайно продуктивними середовищами для неологізмів, оскільки журналісти постійно шукають нових виразних мовних засобів [5].

Аналіз статей з *The Guardian* дозволяє виділити кілька категорій причин, що сприяють появі нових лексичних одиниць. Першою з них є виникнення нових соціально-політичних явищ. Зростання крайнього правого руху в Європі породило неологізм *emigration* (концепт, що позначає плани масової депортації іммігрантів, навіть тих, хто має громадянство). Криза ліберальної демократії відображена в таких поняттях, як *democratic recession* (широкомасштабний відступ демократії у світі) та *end-times fascism* (сучасна форма крайнього правого авторитаризму). Обидва терміни відображають прагнення видання надати термінологічне визначення явищам, які раніше не мали чіткого мовного формулювання. Повернення Дональда Трампа до влади породило цілу низку неологізмів: *Trump 2.0* (оновлена стратегія президента після повернення до влади), *ent Trumpification* (процес

переробки медіа та інституцій «під Трампа»), а також *ego-trip war* (війна, мотивована особистими амбіціями політика). Британський внутрішньополітичний контекст породив *Starmerism* (політичний курс прем'єра Кіра Стармера), *Starmer rage* (масове невдоволення виборців його політикою) та *Boriswave* (значне зростання міграції до Великої Британії з країн, що не входять до ЄС, у роки прем'єрства Бориса Джонсона). А. Лебедева зазначає, що такі терміни є характерною рисою політичного дискурсу, де конкретні особи та події слугують основою для словотворення [6].

Другою основною групою причин є стрімкий розвиток штучного інтелекту та його вплив на інформаційну та політичну сфери. С. Г. Волкова наголошує, що технологічне середовище є одним із найпотужніших джерел появи нових слів, оскільки нові явища потребують термінологічного оформлення [4]. У статтях *The Guardian* зафіксовано цілу низку неологізмів цієї групи. *Deepfakes* – штучно згенероване відео чи аудіо, де людина виглядає або звучить так, ніби сказала чи зробила те, чого насправді не відбувалося. *AI-slop* позначає низькоякісний, швидко створений AI-контент, що заповнив інформаційний простір. *Slopaganda* є поєднання слів *slop* та *propaganda* і позначає пропагандистський контент, створений за допомогою штучного інтелекту. *AI bot swarms* описують скоординовані мережі ботів у соціальних медіа, здатних маніпулювати суспільною думкою та впливати на політичні результати. Поширення таких технологій у політичному контексті породжує й нові поняття у сфері протидії. Наприклад, *swarm scanners*, що позначають спеціальні інструменти для виявлення скоординованої активності AI-агентів у мережах, *takedown powers* є законодавчими повноваженнями вимагати видалення шкідливого контенту.

Щодо способів творення, О. М. Бортничук та Л. П. Пастушенко виділяють афіксацію, словоскладання, абрєвіацію, конверсію та семантичний зсув [3]. Кожен із цих методів добре представлений у досліджуваному матеріалі. Афіксація реалізується переважно за допомогою суфіксів *-ism*, *-ization*, *-tion*, що творять назви ідеологій та процесів (*Starmerism*, *entrumpification*, *nativism*). О. Шлапак зазначає, що суфікс *-ism* є одним із найпродуктивніших у сфері суспільно-політичної лексики, оскільки позначає ідеологічні системи, пов'язані з конкретними особами або явищами [7]. Словоскладання дає численні двокомпонентні іменники та атрибутивні конструкції (*doom loop*, *vibe shift*, *toxic politics*). Структура таких утворень відповідає продуктивній моделі *Noun + Noun* або *Adj + Noun*, що Я. Хижун

та С. Дишлева відзначають як найтипівішу для медіадискурсу [2]. Аббревіація та акронімія представлені одиницями, що набули самостійного статусу. Найвиразнішим прикладом є *TACO* (*Trump Always Chickens Out*), що є акронімом. Він виник у фінансових медіа для опису моделі поведінки Трампа, коли президент оголошував жорсткі тарифи, а потім відступав. Похідна від нього *TACO trade* позначає ринкову стратегію, що ґрунтується на передбачуваності цього патерну.

Семантичний зсув є ще одним активним механізмом неологізації, представленим у *The Guardian*. М.О. Шутова зазначає, що семантичні неологізми виникають у результаті метафоричного або метонімічного переносу [1]. Слово *grifter*, що спочатку позначало дрібного шахрая, набуло статусу повноцінної політичної образи. У 2025 році видання присвятило окремий матеріал аналізу того, як цей термін трансформувався у засіб публічного осуду політиків.

Окрему групу становлять неологізми, що позначають нові ідеологічні концепти та напрями. Поява *abundance liberalism* та *supply-side progressivism* відображає спроби переосмислити ліберальну ідеологію через призму економіки надлишку, тобто акценту не на перерозподілі, а на збільшенні виробництва та доступності товарів і послуг. *Post-Labour left* описує новий лівий рух поза партією Labour, що виник після розчарування частини електорату в її курсі. *Anti-woke* як атрибутивний компонент функціонує у текстах видання для характеристики правоцентристських і консервативних позицій. *Armed pacifism* є парадоксальним за своєю семантичною структурою неологізмом, що поєднує протилежні поняття та описує ідею поєднання пацифістських цінностей із готовністю до збройного самозахисту.

Аналіз зібраного матеріалу дозволяє виділити чотири основні функції неологізмів у досліджуваному дискурсі. Номінативна функція є первинною, де нові слова заповнюють прогалини у словниковому запасі мови. Такі одиниці, як *polycrisis* (множинні кризи, що відбуваються одночасно та взаємопосилують одна одну) або *agent AI*, позначають явища, для яких до недавнього часу просто не існувало усталених назв. Оцінна функція реалізується через одиниці з виразною конотацією. О. О. Білецька підкреслює, що медіатексти активно вдаються до нової лексики для формування оцінних суджень [5]. Такі неологізми, як *grifter*, *toxic politics*, *slopaganda*, *ego-trip war*, несуть виразне негативне забарвлення і слугують інструментом осуду. Маніпулятивна функція пов'язана з ідеологічним навантаженням нових слів. А. Лебедева наголошує, що нові слова

нерідко несуть приховану ідеологічну позицію [6]. *Entrumpification, democratic recession, end-times fascism* у контексті *The Guardian* маркують описувані явища як небезпечні та деструктивні. Стилiстична функція виявляється у використанні окупаціоналізмів для привернення уваги читача та надання тексту виразності.

Висновки. Неологізми є невід'ємною частиною сучасного політичного медіадискурсу газети «*The Guardian*», оскільки відображають динаміку суспільно-політичних процесів та особливості медіакомунікації. Основними причинами їхнього виникнення є поява нових соціально-політичних явищ, стрімкий розвиток штучного інтелекту та прагнення до лінгвістичної економії та стилістичної виразності. Найпродуктивнішими способами творення виявились афіксація, словоскладання та семантичний зсув. У дискурсі *The Guardian* неологізми виконують номінативну, оцінну, маніпулятивну та стилістичну функції.

Література:

1. Шутова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Філологія, педагогіка, психологія*. Київ, 2010. Вип. 21. С. 79–85.
2. Хижун Я., Дишлева С. Неологізми сучасної англійської мови: мовознавчий статус та параметри класифікації. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. Київ, 2023. Вип. 1. С. 150–160.
3. Бортничук О. М., Пастушенко Л. П. Неологізми сучасної англійської мови: шляхи та способи творення. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київ, 2010. Вип. 17. С. 64–70.
4. Волкова С. Г. Неологізми у сучасній англійській мові на прикладі мови інтернет-ресурсів. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. Маріуполь, 2019. Вип. 21. С. 112–116.
5. Білецька О. О. Неологізми в сучасних друкованих ЗМІ (на прикладі британських мас-медіа). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ, 2015. № 2. С. 31–35.
6. Лебедева А. Політичні неологізми в сучасній англійській мові: семантичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика*. Херсон, 2017. Вип. 27. С. 74–78.
7. Шлапак О. Основні способи творення неологізмів. *English Context*. Веб-сайт: <https://englishcontext.kpnu.edu.ua/2025/04/02/osnovni-sposoby-tvorennia-neolohizmi/>

УДК: 81'276.2

Гнатюк Ірина Володимирівна,
Національний університет «Острозька академія»

СЛЕНГ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню сленгу як об'єкта лінгвістичного аналізу з акцентом на його сутнісних характеристиках, основних підходах до визначення та функціонуванні в сучасному мовленні. Розглянуто різні наукові підходи до трактування поняття «сленг», висвітлено його зв'язок із неформальною комунікацією, соціальною взаємодією та груповою ідентичністю. Особливу увагу приділено історії вивчення сленгу в лінгвістиці, зокрема переходу від описових словникових праць до соціолінгвістичних, стилістичних і прагматичних досліджень. Проаналізовано роль сленгу як динамічного шару лексики, що відображає культурні зміни, емоційно-експресивні потреби мовців та особливості мовної творчості.

Ключові слова: сленг, неформальна лексика, соціолінгвістика, мовна варіативність, групова ідентичність, експресивність, стилістичні особливості, лінгвістичне дослідження.

This article is devoted to the study of slang as an object of linguistic analysis, with an emphasis on its essential characteristics, the main approaches to its definition, and its functioning in contemporary speech. Various scientific approaches to interpreting the concept of "slang" are examined, and its connection to informal communication, social interaction, and group identity is highlighted. Particular attention is paid to the history of slang studies in linguistics, specifically the transition from descriptive lexicographical works to sociolinguistic, stylistic, and pragmatic research. The role of slang as a dynamic layer of vocabulary that reflects cultural changes, the emotional and expressive needs of speakers, and the characteristics of linguistic creativity is analyzed.

Keywords: slang, informal vocabulary, sociolinguistics, linguistic variation, group identity, expressiveness, stylistic features, linguistic research.

Вступ. Сленг є одним із найдинамічніших і найвиразніших компонентів сучасної мови. Він відображає соціальні зміни, культурні тенденції та комунікативні потреби певних соціальних груп. У лінгвістичних дослідженнях сленг часто пов'язують із неформальною мовою і широко використовують для вираження емоцій, ставлень та групової ідентичності. На думку Мірошника С.О., «сленг – це дихання життя, це пласт лексики, що постійно оновлюється, це свідчення еволюції лексичного складу мови»[1]. Подібної позиції дотримується і Стюпіна Е. С., яка зазначає, що «поява сленгу пов'язана зі змінами, що відбулися внаслідок зміни соціально-політичної ситуації, яка призвела до інтенсивного проникнення ненормованої лексики в розмовну літературну мову. Відбулася не лише демократизація суспільства, а й мови»[7]. У зв'язку з цим вивчення сленгу як мовного явища набуває особливої актуальності, оскільки воно дозволяє глибше зрозуміти механізми мовної еволюції, функціонування неформальної лексики та її роль у сучасному комунікативному просторі.

Постановка завдання. Попри значну кількість досліджень, присвячених сленгу, у лінгвістиці досі не існує єдиного загально-визнаного визначення цього поняття. Різні наукові підходи акцентують увагу на різних аспектах сленгу – соціальних, стилістичних, функціональних або прагматичних. Це зумовлює необхідність систематизації існуючих наукових поглядів і узагальнення теоретичних підходів до розуміння цього мовного явища.

Метою дослідження є аналіз поняття сленгу в лінгвістиці, узагальнення наукових підходів до його визначення та визначення основних характеристик і функцій сленгу в сучасному мовленні.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

- проаналізувати основні підходи до визначення поняття «сленг» у лінгвістичних дослідженнях;
- розглянути історичний розвиток досліджень сленгу;
- визначити основні функції та характеристики сленгу в сучасній мові;
- узагальнити роль сленгу як соціолінгвістичного та стилістичного явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сленгу привертала увагу багатьох дослідників у різні історичні періоди. Одним із перших систематичних досліджень сленгу стала праця Джона Кемдена Хоттена *«A Dictionary of Modern Slang, Cant, and*

Vulgar Words», у якій автор зібрав численні приклади розмовних та сленгових виразів, що використовувалися в англійському суспільстві. Ця праця стала важливим етапом у становленні наукового вивчення неформальної лексики [3].

У XX столітті значний внесок у дослідження сленгу зробив Ерік Партридж, який розглядав його як особливий шар розмовної мови, що виконує експресивні та стилістичні функції [5]. Пізніші дослідження, зокрема роботи Дюм Б. К. та Лайтера Дж., зосереджувалися на лінгвістичних характеристиках сленгу та його відмінностях від стандартної мови [4].

Важливий внесок у сучасні дослідження зробили Майкл Адамс та Конні Ебле. Майкл Адамс розглядає сленг як творчий мовний ресурс, що дозволяє мовцям виражати індивідуальність і соціальну ідентичність [2]. Конні Ебле підкреслює соціальну природу сленгу, зазначаючи, що він виникає в межах певних соціальних груп і поширюється через неформальне спілкування, особливо серед молоді [4].

Виклад основного матеріалу. Дослідження сленгу почало привертати увагу науковців у XIX столітті, коли лінгвісти почали аналізувати нестандартні мовні варіанти та їхню роль у спілкуванні. Одне з найперших систематичних досліджень сленгу було проведено Джоном Кемденом Хоттенем, який у 1859 році опублікував працю «*A Dictionary of Modern Slang, Cant, and Vulgar Words*». У цій праці автор зібрав численні приклади розмовних та сленгових виразів, що вживаються в англійському суспільстві, тим самим заклавши основу для подальшого лінгвістичного аналізу неформального словника. Джон Хоттен зазначив, що сленг тісно пов'язаний з певними соціальними групами та професійними спільнотами. Історичні джерела свідчать, що різні професії та соціальні середовища часто розвивають власний неформальний словник. Наприклад, моряки, солдати, студенти та робітники традиційно використовували специфічні сленгові вирази у своїх спільнотах, що допомагало зміцнити групову ідентичність та полегшити спілкування [3].

У XX столітті дослідження сленгу значно розширилися в рамках соціолінгвістики. Вчені почали розглядати сленг не лише як лексичне явище, а й як соціальний та культурний маркер. За словами Еріка Партриджа, у соціальному плані сленг не належить до жодного класу, бо це нагромадження термінів, що походять з усіх боків, які більшість людей знає і розуміє, і, в основному, він складається з розмовних виразів, поширених скрізь, але недостатньо вишуканих, щоб їх допускали до ввічливої мови[5].

Надалі ці ідеї були розвинуті в пізніших дослідженнях, які розглядали сленг як відображення соціального розшарування та приналежності до групи. Майкл Адамс стверджує, що сленг функціонує як лінгвістичний інструмент, який дозволяє мовцям виражати індивідуальність, креативність та приналежність до певної спільноти. «Коли словники визначають термін *сленг*, вони зазвичай зосереджуються на соціальних, естетичних та лінгвістичних рисах, що відрізняють його від стандартної мови[2].

Майкл Адамс зазначив, що за даними Анатолія Лібермана в *Analytic Dictionary of English Etymology* (2008), термін «slang» походить з 1756 року. «Спочатку він позначав вузьку смугу землі або територію, якою подорожували вуличні торговці та мандрівні артисти. Згодом він почав позначати мову, якою користувалися такі групи, і зрештою набув сучасного значення неформальної мови, пов'язаної з певними соціальними спільнотами»[2]. Таким чином, історичний розвиток досліджень сленгу демонструє поступовий перехід від описових збірок сленгового словника до більш складних соціолінгвістичних та прагматичних аналізів його функцій у спілкуванні.

Незважаючи на численні дослідження, у лінгвістиці досі не існує загальновизнаного визначення терміна «сленг». Різні вчені, залежно від своєї теоретичної позиції, акцентують увагу на різних аспектах цього явища. Один із найпоширеніших підходів визначає сленг як неформальний та ненормативний лексичний запас, що використовується у повсякденному спілкуванні. Згідно з дослідженням Дюм Б. К. та Лайтера Дж., сленг вирізняється яскравим емоційно-експресивним забарвленням, обмеженим функціонуванням у межах певних соціальних груп, а також тенденцією замінювати більш нейтральні або офіційні мовні засоби. Дослідники підкреслюють, що сленгові вирази часто містять відтінки фамільярності, гумору або іронії, що надає мовленню більш неформального та експресивного характеру [4]. За даними Конні Ебле, сленг – це тип лексики, що виникає в соціальних групах і поширюється через неформальне спілкування, особливо серед молоді. «Сленг корениться у соціальних зв'язках. Здатність викликати почуття приналежності до групи відрізняє сленг від інших видів неформального лексикону»[4].

У межах стилістичних підходів сленг розглядається як творчий ігровий мовний реєстр, у якому особлива увага приділяється метафоричності, звуковій організації та оцінному значенню мовних одиниць. Дослідники часто виокремлюють молодіжний сленг як один

із ключових осередків стилістичних інновацій, де активно виникають нові експресивні форми та мовні експерименти. У семіотичних і поетичних дослідженнях наголошується на іконічності багатьох сленгових виразів і підкреслюється важлива роль образних засобів у формуванні та функціонуванні сленгових одиниць. Майкл Адамс розглядає сленг як форму народної поезії, яка використовує звук і зміст для оціночного відтворення світу[6]. Він стверджує, що «сленг – це не просто набір неформальних слів, а лінгвістичний ресурс, який дозволяє мовцям налагоджувати соціальні стосунки, висловлювати ставлення та передавати емоційні значення»[2]. Твори Конні Ебл відомі тим, що демонструють, як молодіжний сленг виявляє поетичні та перформативні стилістичні особливості в різних формах і функціях[6]. Семіотичний підхід стверджує, що привабливість та виживання сленгу зумовлені його творчою образністю та метафоричними засобами[6]. Тому визначення сленгу варіюється залежно від того, чи дослідники зосереджуються на його соціальних, стилістичних чи функціональних характеристиках. Проте більшість визначень сходяться на тому, що сленг являє собою надзвичайно виразний та неформальний шар лексики, пов'язаний із конкретними соціальними контекстами.

Висновки. Отже, аналіз лінгвістичних досліджень свідчить про те, що сленг є складним і динамічним мовним явищем, яке відображає соціальну взаємодію, культурний розвиток та комунікативні потреби певних соціальних груп. Історичний огляд досліджень сленгу показує, що ранні роботи зосереджувалися переважно на збиранні та описі неформального лексичного запасу, тоді як пізніші дослідження почали акцентувати увагу на соціолінгвістичних функціях сленгу в комунікації. Хоча загальноприйнятого визначення терміна «сленг» не існує, більшість дослідників сходяться на думці, що він представляє собою неформальний і надзвичайно виразний шар лексики, який виникає в межах конкретних спільнот і швидко еволюціонує під впливом соціальних та культурних чинників.

Література:

1. Мірошник С. О. Лексичний склад та типологія сленгу: мовознавчий аспект. *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2020. № 12. С. 133–136. URL: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189272>
2. Adams M. *Slang: The People's Poetry*. Oxford University Press, USA, 2008. P. 1-55.

3. Camden H. J. A dictionary of modern slang, cant, and vulgar words, used at the present day in the streets of London. 2nd ed. London : J. C. Hotten, 1860.

4. Dumas B. K., Lighter J. Is Slang a Word for Linguists?. *American Speech*. 1978. Vol. 53, no. 1. P. 5. URL: <https://doi.org/10.2307/455336>

5. Partridge E. Slang today and yesterday. 3rd ed. London : Routledge and Kegan Paul, 1950, p.10

6. Richter E. Student Slang at IIT Madras: a Linguistic Field Study : master's thesis. 2006. URL: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:swb:ch1-200600201>

7. Stupina E. S. Limits of the concept "slang" in science. *Bulletin of Udmurt University. Series History and Philology*. 2022. Vol. 32, no. 5. P. 1093–1098. URL: <https://doi.org/10.35634/2412-9534-2022-32-5-1093-1098>

УДК: 37.091.3:811.111:004

Головацька Дарина Ярославівна,
Національний університет «Острозька академія»

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНОГО ОНЛАЙН-РЕСУРСУ “ONLINE SAFETY CONVERSATION” ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В УЧНІВ 9-ГО КЛАСУ

Розвиток навичок аудіювання в учнів дев'ятого класу є предметом цього дослідження з використанням автентичного ресурсу для розвитку цих навичок “Online safety conversation” на сайті British Council LearnEnglish Teens, з аналізом потенціалу аудіоматеріалу, тематичної актуальності та загальної придатності для використання на уроці, що викладається англійською мовою. Етапи використання аудіоматеріалу відповідають методиці використання аудіотекстів, з прикладами завдань, які слід виконувати до, під час та після прослуховування аудіо. Використання автентичних онлайн-ресурсів сприяє мотивації учнів, розвитку навичок усного розуміння та формуванню комунікативної компетенції іноземною мовою.

Ключові слова: аудіювання, автентичний матеріал, онлайн-ресурс, англійська мова, 9 клас, онлайн-безпека.

This study examines the development of listening skills among Year 9 pupils, utilising the authentic resource Online safety conversation from the British Council’s LearnEnglish Teens website. It analyses the potential of the audio material, its topical relevance and its overall suitability for use in lessons taught in English. The stages of using the audio material correspond to the methodology for using audio texts, with examples of tasks to be completed before, during and after listening to the audio. The use of authentic online resources helps to motivate pupils, develop listening comprehension skills and build communicative competence in a foreign language.

Keywords: listening, authentic material, online resource, English, Year 9, British Council, online safety.

Постановка проблеми. Викладання англійської мови має низку завдань; одне з них – розвивати навички аудіювання в учнів. Слухання людини, яка говорить, дозволяє учню чути та розуміти, що говориться, а потім спілкуватися з мовцем. Багатьом учням 9-го класу аудіювання англійської мови є дуже складним; тому вчителям необхідно вибирати матеріали, які підходять для навчання учнів аудіюванню. Таким чином, існує потреба у виборі навчальних матеріалів, доступних для учнів, відповідних змісту, який вони вивчають, та відповідних використаній методології.

Поточна увага зосереджена на використанні автентичних ресурсів, знайдених в Інтернеті, щоб зробити вивчення іноземних мов ближчим до реальності; зокрема, прикладом цього є LearnEnglish Teens від British Council, який містить такі матеріали, як Online safety conversation. Сторінка завдань містить: аудіофайли, опис завдання та інструкції, попереднє завдання, розуміння, пов'язане з даними завданнями, розшифровку аудіорозшифровок, аркуші відповідей до завдань на розуміння.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема навчання аудіювання посідає важливе місце в сучасній методиці викладання іноземних мов. У праці О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецької та інших авторів за загальною редакцією С. Ю. Ніколаєвої наголошено, що основною метою навчання іноземної мови є формування іншомовної комунікативної компетентності, а аудіювання розглядається як один із ключових видів мовленнєвої діяльності [1].

Окремі аспекти навчання аудіювання на уроках англійської мови висвітлено у праці Р. В. Тупиці, де авторка підкреслює, що аудіювання є однією з найважливіших складових мовленнєвої компетенції, а успішне оволодіння ним є необхідною умовою ефективного іншомовного спілкування [2].

Питання використання автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови розглядала І. М. Коломійчук. Дослідниця зазначає, що автентичні матеріали орієнтовані на реальне застосування, створюють ілюзію долучення до природного мовного середовища та мотивують учнів до навчальної діяльності [3].

Отже, у наукових працях достатньо широко висвітлено значення аудіювання та доцільність використання автентичних матеріалів у навчанні іноземної мови. Водночас питання застосування коротких онлайн-аудіоресурсів для розвитку навичок аудіювання саме в учнів 9 класу потребує подальшого опрацювання. У цьому контексті доцільним є звернення до матеріалу Online safety conversation

платформи British Council LearnEnglish Teens, який містить аудіо, підготовчу вправу, транскрипт, вправи та відповіді [4, 5, 6, 7].

Мета статті. Мета статті полягає в аналізі можливостей використання автентичного онлайн-ресурсу Online safety conversation для розвитку навичок аудіювання учнів 9 класу на уроках англійської мови.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

- 1) охарактеризувати аудіювання як важливий складник іншомовної комунікативної компетентності;
- 2) проаналізувати наукові підходи до використання автентичних матеріалів у навчанні англійської мови;
- 3) визначити дидактичний потенціал онлайн-ресурсу Online safety conversation;
- 4) окреслити основні етапи роботи з аудіоматеріалом на уроці англійської мови;
- 5) показати практичну доцільність використання цього ресурсу для розвитку навичок аудіювання учнів 9 класу.

Виклад основного матеріалу

На вебсайті LearnEnglish Teens у розділі A1 listening є більше ресурсів для спроби використання ресурсу з онлайн-безпеки, ніж просто прослуховування самої розмови та проходження тесту, щоб зрозуміти, як користуватися ресурсом з онлайн-безпеки. Як результат, вчителям легко запропонувати своїм учням використовувати цей ресурс та виконувати деякі інші доступні практики аудіювання, і мати змогу робити це для предметів, які вони зараз викладають.

Безпека в Інтернеті – актуальна тема для підлітків 9-го класу, оскільки вони часто використовують соціальні мережі для спілкування та обміну особистою інформацією. У стенограмі цієї розмови є кілька посилань на налаштування конфіденційності, небезпеки, пов'язані з повністю публічним зберіганням облікового запису, причини обмеження доступу до особистої інформації та чому важливо не повідомляти нікому свій пароль [5]. Освітня цінність цієї теми допоможе покращити їхнє вміння слухати.

Організація роботи з цим типом матеріалу повинна методологічно здійснюватися у три етапи: **до прослуховування, під час прослуховування та після прослуховування**. Такий підхід узгоджується із загальними положеннями методики навчання іноземних мов, де аудіювання розглядається як процес поетапного формування вмінь сприймати й осмислювати усне мовлення [1].

На етапі попереднього прослуховування вчитель проводить активацію базових знань та ознайомлює учнів зі словниковим запасом, який буде використовуватися на цьому уроці. Наприклад, учням можна дати такі слова та фрази: *privacy settings, social network, log in, upload a photo, stay safe*. Ці фрази будуть частиною підготовчої діяльності до завдання на прослуховування [6]. Вчитель також може поставити кілька запитань, таких як: *Do you use social networks every day?, Do you know how to protect your account?, Why is online safety important?*

Учні виконуватимуть різні завдання під час прослуховування, щоб продемонструвати своє загальне розуміння почутого, а також перевірити детальне розуміння почутого в обох завданнях. Типи вправ *true or false* та вправ на *matching*, що містяться в офіційних матеріалах, підійдуть для учнів середньої школи [6, 7]. Наприклад, вони зможуть визначити, чи є твердження, зроблені щодо розмови, правдивими чи хибними після першого прослуховування, а також зіставити слова з визначеннями або речення з їхнім значенням після другого прослуховування. На цьому етапі (після прослуховування) було б добре навчити учнів розвивати продуктивні навички. Для цього ви можете дати їм запитання для усного обговорення, наприклад, попросити їх обговорити безпеку в Інтернеті, або невелике письмове завдання, наприклад: *Write three rules for being safe online*.

Такі види роботи сприяють перенесенню сприйнятої інформації у власне мовлення та забезпечують зв'язок між аудіюванням, говорінням та письмом.

Однією з головних переваг цього матеріалу є те, що він є водночас справжнім та легкодоступним для будь-кого (як вчителів, так і учнів). Оскільки матеріал оцінюється як вправа на *A1 listening*, рівень складності вважається найнижчим (*A1*), що означає, що стенограму можуть використовувати як слабші, так і сильніші учні [4, 5]. Крім того, наявність правильних відповідей для кожної вправи дозволяє легко оцінювати виконані завдання [7].

Діалог з онлайн-безпеки слугуватиме корисним ресурсом на уроках англійської мови. У діалозі представлені сучасні теми (які допомагають учням знаходити спільну мову) та доступний рівень мовних матеріалів для використання (що допомагає учням спиратися на попередні знання), а також добре продуманий набір вправ, які допоможуть учням дев'ятого класу покращити свої навички аудіювання та розвинути свої інформаційні та комунікативні навички.

Висновки. Стаття є посібником з використання вебсайту під назвою Online safety conversation та його потенціалу для покращення викладання аудіювання учням 9-го класу. Використання цього ресурсу для навчання аудіювання має багато переваг, зокрема:

1) вебсайт надає матеріали, які є актуальними та релевантними для сучасної молоді;

2) вебсайт надає матеріали для аудіювання, написані у зручному для читання та розуміння форматі;

3) кожну вправу з аудіювання супроводжує низка вправ до та після читання;

4) учні матимуть доступ до стенограми кожного аудіофайлу, щоб вони могли переглянути звукові та мовленнєві моделі англійської мови;

5) вчителю надаються відповіді на вправи на розуміння.

6) надання учням доступу до автентичних аудіоресурсів покращить мотивацію до навчання аудіювання, збільшить їхню здатність розуміти розмовну англійську мову та розвине практичні навички безпечного використання Інтернету в повсякденній діяльності.

У майбутньому ми маємо намір знайти та розробити додаткові типи коротких, автентичних онлайн-аудіоматеріалів для використання з учнями початкової школи.

Література:

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с. URL: <https://kmaesm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/bigych-o.-b.-borysko-n.-f.-boreczka-g.-e.-ta-in.-2013-metodyka-navchannya-inozemnyh-mov-i-kultur-teoriya-i-praktyka.pdf> (дата звернення: 18.03.2026).

2. Тупиця Р. В. Особливості навчання аудіювання на уроках англійської мови *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 53, т. 1. С. 73–75. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/53/part_1/13.pdf (дата звернення: 19.03.2026).

3. Коломійчук І. М. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2017. № 1 (13). С. 102–105. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2017/1/17.pdf> (дата звернення: 15.03.2026).

4. British Council. *Online safety conversation LearnEnglish Teens*. URL: <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/listening/a1-listening/online-safety-conversation> (дата звернення: 12.03.2026).

5. British Council. *Online safety conversation – transcript LearnEnglish Teens*. URL: https://learnenglishteens.britishcouncil.org/sites/teens/files/online_safety_conversation_-_transcript.pdf (дата звернення: 12.03.2026).

6. British Council. *Online safety conversation – exercises LearnEnglish Teens*. URL: https://learnenglishteens.britishcouncil.org/sites/teens/files/online_safety_conversation_-_exercises.pdf (дата звернення: 13.03.2026).

7. British Council. *Online safety conversation – answers LearnEnglish Teens*. URL: https://learnenglishteens.britishcouncil.org/sites/teens/files/online_safety_conversation_-_answers.pdf (дата звернення: 13.03.2026).

УДК: 811-111

*Денисюк Наталія Вікторівна,
Національний університет "Острозька академія"*

ЛЕКСИЧНІ, ГРАМАТИЧНІ ТА РИТОРИЧНІ ЗАСОБИ Я ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖУ В ПРОМОВАХ КАНЦЛЕРІВ ФРН (АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ, ОЛАФА ШОЛЬЦА, ФРІДРІХА МЕРЦА)

Політичний дискурс є одним з основних об'єктів дослідження в сучасній лінгвістиці, оскільки на даний момент відбувається велика кількість змін на політичній арені. Особливий інтерес становить німецький політичний дискурс як один із найвпливовіших в Європі. Сучасні дослідження мовних стратегій допомагають зрозуміти основний інструмент дипломатії – мову, не лише на рівні змісту, а й на рівні мовної форми. Це дослідження спрямоване на визначення того, як лексичні, граматичні та риторичні засоби використовуються для вираження почуттів чи емоцій, відтворення цільових символічних образів, а також звертання до аудиторії або спонукання людей до дії. Очікуваним результатом дослідження є виявлення значення мовних засобів у промовах А. Меркель, О. Шольца та Ф. Мерца та як вони формують політичний імідж.

Ключові слова: політичний дискурс, політичний імідж, мовні засоби, канцлер ФРН, промова.

Political discourse is one of the main areas of research in contemporary linguistics, as the political arena is currently undergoing significant changes. German political discourse is of particular interest as one of the most influential in Europe. Contemporary research into linguistic strategies helps us to understand the primary instrument of diplomacy – language – not only at the level of content, but also at the level of linguistic form. This study aims to determine how lexical, grammatical and rhetorical devices are used to express feelings or emotions, to create specific

symbolic images, as well as to address the audience or encourage people to take action. The expected outcome of the study is to identify the significance of linguistic devices in the speeches of A. Merkel, O. Scholz and F. Merz, and how they form a political image.

Keywords: *political discourse, political image, linguistic devices, Chancellor of Germany, speech.*

Постановка проблеми. Аналіз промов політиків ФРН може допомогти сформувати повну картину застосування мовних засобів як інструментів побудови політичного іміджу, що є актуальним питанням у лінгвістиці. Наукове дослідження значення мовних засобів допомагає визначити специфіку їхнього використання у текстах різного стилю, а зокрема політичного. Особливе практичне значення дослідження має для складачів промов, оскільки розуміння мови як інструменту впливу на іноземну аудиторію є важливим у їхній професії та для покращення якості дипломатичних відносин з іноземними партнерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де вирішувались завдання даної проблеми, виокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Питання політичного дискурсу надихали науковців на численні дослідження з цієї теми. Серед іноземних дослідників лівову частину досліджень промов у політичному дискурсі виконали Р. Водак та С. Букала [6]. В основному їхній науковий інтерес полягає у дослідженні впливу політичної комунікації на реципієнтів, основних проблем політичного дискурсу, а також ролі політичного дискурсу у суспільстві та культурі. Інші науковці у сфері дискурс-аналізу, як-от Т.А. ван Дейк [7], зосереджували увагу на аспектах граматики, макроструктур, семіотики, семантики в критичному дискурс-аналізі, а також розглядали психологію сприйняття тексту. Проте величезну лепту досліджень внесли вітчизняні науковці. Серед них є Ф.С. Бацевич [2], Г.Г. Почепцов [3], Н.В. Кондратенко [4]. Ці дослідники розглядали політичну комунікацію, аналізували мовні засоби впливу та маніпуляції, а також досліджували питання іміджології. Окремого визнання заслуговує професор А.О. Худолій та його вклад у політичний дискурс, зокрема у площині його когнітивно-прагматичного та функціонально-стилістичного аналізу. Науковець приділяє особливу увагу мовним засобам впливу на аудиторію, прагматичним характеристикам політичного мовлення, дискурсивним особливостям іноземної публіцистики, а також формуванню

політичного іміджу. У наукових працях дослідник розглядає політичний дискурс як складне комунікативне явище, що поєднує мовні та соціальні чинники [5].

Тобто проблема політичного дискурсу розглядається цими науковцями і зі сторони політичного впливу на аудиторію, і з погляду на структуру політичних текстів, а також поєднанню цих обох підходів. Науковці виявляли науковий інтерес до загальноєвропейського та американського політичного дискурсу, а отже, у цій статті важливо дослідити проблему використання мовних засобів у промовах канцлерів саме у політичному дискурсі Німеччини.

Метою цього дослідження є аналіз лексичних, граматичних та риторичних засобів, що використовуються у промовах німецьких політиків для формування політичного іміджу.

Постановка завдання. Основні завдання дослідження полягають в аналізі лексичних засобів у промовах, які сприяють формуванню політичного іміджу.

Для дослідження були обрані три основні представники німецької політики: 1) Ангела Меркель (2005-2021 рр.); 2) Олаф Шольц (2021-2025 рр.); 3) Фрідріх Мерц (чинний політичний лідер Німеччини та голова федерального уряду).

Виклад основного матеріалу. Наразі не існує єдиного визначення поняття “політичний дискурс”. Загалом сутність цього поняття можна передати наступним чином: політичний дискурс є різновидом мовної комунікації, що відбувається в політичній сфері діяльності, спрямовується на питання завоювання, утримання та використання державної влади задля досягання певних дипломатичних цілей і характеризується сукупністю усіх текстів про політику [1].

У політичному дискурсі мова розглядається як інструмент формування світогляду та здійснення соціальної влади. Система цінностей та поглядів політичного діяча щодо інформації, яку він передає або ніби нав’язує аудиторії тексту, є тим, що надає висловлюванню його ідеологічного спрямування. За допомогою певних синтаксичних прийомів, таких як використання паралельних конструкцій, риторичних запитань, повторень тощо, ідеологічна орієнтація втілюється в тексті. Ці методи мають на меті справити сильний емоційний, психологічний та логічний вплив на реципієнта. Автором статті зазначено, що науковці зазначають чотири основні чинники перетворення мови на інструмент соціального впливу:

“...а) добір мовних засобів для повідомлень; б) складність окремої вербальної одиниці – слово здатне мати різні значення, викликати

певні асоціації; одне й те саме явище можна охарактеризувати різними словами, залежно від ставлення мовця; в) мова – відкрита система (словник допомагає створити цілком нові речення, слова; в нових контекстах слова модифікують свої значення); 2) система мови трактується як відображення наявного ставлення до влади...” [1, с.2] тощо. Також виокремлюється окремо лексичний потенціал мови, який дозволяє застосовувати усю ширину значень окремих слів задля власних цілей. Мова характеризується рухливістю семантичної структури слова, а також складністю розрізнення конотативних та денотативних значень, що дає можливість використовувати слова для передавання різних сигналів [1].

Поняття політичного іміджу складають багато характеристик, але загалом можна виділити, що це є штучно створений образ політика з метою задовольнити потреби електорату чи іншої аудиторії.

Оскільки теоретичний матеріал створює підґрунтя для подальшого аналізу, є доцільним звернутися до аналізу публічних виступів німецьких канцлерів з метою виявлення особливостей реалізації цих мовних засобів.

Перш за все, при використанні певних слів вважається за потрібним не лише спиратися на конотаційний зміст виразів, а й на те, як ці мовні одиниці об'єднані мовцем в одному реченні, тобто на граматичний рівень речення. До граматичних засобів можна віднести частини мови, модальні слова, умовні та пасивні конструкції, а також вставні конструкції. Наприклад, під час обіймання своєї посади, 27.02.2014. Ангела Меркель виголосила промову, ґрунтовний аналіз якої підкреслює стриманий та раціональний стиль мовлення, водночас з тим, як інші граматичні конструкції виділяють щирість та відкритість політиціні [10].

Імідж лідера, який поважає партнерство, чітко підкреслюється виразами з використанням особового займенника “we” (“we, Germany and the United Kingdom...”; “we can defend... we can bring... we can serve...”). Зваженість, обережність та відсутність категоричності висловлюються за допомогою умовних конструкцій, наприклад, “If what I have been told is true...”, “If we have that, we will be able to...”. Водночас застосування пасивних конструкцій, як-от: “I have been told...”, “is regarded...”, “is not prepared to pay...”, зменшує тиск прямої відповідальності, а також робить фокус уваги аудиторії на фактах, а не на суб'єкті. Для створення ефекту “живого” мовлення або уточнення використовуються вставні конструкції з посиленням на власну особистість як представника цілого народу: “– especially

for us as East Germans –, “*or so I have heard*”. Створення подібної м’якості висловлювань також емоційно впливає на слухача. І зрештою, риторичні повтори структури “*For the sake of...*” (“*For the sake of the future of the United Kingdom and Germany. For the sake of the success of the European Union, and for the good of future generations.*”) будують імідж лідера з чітким позитивним баченням майбутнього країни та її партнерів [10].

Окрім граматичної побудови речень, в офіційному стилі велику увагу приділяють і значенню слів. До лексичних засобів формування іміджу політика належать синоніми, антоніми, полісемантичні слова, терміни, епітети та емоційно забарвлена лексика. Зокрема, в політичних текстах лексичні засоби виконують стилістичну та експресивну функції, що дають змогу характеризувати той чи інший об’єкт мовлення.

Розуміння лексичних засобів дає змогу детально проаналізувати особливості їх використання у промовах О. Шольца. Яскравим прикладом такого є промова на спільній конференції від 1 грудня 2022 року, у якій Олаф Шольц підтвердив імідж Німеччини як надійного союзника та партнера НАТО. Зокрема, використання політичної та військової термінології виконує функцію формування офіційності та авторитетності мовця. Наприклад, використання термінів “*collective security*”, “*NATO Response Force*”, “*air defence systems*” підкреслює експертність та формує офіційний інституційний тон промови. Окрім цього, використання дипломатичної лексики, як-от: “*reassess the risks*”, “*unforeseeable consequences*”, “*trying to shift borders*”, уможливує збереження дипломатичного тону та уникнення ескалації. Також помітними є відсутність емоційно забарвленої лексики та збереження контролю політичної риторики. Водночас емоційність мовця та його позиція чітко виділяються за допомогою використання модальних слів, наприклад, “*must not and will not win*”, “*must not become party*”, “*we will continue that support*”, що виражають рішучість, демонструють політичну силу на міжнародній арені та формують імідж надійного лідера своєї країни. Також емоційного забарвлення надає інклюзивна лексика, а саме використання займенника “*we*” (“*we will stand ready to support each other*”), а також слів “*our allies*”, “*together*”, “*collective*”, які передають солідарність та єдність з іншими країнами-учасниками [8].

Наступним об’єктом дослідження є риторичні засоби або стилістичні фігури. Це мовні фігури, які використовуються для переконливості мовлення, підсилення емоційного впливу та надання

виразності. До риторичних фігур належать риторичні запитання, звернення, оклики, антитеза, метафори, повторення та градація. Основною функцією яких є вплив на думки та емоції реципієнтів.

При детальному аналізі промови Фрідріха Мерца на Всесвітньому Економічному Форумі (23.01.26) чітко можна виділити використання стилістичних фігур, спрямованих на формування політичного образу лідера, який є сильним, відповідальним та проєвропейським в умовах глобальної нестабільності.

Значна кількість метафор дає змогу візуалізувати складні політичні процеси, емоційно впливати на слухачів/читачів, а також драматично реагувати на глобальні зміни. Наприклад, *“winds are very harsh”*, *“two sides of the same coin”*, *“black abyss”* а також *“old order is unravelling”*, де світовий порядок прирівнюється до тканини, а також порівняння політики до навігаційних курсів у *“chart our course”*. Анафора (єдинопочаток) та епіфора (єдинокінець) створюють ритмічність та циклічність, а також надають переконливості образу політичного лідера: *“We are...”*, *“We must...”*, *“We will...”*, *“We are doing this.”* (У промові: *“...First, we must invest massively in our ability to defend ourselves, and we are doing this. Second, we must rapidly make our economies competitive, and we are doing this. Third, we must stand closer together among Europeans and among like-minded partners. We are doing this...”). Окрім цього, застосування алюзії на історичні події підсилює використання моралі як аргументу у промові, а також наголошує на відповідальності за циклічність історії: *“...In the 20th century, my country, Germany, went down this road to its bitter end. It pulled the world into a black abyss...”*. Для залучення аудиторії та спонукання до дій, Фрідріх Мерц використав у своїй промові риторичні оклики: *“We must face harsh realities”*, *“Let us bear in mind”* [9].*

Загалом, використання стилістичних фігур підкреслює особливий стиль політика – експресивна та контрастна риторика для залучення аудиторії та впливу на емоції.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було з’ясовано, що політичний дискурс є складним та різноплановим явищем. У політичному дискурсі основним з ефективних інструментів впливу є мова.

Доцільний добір лексичних, риторичних і граматичних мовних засобів формує політичний імідж відповідно до бажання та потреб політиків. Лексичні засоби (термінологія, дипломатична лексика тощо) формують образ надійного та відповідального політичного лідера, а також забезпечують офіційність та точність у промовах.

Риторичні (стилістичні) засоби в основному використовуються для емоційного впливу, а харизматичність та експресивність політика, здатного працювати в умовах глобальних змін, формуються за допомогою використання метафор та повторів. Граматичні конструкції слугують для забезпечення дипломатичності та солідаризації. Образ стриманого, раціонального та відповідального лідера водночас м'якого і "людяного" формується через використання інклюзивних займенників, умовних та пасивних конструкцій і, зрештою, вставних висловів.

Отже, ефективність створення правильного політичного іміджу в контексті політичного дискурсу значною мірою залежить від комплексного використання мовних засобів різних рівнів. Поєднання відповідних мовних структур допомагає політичним діячам ефективно реалізовувати мовні стратегії впливу та формувати політичний образ в аудиторії.

При подальшому дослідженні варто дослідити відмінності у використанні мовних засобів у промовах українських президентів та порівняти промови з німецькими канцлерами. Також варто звернути увагу на результати використання мовних засобів у промовах політичних діячів та на те, як вони вплинули на побудову політичного іміджу керівника країни на міжнародній арені. Окрім цього, значну перспективу складають дослідження ефективного перекладу та передачі правильного контексту промови з іноземної мови на українську.

Література:

1. Лукіна Л.В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування // Політикус : наук. журнал. 2021. № 2. С. 75–80.
2. Бацевич Ф.С. Посткомуністичний тоталітарний дискурс в Україні (про один тип політичних текстів) // *Динамизм социальных процессов в постсоветском обществе*: Материалы междунар. сем. № 2. Ч. I. Луганськ/Цюрих/Женева, 2001. С. 75-85.
3. Почепцов Г.Г. Имидж : от фараонов до президентов / Г.Г. Почепцов. Київ : "АДЕФУкраїна", 1997. 328 с.
4. Кондратенко Н.В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності: монографія. Одеса, 2007. 156 с.
5. Худолій А.О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття. Острог: Вид-во НаУОА, 2006. 382 с.
6. Ruth Wodak, Salomi Boukala Talking about solidarity and security in the age of crisis: The revival of nationalism and protectionism in the European

Union—a discourse-historical approach. *EU foreign policy through the lens of discourse*: книга. Routledge, 2016. С. 171-190.

7. Teun Adrianus van Dijk Text and context. Explorations in the semantics and pragmatics of discourse. Лондон: Longman, 1977, 261 с.

8. Joint press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the Chancellor of the Federal Republic of Germany, Olaf Scholz URL: <https://www.nato.int/en/news-and-events/events/transcripts/2022/12/01/joint-press-conference> (дата звернення: 19.03.26).

9. Special Address by Friedrich Merz, Federal Chancellor of Germany World Economic forum. January 3, 2026. URL: <https://www.weforum.org/stories/2026/01/special-address-by-friedrich-merz-federal-chancellor-of-germany/> (дата звернення: 19.03.26).

10. Speech by Federal Chancellor Angela Merkel in London – Thursday 27 February 2014 URL: <https://www.parliament.uk/globalassets/documents/addresses-to-parliament/Angela-Merkel-address-20130227.pdf> (дата звернення: 20.03.26).

УДК: 811.161.2'42

*Кавій Єва Миколаївна,
Національний університет «Острозька академія»*

СТИЛІСТИЧНІ МАРКЕРИ МОВНИХ ПОРТРЕТІВ ПЕРСОНАЖІВ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ АГАТИ КРІСТІ “DEATH ON THE NILE”

У статті досліджено стилістичні маркери мовних портретів персонажів роману Агати Крісті “Death on the Nile” та особливості їхнього відтворення в українському перекладі. Проаналізовано мовлення трьох ключових персонажів – Еркуля Пуаро, Ліннет Ріджвей та Жаклін де Бельфор. Визначено основні стилістичні засоби, що формують їхній мовний портрет, зокрема повтори, метафори, гіперболи, парадокси, фразеологізми тощо. Виявлено загальне збереження стилістичних маркерів в українському перекладі, що забезпечує передачу індивідуальних мовних особливостей персонажів.

Ключові слова: мовний портрет, стилістичні маркери, індивідуалізація мовлення.

The article examines stylistic markers of characters' speech portraits in Agatha Christie's Death on the Nile and the peculiarities of their rendering in the Ukrainian translation. The speech of three key characters – Hercule Poirot, Linnet Ridgeway, and Jacqueline de Bellefort – is analyzed. The study identifies the main stylistic devices shaping their speech portraits, including repetition, metaphor, hyperbole, paradox, phraseological units, etc. It is established that stylistic markers are generally preserved in the Ukrainian translation, which ensures the transmission of characters' individual speech features.

Key words: speech portrait, character individualization, stylistic features.

Постановка проблеми: У сучасному перекладознавстві особлива увага приділяється проблемі відтворення індивідуалізованого

мовлення персонажів у художньому тексті, оскільки саме через мовні особливості реалізується характеротворча функція образу. Мовний портрет персонажа є сукупною системою лексичних, стилістичних та прагматичних маркерів, які відображають його соціальний статус, психологічні риси, рівень освіти та комунікативну поведінку. У процесі перекладу художнього твору збереження цих маркерів становить окрему проблему, адже мовні засоби оригіналу не завжди мають прямі відповідники у мові перекладу. Це може призводити до часткової трансформації або нівелювання індивідуальних рис мовлення персонажів.

У зв'язку з цим актуальним постає питання комплексного аналізу стилістичних маркерів мовних портретів персонажів і дослідження способів їхнього відтворення в українському перекладі роману Агати Крісті «Death on the Nile».

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Проблема дослідження мовних портретів персонажів та їхнього відтворення у перекладі, зокрема питання аналізу стилістичних маркерів є одним із актуальних напрямів сучасної лінгвістики та перекладознавства. Дослідженням цього явища займалися такі українські науковці, як В. Вихор [1], С. Єрмоленко [2], В. Кухаренко [4], С. Локайчук [5], К. Писаренко [6], А. Скачков [7], З. Шевчук [8]. За визначенням В. Кухаренка, портрет розглядається як один із ключових засобів індивідуалізації персонажа [4]. Науковець зазначає: «Окрім зовнішніх фізичних характеристик персонажа, до портрету включаються відомості про його зачіску, одяг, манери, аксесуари, тобто про те, що відображає смаки, пристрасті, звички індивідуального героя. Портрет на відміну від пейзажу визначає соціальну приналежність персонажа, і входить до темпорального континууму тексту, бо в костюмі знаходить своє відображення і епоха, і пора року, і час доби». Як стилістичну категорію це поняття розглядають Л. І. Мацько [2] та С. Я. Єрмоленко [8]. Зокрема, С. Я. Єрмоленко виокремлює зовнішній мовний портрет (реалізується через опис зовнішніх ознак персонажа) та внутрішній, психологічний мовний портрет (реалізується через опис внутрішнього стану героя за допомогою певних мовних засобів: епітетів, порівнянь, метафоричних сполук). К. Писаренко дещо розширює та видозмінює цю класифікацію, виокремлюючи гендерний, фізичний, психологічний (характероцентричний), соціальний та мовленнєвий тип портрета персонажа [6]. На думку С. Локайчук, мовний портрет доцільно розглядати як сукупність лексико-стилістичних засобів, залучених автором для опису

зовнішності, невербальних характеристик, мовлення, рис характеру, динаміки думок, почуттів, переживань персонажа [5]. Отже, аналіз наукових джерел свідчить про те, що мовний портрет вивчається як комплексне явище, що формується за допомогою різноманітних мовних засобів та відіграє важливу роль у створенні художнього образу.

Мета статті: Метою статті є виявлення стилістичних маркерів мовних портретів персонажів у романі Агати Крісті “Death on the Nile”, а також аналіз перекладацьких стратегій, використаних для їх відтворення в українському перекладі.

Постановка завдання: Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

1. Визначити теоретичні засади поняття мовний портрет персонажа у сучасному перекладознавстві.
2. Окреслити систему стилістичних маркерів, що формують мовний портрет у художньому тексті.
3. Дослідити способи відтворення виявлених маркерів в українському перекладі твору.

Виклад основного матеріалу дослідження: Матеріалом дослідження слугував оригінал роману Агати Крісті “Death on the Nile” [9], виданий HarperCollins у 2020 році та переклад українською мовою [3], здійснений Надією Хаєцькою у видавництві КСД у 2025 році. Об’єктом дослідження є мовлення трьох ключових персонажів твору: Еркуля Пуаро, Ліннет Ріджвей та Жаклін де Бельфор. Після визначення теоретичних засад стилістичних маркерів мовного портрета персонажів перейдемо до конкретних прикладів аналізу мовлення зазначених персонажів та способів їхнього відтворення в українському перекладі.

Мовлення обраних персонажів є різноманітним через їхній індивідуальний характер, емоційний стан, соціальний статус та особливості комунікативної поведінки. Воно реалізується через використання стилістичних засобів, які формують мовний портрет кожного персонажа. Зокрема, у мовленні простежуються метафори, гіперболи, порівняння, фразеологізми та інші засоби, що дозволяють передати емоційний стан персонажів та підкреслити їхню індивідуальність. Далі розглянемо мовлення кожного персонажа окремо.

Жаклін де Бельфор – справжня француженка, мовлення якої характеризується високою емоційністю та експресивністю, що зумовлено її психологічним станом і внутрішньою напруженою. Сама героїня зазначає, що у неї «гаряча кров» [3, с. 64]. Для її мовного

портрета типовими є такі стилістичні маркери, як повтори, гіперболи, фразеологізми та іронії, які підсилюють драматизм висловлювань. Показовим є використання повторів: “*Linnet, I shall die if I can’t marry him! I shall die! I shall die! I shall die...!*” [9, p. 13]. В українському перекладі – «*Ліннет, я помру, якщо не вийду за нього заміж! Я помру! Помру! Помру!*» [3, с. 15] – збережений стилістичний маркер повтору, що дозволяє передати емоційну напруженість та відчай героїні. Водночас висловлювання містить гіперболу, оскільки смерть виступає не буквальним явищем, а засобом вираження крайнього емоційного стану, що надає мовленню відтінку істеричності та розпачу. Іншим прикладом є використання антитези, що зіставляє два протилежні образи «місяць – сонце». В оригіналі це демонструється так: “*Look at the moon up there. You see her very plainly, don’t you? She’s very real. But if the sun were to shine you wouldn’t be able to see her at all. It was rather like that. I was the moon...When the sun came out, Simon couldn’t see me anymore...He was dazzled. He couldn’t see anything but the sun–Linnet*” [9, p. 77] В українському варіанті повністю збережений ефект протиставлення двох різних особистостей Жаклін та Ліннет. «*Гляньте на місяць. Ви добре його бачите, еге ж? Він справжній. Але якби засяяло сонце, ви б його уже не бачили. Так і з нами сталося. Тим місяцем була я... Коли зійшло сонце, Саймон більше не бачив мене. Його осліпило. Він не міг бачити нічого, крім сонця, – Ліннет*» [3, с. 63]. Додаткову експресивність створюють градація та риторичне питання, які підкреслюють емоційність і драматизм мовлення героїні.

Еркуль Пуаро – головний детектив, бельгієць, мовлення якого вирізняється інтелектуальністю, раціональністю та дотепністю. Його висловлювання часто мають повчальний характер і містять елементи філософських роздумів. Яскравим є приклад з парадоксом: “*How true is the saying that man was forced to invent work in order to escape the strain of having to think*” [9, p. 16]. В українському перекладі – «*Правду кажуть, що людина була змушена винайти роботу, щоб позбавитися від необхідності думати*» [3, с. 18] – збережено як зміст, так і стилістичний ефект. Парадокс полягає у протиставленні роботи як механічного виконання та уникнення зайвих думок. У тексті роману детективом також використано алюзію на біблійну притчу (епізод з історії про царя Давида), яка виконує повчальну функцію та спрямована на морально-етичну оцінку вчинку Ліннет, яка, за сюжетом, нібито привласнила коханого Жаклін. “*Then you have heard portions of the Bible read aloud in church. You have heard*

of King David and of the rich man who had many flocks and herds and the poor man who had one ewe lamb—and of how the rich man took the poor man's one ewe lamb” [9, p. 68]. У перекладі [3, с. 57] алюзія збережена, що дозволяє передати прихований осуд і морально-етичний підтекст висловлювання.

Ліннет Ріджвей – молода багата англійка. Мовлення героїні відзначається впевненістю, оцінністю та певною соціальною маркованістю, що відображає її високий статус і звичку контролювати ситуацію. Для її мовного портрета характерні стилістично забарвлені висловлювання з елементами оцінки. Характерною є репліка іншого персонажа щодо героїні: *“Money and looks—it's too much! If a girl's as rich as that she's no right to be a good-looker as well. And she is a good-looker... Got everything, that girl has. Doesn't seem fair...”* [9, p. 5], перекладена як: *«Гроші й вродо – це занадто! Якщо дівчина настільки багата, вона не має права бути ще й вродливою. А ця красуня... У неї є все. Це несправедливо...»* [3, с. 8] У цьому висловленні простежується парадокс, що полягає у поєднанні логічно несумісних уявлень про справедливість: персонаж вважає неприйнятним поєднання багатства і краси в одній людині. Це створює ефект внутрішнього протиріччя та передає суб'єктивну оцінку, адже багатство та краса не є взаємовиключними характеристиками. Інший приклад демонструє використання парцеляції та градації у репліці *“...We're caught here. Trapped! There's no way out...”* [9, p. 107]. В українському перекладі *«Нас зловили. Ми в пастці! Виходу немає...»* [3, с. 85] зберігаються уривчастість мовлення та певне наростання емоційної напруги, відображаючи стан тривоги героїні.

Отже, підсумовуючи, мовні портрети обраних персонажів демонструють різні типи мовлення, що зумовлені їхніми психологічними особливостями та соціальним статусом. Жаклін де Бельфор вирізняється емоційно-експресивним мовленням, Ліннет Ріджвей – оцінним і соціально маркованим, тоді як Еркуль Пуаро – логічним та аналітичним. Використання різних стилістичних маркерів забезпечує індивідуалізацію мовлення персонажів і в більшості випадків адекватно відтворюється в українському перекладі.

Висновки. У результаті дослідження з'ясовано, що мовні портрети персонажів формуються за допомогою різноманітних стилістичних засобів, які відображають їхній характер, емоційний стан і соціальний статус. Порівняльний аналіз оригіналу та українського перекладу роману *“Death on the Nile”* засвідчив, що перекладачеві вдалося зберегти основні стилістичні маркери мовлення героїв. Це

сприяє адекватному відтворенню їхньої індивідуальності та загальної художньої цілісності роману.

Література:

1. Вихор В. Г. Вербалізація жіночих портретів у збірці «В сяйві мрій» Миколи Вороного // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Вип. 64. – С. 39-44. – URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23929>

2. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с. – URL: <https://archive.org/details/terminy2001/page/94/mode/2up>

3. Крісті А. Смерть на Нілі : роман / Агата Крісті ; пер. з англ. Н. Хаєцької. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2025. – 288 с.

4. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : посібник – Вінниця : Нова книга, 2004. – 272 с.

5. Локайчук С. Мовний портрет Слуги з Добромиля за однойменним романом Галини Пагутяк // Лінгвостилістичні студії. – 2019. – Вип. 11. – С. 89–99. – URL: <https://doi.org/10.29038/2413-0923-2019-11-89-99>

6. Писаренко К. В. Типологія мовних портретів персонажів у художніх текстах триптиху «Хресна проща» Р. Іваничука: змістовий аспект // Лінгвістичні дослідження: 36. наук. Праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. – 2015. – Вип. 42. – С. 150 – 155. – URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.49036>

7. Скачков А. Ю. Лінгвостилістичні особливості портретних описів у творах М. Коцюбинського: дис... канд. філол. наук: 10.02.01; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2007. – 180 с.

8. Шевчук, З. С. Понятійно-термінологічне поле дослідження ієрархії «мовна особистість – мовний портрет». Одеський лінгвістичний вісник. 2014. Вип. 4. С. 305-308. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oliniv_2014_4_71

9. Christie. A. Death on the Nile : A Novel / Agatha Christie. – London: HarperCollins, 2020. – 384 p.

УДК: 811.111

Конченко Анна Володимирівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ РИС ХАРАКТЕРУ В СЕРІАЛІ “THE VAMPIRE DIARIES”

У статті розглядаються лексико-стилістичні засоби вираження негативних рис характеру у мовленні головних персонажів серіалу «The Vampire Diaries». Проаналізовано такі стилістичні прийоми, як метафора, гіпербола, антифраза, іронія, парадокс та імплікація. Встановлено, що негативні риси характеру передаються через специфічний добір лексики та образних засобів мови.

Ключові слова: лексико-стилістичні засоби, негативні риси характеру, медіатекст, метафора, іронія, серіал.

The article examines lexico-stylistic means of expressing negative character traits in the speech of the main characters of the TV series «The Vampire Diaries». Stylistic devices such as metaphor, hyperbole, antiphrasis, irony, paradox and implication are analyzed. It is established that negative character traits are conveyed through a specific selection of vocabulary and figurative language.

Keywords: lexico-stylistic means, negative character traits, media text, metaphor, irony, TV series.

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика приділяє значну увагу дослідженню мови у медіатекстах, зокрема у фільмах та серіалах. Персонажі таких творів розкриваються не лише через свої вчинки, але й через мовлення. Саме мова допомагає глядачеві зрозуміти характер, емоції та наміри героїв. У цьому контексті особливий інтерес становить аналіз лексико-стилістичних засобів, за допомогою яких передаються різні риси характеру.

Серіал *The Vampire Diaries* є популярним американським телесеріалом, у якому поєднуються елементи містики, драми та романтики. У ньому представлено велику кількість персонажів із

різними характерами, серед яких є як позитивні, так і негативні. Це робить серіал зручним матеріалом для лінгвістичного аналізу. Особливо цікавим є те, як за допомогою мови розкриваються негативні риси характеру.

Стан дослідження. Питання стилістики та лексичної семантики досліджували такі вчені, як В. А. Кухаренко та Л. П. Єфімов. У своїх працях детально описала механізми функціонування стилістичних прийомів у художньому тексті [1]. Л. П. Єфімов та О. А. Ясінецька описали особливості стилістичного аналізу англомовних текстів у поєднанні з дискурсивним підходом [2].

Мета статті є аналіз лексико-стилістичних засобів вираження негативних рис характеру у мовленні головних персонажів. Об'єктом дослідження є мовлення героїв серіалу, а предметом є способи вираження негативних рис через лексику та стилістичні засоби.

Завдання дослідження:

– проаналізувати лексико-стилістичні засоби вираження негативних рис характеру у мовленні персонажів серіалу “The Vampire Diaries”;

– визначити роль таких стилістичних прийомів, як метафора, гіпербола, антифраз, іронія, парадокс та імплікація;

– дослідити, як за допомогою лексики передається маніпулятивність, жорстокість, цинізм та інші негативні риси;

– охарактеризувати індивідуальні мовні особливості негативних персонажів;

– встановити загальні мовні тенденції у мовленні антагоністів серіалу.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж переходити до аналізу конкретних прикладів, варто зазначити, що під лексико-стилістичними засобами розуміються слова, вирази та мовні прийоми, які несуть не просто інформацію, а ще й емоційну оцінку. Тобто через них ми не просто дізнаємось, що сталося, а й відчуваємо ставлення персонажа до ситуації або до іншої людини. Саме тому аналіз таких засобів дає змогу краще зрозуміти, яким є герой насправді.

Одним із найяскравіших негативних персонажів серіалу є Деймон Сальваторе. Його мовлення одразу виділяється на фоні інших героїв, бо він майже ніколи не говорить прямо. Деймон постійно використовує сарказм, що є одним із найпоширеніших стилістичних засобів у його мовленні. Наприклад, коли він каже: «*Oh, we're going for team-building now. How cute*» (Season 4), слово «cute» вжито не як справжній комплімент, а як насмішка. Це класичний приклад

антифрази, тобто вживання слова у протилежному значенні. Через такі висловлювання Деймон показує, що він вважає себе розумнішим за всіх навколо і не сприймає серйозно чужі зусилля.

Окрім сарказму, Деймон часто вдається до прямих погроз, але подає їх так, ніби просто ділиться думкою. У фразі «*I do believe in killing the messenger. You know why? It sends a message*» (Season 1, Episode 9) він руйнує відоме прислів'я і перевертає його значення. Це приклад парадоксу: людина каже щось несподіване, що суперечить загальноприйнятому, і саме через це справляє сильне враження. Слово «killing» тут вжите буквально, що робить репліку справжньою загрозою. Такий прийом дозволяє персонажу лякати людей, не виглядаючи при цьому безконтрольним агресором.

Маніпулятивність є, мабуть, найсильнішою негативною рисою Деймона. Він вміє говорити так, щоб людина сама прийшла до потрібного йому рішення. Коли він каже Елені: «*You want a love that consumes you, you want passion and adventure, and even a little danger*» (Season 1, Episode 11), він не просить її нічого зробити. Він просто описує її бажання так, як йому вигідно, і непомітно підштовхує до певних висновків. Цей прийом називається імплікацією, тобто прихованим натяком. Через повтор слова «you want» створюється ефект впевненості: герой ніби знає людину краще, ніж вона сама себе знає, і це психологічно тисне на співрозмовника. В. А. Кухаренко наголошує, що такий прийом є особливо характерним для мовлення маніпулятивних персонажів [1, с. 89].

Клаус Міклсон є ще одним яскравим прикладом негативного персонажа, чіє мовлення детально відображає його характер. На відміну від Деймона, Клаус говорить спокійно і навіть вишукано, але саме ця холодність робить його слова особливо моторошними. Він використовує метафору «king» для опису самого себе: «*Every king needs an heir*» (Season 3, Episode 5). Тут немає жодного грубого слова, але образ короля означає абсолютну владу над усіма навколо. Метафора в даному випадку є засобом самовозвеличення, вона показує, що Клаус сприймає інших людей як підданих, які не мають права на власну волю.

Жорстокість Клауса передається через пряму загрозливу лексику у поєднанні зі стилістичним прийомом градації. У репліці «*I will rip you apart limb from limb*» (Season 3) дієслово «rip» вже саме по собі є дуже різким і агресивним, а додавання «limb from limb» підсилює образ до максимуму. Це гіпербола, тобто навмисне перебільшення, яке використовується для залякування. Примітно, що

Клаус вимовляє такі фрази абсолютно спокійним тоном, і саме цей контраст між змістом і формою робить персонажа по-справжньому небезпечним у сприйнятті глядача.

Лайджа Міклсон є, мабуть, найскладнішим персонажем у плані мовного аналізу. Зовні він виглядає як благородна і стримана людина, але його репліки завжди містять прихований підтекст. Коли він каже «*I am a man of my word*» (Season 2, Episode 19), це звучить як просте запевнення. Але в контексті серіалу ця фраза означає, що він виконає свої обіцянки будь-якою ціною, і це несе загрозу для тих, хто стоїть на його шляху. Стилистичний прийом тут полягає у навмисній ввічливості та стриманості, яка приховує реальну небезпеку. Такий підхід до мовлення показує холоднокровність як негативну рису характеру.

Кетрін Пірс є одним із найбільш цинічних персонажів серіалу. Її мовлення пронизане переконанням, що у світі немає місця для жалості чи доброти. Це добре видно у фразі «*Mercy is the mark of a weak man*» (Season 2), яка є прикладом сентенції, тобто короткого афоризму, що виражає певну життєву позицію. Слово «weak» вжито з чітко негативною конотацією і спрямоване на те, щоб змусити співрозмовника відмовитися від власних моральних принципів. Кетрін також активно використовує риторичні питання: «*Did you really think I would let that happen?*» (Season 3). Тут питання насправді не потребує відповіді, воно слугує для вираження зневаги до наївності іншого персонажа.

Якщо говорити про загальні мовні тенденції у мовленні негативних персонажів серіалу, то можна виділити кілька характерних особливостей. По-перше, всі вони рідко говорять прямо. Вони надають перевагу натякам, двозначностям і прихованим погрозам. По-друге, вони часто використовують іронію та сарказм як спосіб принизити співрозмовника, не вдаючись до відкритого конфлікту. По-третє, у їхньому мовленні майже відсутня лексика, пов'язана із жалістю, співчуттям або вибаченнями, що підкреслює емоційну холодність як спільну рису. Як зазначає Л. П. Єфімов, саме стилістична маркованість лексики є ключовим показником характеру мовця у художньому тексті [2, с. 142].

Серед конкретних стилістичних засобів, що найчастіше зустрічаються у мовленні негативних персонажів, можна виокремити наступні: метафора (використовується для самовозвеличення або приниження інших), гіпербола (підсилює загрозу або презирство), антифраза (слова вжиті у протилежному значенні для вираження

сарказму), парадокс (несподіване твердження, що справляє сильне враження), імплікація (прихований натяк, що впливає на поведінку співрозмовника) та сентенція (коротке узагальнення, що відображає цинічну філософію персонажа). Усі ці засоби активно взаємодіють між собою і разом створюють цілісний мовний портрет антагоніста.

Окремо варто звернути увагу на лексичний склад мовлення негативних персонажів. У ньому часто зустрічаються слова з різко негативним значенням: «kill», «destroy», «weak», «pathetic», «worthless». Поруч із цим вживається так звана аристократична лексика, тобто слова, характерні для людей із відчуттям власної вищості: «heir», «king», «legacy», «superiority». Таке поєднання грубої і вишуканої лексики є стилістичним прийомом контрасту, що підкреслює суперечливість натури цих персонажів. Вони одночасно є жорстокими і витонченими, що робить їх образи складнішими і цікавішими для аналізу.

Висновок. Варто також зазначити, що мовлення негативних персонажів серіалу *The Vampire Diaries* є надзвичайно багатим із точки зору лексики та стилістики. Кожен персонаж має власний мовний стиль, але всіх їх об'єднує одне: вони використовують мову як зброю.

Варто також зазначити, що негативні персонажі серіалу не є однозначно «поганими» у класичному розумінні. Деймон час від часу дозволяє собі бути вразливим, і це одразу відчувається у його словах. Клаус у розмовах про мистецтво чи музику раптом стає іншою людиною. Саме ця суперечність між жорстким мовленням і моментами щирості робить персонажів живими, а не просто злодіями із серіалу.

На мою думку, мова у серіалі виконує не лише характеротворчу функцію, а й сюжетну. Часто одна репліка може змінити хід подій або повністю перевернути стосунки між героями.

Отже, лексико-стилістичні засоби вираження негативних рис характеру у серіалі *The Vampire Diaries* є різноманітними і добре продуманими. Вони допомагають не просто показати, що персонаж є «поганим», а розкрити його внутрішній світ, мотивацію і спосіб мислення. Через метафори, сарказм, гіперболу, маніпулятивні конструкції та холодну аристократичну лексику кожен антагоніст постає як окрема особистість зі своїм унікальним голосом. Саме тому мовлення цих персонажів є таким цікавим матеріалом для лінгвістичного аналізу і заслуговує на подальше вивчення.

Література:

1. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 160 с.
2. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз: Навчально-методичний посiбник. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 240 с.
3. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту: Навчальний посiбник. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 272 с.

УДК: 811.111 '37

*Лоза Анастасія Дмитрівна,
Національний університет «Острозька академія»*

СПЕЦИФІКА ЗООМОРФНИХ МЕТАФОР У БРИТАНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

У статті розглянуто особливості функціонування зооморфних метафор у британській мовній картині світу на основі фразеологічного словника Oxford Dictionary of Idioms. Визначено семантико-прагматичні характеристики таких метафор, їхнє формування позитивної чи негативної оцінки та культурні моделі перенесення тваринних ознак на людину.

Ключові слова: зооморфна метафора, мовна картина світу, концептуальна метафора, оцінне забарвлення, лінгвокультура.

This article explores the functioning of zoomorphic metaphors in the British linguistic worldview, based on the Oxford Dictionary of Idioms. It identifies the semantic and pragmatic features of such metaphors, how they convey positive or negative connotations, and the cultural patterns of attributing animal characteristics to humans.

Keywords: zoomorphic metaphor, linguistic worldview, conceptual metaphor, evaluative connotation, linguoculture.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці метафора не розглядається як виключно образний засіб, вона є ефективним інструментом, який допомагає осмислити культурні уявлення та досвід мовних спільнот. Зооморфні метафори особливо виділяються у цій сфері, адже через образи тварин описують людину, фіксуючи стереотипи поведінки, типові для спільноти. У межах цього дослідження увагу зосереджено саме на британському мовному матеріалі. Хоча існує величезна кількість праць про метафори загалом, інтерес до зооморфних одиниць у британській ідіоматиці не згасає, а їхнє вивчення, аналіз значень, функцій та ролі залишається актуальним як ніколи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи концептуальної метафори у праці Дж. Лакоффа та М. Джонсона стали

теоретичним підґрунтям дослідження [4, с. 3-6]. А. О. Худолій також аналізує концептуальні метафори та аспекти їхнього функціонування в публіцистичному мовленні [3, с. 177-179]. Семантико-когнітивні і функціонально-прагматичні параметри зоосемізмів в англійській та українській мовах розглядає Г. Л. Кривенко [1]. Ю. Мардар описує оцінний потенціал анімалістичних ідіом англійської та румунської мов [5]. Фразеологічні одиниці з компонентом-зоонімом розглянуто у праці М. Й. Петришин [2]. Залучення різнобічних праць дає змогу комплексно проаналізувати зооморфні метафори.

Мета статті полягає у аналізі семантики, оцінного забарвлення та культурних особливостей зооморфних метафор у британській мовній картині світу на матеріалі Oxford Dictionary of Idioms.

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістиці зооморфна метафора розглядається як когнітивний механізм. За її допомогою ознаки та характеристики тварин проєктуються на людину. Теоретичним підґрунтям такого погляду є праця Дж. Лакоффа і Марка Джонсона «Метафори, якими ми живемо» [4]. У своїй роботі вчені описали метафору не лише як стилістичний засіб, а й як спосіб концептуалізації. Тобто людина мислить через метафоричні уявлення та форми, а мова відтворює результати такого процесу. У межах зооморфної метафоризації це означає, що тваринний світ стає джерелом образів, а людина – об'єктом їхнього перенесення. Такий підхід пояснює, що вирази на кшталт «*fight like cat and dog*» [6, с. 47] та «*hold your horses*» [6, с. 146], не є випадковими. Вони репрезентують стереотипні та сталі значення культурних інтерпретацій людських якостей.

У британській мовній картині світу зооморфні метафори є досить стабільними. Для прикладу образи лева та вовка зазвичай відображають небезпеку, агресію (напр., *a lion in the way* [6, с. 174], *throw someone to the lions* [6, с. 175], *a wolf in sheep's clothing* [6, с. 316]), бджола втілює працьовитість (напр., *as busy as a bee* [6, с. 42]), а от риба може описувати посередність (напр., *there are plenty more fish in the sea* [6, с. 109], *a big fish in a small (or little) pond* [6, с. 108], *neither fish nor fowl* [6, с. 108]). Основою таких відповідностей є зовсім не біологічний опис тварини, а культурно закріплені стереотипи.

Окремо варто врахувати оцінне забарвлення. Попри клішовані уявлення значення образів тварин у зооморфних метафорах, вони можуть мати позитивне, негативне або ж нейтральне емоційне забарвлення. Такі приклади наводить Ю. Мардар у своїй роботі:

IDIOMS WITH "DOG"

Negative: go to the dogs = ruin oneself/be ruined/deteriorate morally; (to be) the underdog = somebody who has to do what others tell him;

to be in the dog house = to have annoyed or made somebody angry;

Positive: a gay/lucky/old/sly dog = a lively/ lucky/roguish/sly person (used affectionately);

Neutral: top dog = a person who has achieved a position of authority;

to dog somebody = to follow behind somebody closely [5, с. 212].

IDIOMS WITH “CAT”

Negative: let the cat out of the bag = reveal a secret accidentally; look what the cat’s

dragged in = it expresses dislike or disapproval of someone who has just arrived; put the cat among the pigeons = to cause trouble;

Positive: cat’s whiskers/cat’s pyjamas = the best person or thing of their kind;

Neutral: raining cats and dogs = raining heavily) [5, с. 213].

Для глибшого аналізу розглянемо зооморфні метафори з образом свині «pig». До негативно забарвлених можемо віднести такі одиниці: *Bleed like a (stuck) pig = bleed copiously [6, с. 218]; in a pig’s eye = expressing scornful disbelief at a statement [6, с. 218]; make a pig of yourself = overeat [6, с. 218]; make a pig’s ear of = bungle; make a mess of [6, с. 218]; pig (or piggy) in the middle = a person who is placed in an awkward situation between two others [6, с. 218]; pigs might (or can) fly = used ironically to express disbelief [6, с. 219]; squeal (or yell) like a stuck pig = squeal or yell loudly and shrilly [6, с. 219]; sweat like a pig = sweat profusely [6, с. 219].* Ці ідіоми ґрунтуються на стійкому культурному уявленні про свиню як про брудну, неслухняну тварину, яка погано пахне та занадто багато їсть. Такі погляди утворились у процесі щоденної побутової взаємодії людини зі свинею, яка супроводжувалась тяжкою працею та іноді жорстокістю. Позитивно забарвленими є: *bring (or drive) your pigs to market = succeed in realizing your potential [6, с. 218].* Можемо побачити, що позитивне значення з’являється там, де свиня має цінність як ресурс або ж оплата праці. Серед нейтрально забарвлених метафор слід виділити таку: *a pig in a poke = something that is bought or accepted without knowing its value or seeing it first [6, с. 219].* З першого погляду може здатись, що вона має негативний характер, але її значення залежить від контексту. Невідомий предмет, який описує метафора, може виявитись як чимось поганим, так і хорошим.

Хоча анімалістичні одиниці реалізуються в усіх трьох типах емоційного забарвлення, переважають моделі з негативним значенням. Це пов’язано з тим, що негативну емоцію легко та швидко сформувавши, поширюючи осуд і соціальне приниження без потреби

в поясненні своєї думки. Зазвичай негативна оцінність опирається на стереотипні уявлення про «найгірші» аспекти поведінки тварини, для людей такі ознаки вважаються соціально неприйнятними. Ю. Мардар вбачає зв'язок між негативно забарвленими метафорами та людською природою висміювати тяжкі, неприємні речі, у спробах подолати труднощі чи стрес [5, с. 218]. Позитивні образи не користуються такою популярністю як негативні, але жваво використовуються для схвалення та героїзації. Нейтральні моделі набувають оцінності залежно від конкретного контексту.

Висновки. Зооморфні метафори є важливою частиною британської мовної картини світу. Через тваринні образи мова фіксує колективні уявлення про те, що вважається прийнятним, а що є небажаним у суспільстві. Проведений аналіз показав, що часто зооморфні метафори є інструментом соціальної оцінки. За їх допомогою мовець може легко не тільки описати когось, а й одразу висловити своє ставлення. Отже, специфіка зооморфних метафор полягає в їхній здатності поєднувати категоризацію, оцінювання та культурне маркування людини.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у порівняльному вивченні британських зооморфних одиниць з українськими та іншими лінгвокультурами, щоб виявити загальні схожості та національно-специфічні відмінності у стереотипних моделях. Також важливо простежити зміни традиційних зооморфних образів та виникнення нових у сучасному цифровому світі.

Література:

1. Кривенко Г. Л. Зоосемізи в англійській та українській мовах: семантико-когнітивний і функціонально-прагматичний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.17 / Г. Л. Кривенко; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2006.
2. Петришин М. Й. Фразеологізми з компонентом-зоонімом у латинській мові. Науковий вісник Чернівецького університету: Германська філологія. 2014. № 692-693. С. 161–165.
3. Khudoliy, A. Conceptual metaphor in American journalistic texts // *Advanced Education (Новітня освіта)*. – Київ: Вид-во КПІ імені Ігоря Сікорського, 2018. – № 10. – С. 175-184. Indexed in: ESCI (Web of Science).
4. Lakoff G. *Metaphors We Live By* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago: University of Chicago Press, 1980.
5. Mardar I. On the positive/negative/neutral meaning of some animal idioms in English and Romanian. *The Annals of Ovidius University of Constanța: Philology Series*. 2019. №1. С. 210–219.
6. *Oxford Dictionary of Idioms*. Oxford: Oxford University Press UK, 2004.

УДК: 81'373

Миколайчук Юлія Юріївна,
Національний університет «Острозька академія»

СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТА ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2022–2026 РР.)

У статті досліджено процеси семантичної деривації та переосмислення термінологічних одиниць у сучасній англomовній терміносистемі міжнародних відносин та безпеки. На основі аналізу стратегічних документів та офіційних заяв 2022–2026 років виявлено тенденції до трансформації значеннєвого обсягу ustalених термінів під впливом новітніх геополітичних викликів. Особливу увагу приділено функціонуванню термінів-десигнаторів у сучасному дипломатичному дискурсі.

Ключові слова: *термінологія, міжнародні відносини, міжнародна безпека, семантична деривація, переосмислення, неологізм, дипломатичний дискурс.*

The article examines the processes of semantic derivation and reinterpretation of terminological units within the contemporary English terminology system of international relations and security. Based on the analysis of strategic documents and official statements from 2022–2026, the study identifies trends in the transformation of the semantic scope of established terms under the influence of the latest geopolitical challenges. Special attention is paid to the functioning of designatory terms in modern diplomatic discourse.

Keywords: *terminology, international relations, international security, semantic derivation, reinterpretation, neologism, diplomatic discourse.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та інтенсифікації міждержавних контактів мова міжнародних відносин постає не просто засобом обміну інформацією, а складною комунікативною системою, у межах якої термінологія виконує фундаментальні концептуалізуючі та регулятивні функції. Стрімка

трансформація геополітичної ситуації у період 2022–2026 років, виникнення нових форм конфліктів та переформатування альянсів зумовили стан «екстремальної адаптації» англомовної терміносистеми, де швидкість появи нових лексичних одиниць та переосмислення наявних часто випереджає можливості їхньої академічної лексикографічної фіксації.

Зв'язок цієї проблеми із важливими науковими завданнями полягає у необхідності системного лінгвістичного опису того, як англійська мова, функціонуючи як основний інструмент глобальної дипломатії, формує нові способи осмислення політичної реальності та задає рамки інтерпретації міжнародних рішень. Проблема має і виразний практичний аспект: динамічність термінологічних процесів, зокрема явища семантичної деривації та метафоризації, створює суттєві труднощі для точної інтерпретації офіційних документів ООН, НАТО та інших інституцій.

Таким чином, дослідження семантичних трансформацій у термінології міжнародних відносин та безпеки є необхідним кроком для забезпечення професійної комунікації на міжнародному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретичного обґрунтування термінологічних систем та специфіки фахових мов перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних та закордонних лінгвістів. Фундаментальні засади системності термінології та її класифікації викладені у працях О. Селіванової, яка розглядає терміносферу як впорядковану ієрархію логіко-понятійних зв'язків [2]. Питання структурної специфікації та способів формування фахових одиниць ґрунтовно досліджені Т. Кияком, який наголошує на важливості морфологічної прозорості та дефінітивної точності терміна [1]. На особливу увагу заслуговують праці Дж. Сейгера, присвячені інституційному лексикону та функціонуванню складних терміносполук у межах професійного дискурсу [5].

Метою пропонованого дослідження є комплексне виявлення та лінгвістичний аналіз механізмів семантичної деривації та переосмислення англомовної термінології у сфері міжнародних відносин та безпеки, що виникли або трансформувалися у період 2022–2026 рр. Дослідження спрямоване на встановлення зв'язку між екстралінгвістичними чинниками та семантичними зсувами у спеціалізованому лексичному фонді англійської мови.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети у роботі здійснено лінгвокогнітивний аналіз ключових термінологічних одиниць та неологізмів (*friend-shoring*, *de-risking*, *weaponization* тощо),

що зазнали переосмислення у текстах стратегічних документів та офіційних заяв останніх років під впливом новітніх геополітичних викликів. Матеріалом дослідження слугували тексти офіційних стратегічних документів, промови лідерів думок та звіти міжнародних організацій (ООН, НАТО, G7) за період 2022–2026 рр., що представлені на офіційних веб-ресурсах відповідних інституцій. Шляхом суцільної вибірки з дипломатичного дискурсу було відібрано понад 14 термінологічних одиниць, що демонструють семантичну нестабільність.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на значний масив досліджень у галузі лінгвополітології та термінознавства, динамічні процеси, що відбуваються в англомовній терміносистемі міжнародних відносин у період 2022–2026 рр., залишаються висвітленими лише фрагментарно. Більшість наявних публікацій фокусується на класичних способах термінотворення, залишаючи поза увагою явища «екстремальної неологізації» та семантичного зсуву в умовах гібридних загроз та глобальних безпекових трансформацій.

Основним методом ідентифікації новотворів став контекстуальний аналіз, який дозволив зафіксувати зсув значення вже наявних лексем під впливом екстралінгвістичного тиску геополітичних трансформацій. Провідним механізмом оновлення лексичного фонду в окреслений період постає семантична деривація – процес переосмислення значень під впливом новітніх безпекових викликів. Аналіз дібраного матеріалу дозволив виокремити кілька ключових напрямів, або векторів, за якими відбувається трансформація англомовної терміносистеми. Під «векторами» ми розуміємо специфічні шляхи семантичних змін: від появи абсолютно нових лексем до переосмислення вже наявних географічних чи економічних назв у політичному контексті.

Першим вектором є формування маркованих неологізмів, серед яких найбільш репрезентативним є термін *friend-shoring*, «*Favoring the “friend-shoring” of supply chains to a large number of trusted countries, so we can continue to securely extend market access, will lower the risks to our economy, as well as to our trusted trade partners*» [4]. З погляду етимології, ця одиниця виникла як результат морфологічної деривації та семантичного переосмислення існуючого ряду логістичних термінів (*off-shoring*, *near-shoring*). Проте лінгвістична специфіка тут полягає у заміні суто просторових префіксів на соціально-етичний компонент *friend-shoring*. Це маркує фундаментальний зсув у парадигмі міжнародних відносин: перехід від

пріоритету виключно економічної вигоди до пріоритету політичної стабільності та ціннісної надійності партнерів[4].

Другим вектором трансформації постає процес «термінологічної рокировки», що використовується для забезпечення стратегічної деескалації та пом'якшення політичного тону. Найбільш показовим прикладом є зміна термінологічного домінанта з *decoupling* на *de-risking*, «*Our relations are not black or white – and our response cannot be either. This is why we need to focus on de-risk – not de-couple*» [6]. Ця цитата наочно демонструє прагматичну заміну терміна: якщо термін *decoupling*, згідно з його семантичним обсягом, несе агресивну конотацію повного припинення зв'язків, що сприймається як акт економічної війни, то неологізм *de-risking*, запозичений із фінансово-банківської сфери, дозволяє вербалізувати ті ж самі обмеження у формі раціонального «управління ризиками». Така зміна, зафіксована у документах Європейської Комісії та виступах Урсули фон дер Ляен, функціонує як геополітичний десигнатор, що дозволяє маркувати складні політичні процеси як технічні та об'єктивно необхідні заходи безпеки [6].

Третім вектором є інтенсивна метафорична деривація, яскраво втілена у розширенні значення терміна *weaponization*, «*G7 members reiterated that Russia's weaponization of energy and food especially impacts the world's most vulnerable and that Russia's spreading of disinformation and false accusations, Russia's irresponsible nuclear rhetoric*» [3]. Аналіз корпусів текстів G7 та ООН останніх років свідчить про виникнення стійкої моделі термінотворення (*weaponization of food, weaponization of energy, weaponization of migration*). У наведеному контексті термін виконує роль прагматичного інтенсифікатора, який докорінно змінює юридичний статус об'єкта. Природні ресурси, торговельні шляхи чи навіть міграційні потоки в межах цієї метафоричної моделі втрачають статус гуманітарних або економічних явищ і перетворюються на «активи-зброю». Це, у свою чергу, створює лінгвістичну базу для легітимації санкцій та контрзаходів на рівні міжнародного права [3].

Завершальним вектором є метонімічна термінологізація топонімів, що перетворює географічні назви на функціональні десигнатори. Прикладом є *Ramstein format*, де назва авіабази в Німеччині вийшла за межі номінації місця і трансформувалася у сталий термін на позначення конкретного механізму координації міжнародної допомоги [7]. Вживання цього терміна в офіційному дискурсі (зокрема у звітах Міністерства оборони України) демонструє високу прагматичну ефективність: використання топоніма як «юридичного

маркера» дозволяє дипломатам апелювати до складних форматів взаємодії без потреби у громіздких описах. Це свідчить про здатність сучасної англомовної терміносистеми до миттєвої фіксації та закріплення нових форматів співпраці в реальному часі.

Висновки. Таким чином, ми спостерігаємо, що сучасна англомовна терміносистема міжнародних відносин розвивається не шляхом створення штучних дефініцій, а через гнучке переосмислення існуючого лексичного фонду, що відповідає вимогам часу.

Підсумовуючи результати дослідження, можна констатувати, що сучасна англомовна терміносистема міжнародних відносин періоду 2022–2026 рр. перебуває у фазі активної трансформації, де основним інструментом оновлення лексичного фонду постає саме семантична деривація. Нам вдалося встановити, що замість тривалого процесу створення нових морфологічних одиниць, мова дипломатії демонструє надзвичайну гнучкість, «перепрошиваючи» зміст уже наявних лексем та адаптуючи їх до нових геополітичних викликів.

Література:

1. Кияк Т.Р. Фахові мови як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2009. Вип. 450-451. С. 5–10.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
3. G7 Foreign Ministers' Virtual Meeting: December 2022: Chair's Statement, 23 December 2022 : [report] / G7 Foreign Ministers ; ReliefWeb. – 2022. – 23 Dec. – Mode of access: <https://reliefweb.int/report/ukraine/g7-foreign-ministers-virtual-meeting-december-2022-chairs-statement-23-december-2022> (дата звернення: 9.03.2024).
4. Remarks by Secretary of the Treasury Janet L. Yellen on Way Forward for the Global Economy [Electronic resource]. *U.S. Department of the Treasury*. 2022. April 13. Mode of access: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0714> (date of access: 06.03.2026).
5. Sager J.C. *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam: John Benjamins, 1990. 254 p.
6. Speech by President von der Leyen on EU-China relations to the Mercator Institute for China Studies and the European Policy Centre [Electronic resource]. *European Commission*. 2023. March 30. Mode of access: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_23_2063 (date of access: 06.03.2024).
7. Support for Ukraine set to strengthen: highlights of the 30th Ramstein format meeting [Electronic resource]. Ministry of Defence of Ukraine. 2026. March 10. Mode of access: <https://mod.gov.ua/en/news/support-for-ukraine-set-to-strengthen-highlights-of-the-30th-ramstein-format-meeting> (date of access: 07.03.2026).

УДК: 811.111`42:82-5

Опейда Катерина Володимирівна,
Національний університет «Острозька академія»

АНАЛІЗ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИЦІЇ ПОЛІТИКА У ПРОМОВІ БРИТАНСЬКОГО ЕКС-ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА БОРИСА ДЖОНСОНА

Стаття присвячена аналізу мовних засобів вираження політичної позиції у першій промові британського экс-прем'єр-міністра Бориса Джонсона після повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року. У статті визначено та проаналізовано лексично-стилістичні засоби, які були використані для формування позиції Великої Британії та вираження підтримки Україні.

Ключові слова: політичний дискурс, політична промова, лексико-стилістичні засоби.

The paper is devoted to analysing the linguistic means used to express a political position in the first speech delivered by former British Prime Minister Boris Johnson following Russia's full-scale invasion of Ukraine on 24 February 2022. The article identifies and analyses the lexical-stylistic means used to formulate the UK's position and express support for Ukraine.

Keywords: political discourse, political speech, lexical-stylistic means.

Постановка проблеми. У наш час політичні промови відіграють важливу роль у формуванні суспільної думки, особливо під час непередбачених та кризових ситуацій. Саме таким був ранок 24 лютого 2022 року для України та всього світу. Перша промова британського экс-прем'єр-міністра Бориса Джонсона після повномасштабного вторгнення росії в Україну відображає офіційну позицію Великої Британії та демонструє всебічну підтримку України. Слід зазначити, що не було визначено, які саме мовні засоби він використав для того, щоб донести свою позицію та вплинути на аудиторію. Саме це дозволить зрозуміти як політик формує промови у кризових ситуаціях,

та які прийоми роблять її переконливою. Таким чином, проблема дослідження полягає у виявленні та аналізі лексично-стилістичних засобів, за допомогою яких політик виразив свою позицію у першій промові після повномасштабного нападу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття політичного дискурсу, зокрема політичні промови та їхні особливості досліджували та продовжують це робити такі вчені як А. О. Худолій [1], Т. А. ван Дейк [2], Л. В. Лукіна [3], Н. В. Шевчук [4], М. Д. Гулей [5] та інші.

Метою статті є визначити та проаналізувати лексично-стилістичні засоби, які були використані у першій промові після повномасштабного вторгнення росії в Україну британського экс-прем'єр-міністра Бориса Джонсона.

Постановка завдання. 24 лютого 2022 року стало серйозним викликом для міжнародної спільноти, що потребувало швидкої та чіткої реакції світових лідерів. У наукових працях досліджуються мовні засоби політичного впливу та структурні особливості промов політиків, проте аналіз лексико-стилістичних засобів вираження позиції політика у кризових умовах залишається недостатньо вивченим. Зважаючи на це, проблема дослідження полягає у виявленні та аналізі лексико-стилістичних засобів мовних засобів, які використовуються у першій промові Бориса Джонсона після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній науці поняття політичного дискурсу посідає важливе місце, адже саме через мову формуються суспільні цінності, здійснюється вплив на громадську думку та відбуваються політичні процеси, які змінюють історію та сьогодення. Основи теорії політичного дискурсу були закладені представниками кембриджської та оксфордської філософських шкіл ще у 50-ті рр. ХХ ст., саме вони здійснили аналіз лінгвістичного контексту суспільної думки [1, с. 174-175].

Політична промова є головним елементом політичного дискурсу, адже це не просто засобом передачі інформації, а інструмент соціального впливу [6, с. 43-44]. Політичний дискурс охоплює весь комплекс мовних практик, пов'язаних з політичною комунікацією, але саме політична промова як форма усного виступу є одним із найважливіших його елементів.

Політики виголошують промови з різних приводів: передвиборча кампанія, передвиборчі дебати, міжнародні саміти, національні свята, а також під час надзвичайних ситуацій – початок збройної агре-

сії, кліматична катастрофа або ж суспільна криза. Однією з таких подій стало повномасштабне вторгнення росії в Україну вранці 24 лютого 2022 року. Того дня лідери багатьох держав та міжнародних інституцій виголосили свої перші офіційні заяви та промови. У них вони формулювали позицію своїх країн щодо повномасштабної війни в Україні.

Борис Джонсон – британський політик та колишній журналіст, колишній прем'єр-міністр Великої Британії (2019-2022). Саме його промова була однією з ключових у цей день, адже вона не лише відображала позицію Великої Британії, а й мала сильний політичний вплив на міжнародну спільноту.

Аналізуючи будь-яку політичну промову, варто звертати увагу на лексико-стилістичні засоби, які роблять текст переконливим і виразним. До лексико-стилістичні засобів відносять: метафору, метонімію, епітет, порівняння, гіперболу, літоту, іронія та перифраз [7, 8].

Проаналізувавши промову першу промову экс-прем'єр-міністра Бориса Джонсона після повномасштабного вторгнення росії в Україну, яка відбулась в форматі 4-хвилинного відеозвернення [9], було виявлено використання як чимало лексико-стилістичних засобів.

Серед лексико-стилістичних засобів Борис Джонсон використав такі, як: **метафори** (*tidal wave of violence* – підкреслюється на масштаб агресії, *grip on western politics* – метафоричне зображення нафтової та газової залежності Європи від росії [9]), **метонімію** (*we will do what more we can in the days ahead* – де “we” є урядом Великої Британії, *the UK* або *the world* – під назвою країни або всього світу маються на увазі уряди та народи [9]), **епітети** (*tragically accurate, hideous and barbaric venture, wanton and reckless aggression* – саме вони допомогли підсилити негативне ставлення до агресора [9]), **перифраз** (*russian dictator* замість імені путіна, що вказувало на авторитарний характер правління та *pariah status* – підкреслило міжнародну ізоляції росії [9]) та **гіперболу** (*innumerable missiles and bombs*, що підкреслює масштаби катастрофи [9]).

Висновки. Отже, аналіз лексично-стилістичних засобів вираження політичної позиції у першій промові британського экс-прем'єр-міністра Бориса Джонсона після повномасштабного вторгнення росії в Україну показує, що экс-прем'єр-міністр апелює до фундаментальних людських цінностей та наголошує на масштабі трагедії з якою зіштовхнувся український народ. Перспектива подальших

досліджень полягає у вивченні лексично-стилістичних засобів вираження політичної позиції у промовах інших світових лідерів під час кризових ситуацій, та порівняльному аналізі стратегій у різних країнах.

Література:

1. Худолій А.О. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І.В. Ковальчук, Л.М. Коцюк, С.В. Новоселецька. – Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2014. – Вип. 42. – С. 174-177.
2. van Dijk, T. A. Political discourse and political cognition / T. A. van Dijk // *Politics as Text and Talk: Analytic Approaches to Political Discourse* / ed. by P. Chilton, C. Schäffner. – Amsterdam : John Benjamins, 2002. – P. 203–237.
3. Лукіна Л. В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. Науковий журнал “Політикус”, 2021. – С. 75-80.
4. Шевчук Н.В. Особливості політичного дискурсу: зміст, функції, жанрове втілення. 2013. – С. 263-269.
5. Гулей, М. Д. Системний підхід до вивчення тексту політичної публічної промови / М. Д. Гулей // *Проблеми семантики слова, речення та тексту* : зб. наук. ст. – Київ, 2001. – Вип. 7. – С. 61–65.
6. Крапива, Ю. В. Політична промова як різновид політичної комунікації / Ю. В. Крапива, Д. А. Крікун // *Закарпатські філологічні студії* : науковий журнал/ голов. ред. І. М. Зимомря. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – Вип. 11. – С. 42-45.
7. Билінська, О. С. Лексичні засоби мовленнєвого впливу в синкретичних жанрах політичного агітаційного дискурсу / О. С. Билінська // *Записки з українського мовознавства* : зб. наук. праць. – Одеса, 2017. – Вип. 24(2). – С. 148–156.
8. Шугаєв, А. В. Лексико-стилістичні та синтаксичні особливості англійських пресрелізів / А. Шугаєв // *Електронний репозитарій Житомирського державного університету імені І. Франка*. – Житомир, 2023.
9. Boris Johnson addresses the UK as Russia invades Ukraine. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QxBSJ9nj6Q>.

УДК: 81'42/27:82-31

*Павлюш Маріанна Василівна,
Національний університет «Острозька академія»*

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ЦИКЛІ РОМАНІВ «ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ'Я» ДЖОРДЖА МАРТІНА

У статті розглянуто мовні особливості мовлення персонажів циклу романів «Пісня льоду й полум'я» (ориг. A Song of Ice and Fire) Джорджа Р. Р. Мартіна. Дослідження зосереджується на лексичних, граматичних, синтаксичних та стилістичних особливостях, які сприяють формуванню образів персонажів та відображенню соціальної ієрархії у художньому дискурсі. У дослідженні розглядаються основні лексичні закономірності у мовленні персонажів, зокрема використання оцінної лексики, політичної термінології, нейтрального лексикону та засобів виразності. Особлива увага приділяється граматичним та синтаксичним структурам, таким як складні речення, риторичні конструкції та еліптичні висловлювання, які варіюються залежно від соціального статусу мовця та його комунікативної інтенції. Аналіз також спирається на елементи дискурс-аналізу та стилістики з метою класифікації мовних засобів, що використовуються у мовленні персонажів. Результати дослідження показують, що мовна варіація у мовленні персонажів має системну мотивацію та відображає соціальні, психологічні та нарративні чинники. Встановлено, що лексичний вибір, синтаксична організація та стилістичні засоби функціонують як ключові інструменти характеристики персонажів. Мовні засоби виконують не лише комунікативну, а й характеротворчу та прагматичну функції.

Ключові слова: *фентезі, художній дискурс, лінгвістика тексту, мовлення персонажів, ідіолект, лексичні особливості, синтаксис, стилістичні засоби.*

This article examines the linguistic features of the speech of characters in George R. R. Martin's series of novels "A Song of Ice and Fire". The study focuses on lexical, grammatical, syntactic and stylistic features that contribute to the formation of character images and the reflection of social hierarchy in literary discourse. The study examines the main lexical patterns in the characters' speech, in particular the use of evaluative vocabulary, political terminology, neutral lexicon and stylistic devices. Particular attention is paid to grammatical and syntactic structures, such as complex sentences, rhetorical constructions and elliptical utterances, which vary depending on the speaker's social status and communicative intention. The analysis also draws on elements of discourse analysis and stylistics to classify the linguistic devices used in the characters' speech. The results of the study show that linguistic variation in the characters' speech is systematically motivated and reflects social, psychological and narrative factors. It has been established that lexical choice, syntactic organisation and stylistic devices function as key instruments for characterisation. Linguistic devices perform not only communicative functions, but also character-building and pragmatic functions.

Keywords: *fantasy, literary discourse, text linguistics, character speech, idiolect, lexical features, syntax, stylistic devices.*

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика дедалі частіше розглядає художній текст як складну багаторівневу комунікативну систему, у межах якої мовлення персонажів відіграє провідну роль у створенні художнього, а також й психологічного портрету героя [1]. Актуальність дослідження зумовлена дедалі більшим інтересом сучасної лінгвістики до художнього дискурсу, а також популярністю жанру фентезі, що характеризується складною соціальною, культурною та багаторівневою мовною організацією вторинного світу.

Цикл романів «*Пісня льоду й полум'я*» становить винятковий інтерес для лінгвістичних досліджень, оскільки у ньому представлено велику кількість персонажів різного соціального походження, статусу, віку та культурного середовища, що зумовлює варіативність мовних стратегій і стилів мовлення. Вивчення мовлення персонажів у цьому циклі дозволяє простежити, яким чином лексичні, стилістичні та синтаксичні засоби використовуються для відтворення соціальної ієрархії, психологічного стану та світогляду героїв.

Саме тому, метою даної праці є комплексний детальний аналіз лексичних, граматичних, синтаксичних і стилістичних особливостей мовлення ключових персонажів циклу романів та виявлення їхньої ролі у формуванні індивідуального образу персонажа. Матеріалом дослідження слугують діалогічні та монологічні фрагменти мовлення персонажів циклу романів «*Пісня льоду й полум'я*» мовою оригіналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика мовлення персонажів художнього тексту активно розробляється в сучасній українській та англійській лінгвістиці в межах стилістики, лінгвістики тексту та дискурсології. В українському мовознавстві теоретичні засади аналізу мовлення персонажів ґрунтуються на працях, присвячених художньому дискурсу та мовній репрезентації особистості. Зокрема, А. Худолій у своїх працях відзначає дискурс як «складне багатомірне явище», адже вербальна частина дискурсу, а тобто текст є поєднанням як лінгвальних так екстралінгвальних чинників [2, с. 1-2]. У дослідженнях Н. В. Кондратенко мовлення персонажа розглядається як складова комунікативної структури художнього дискурсу, що відображає соціальні, психологічні та прагматичні параметри мовної особистості [1, с. 60-65].

В англійській лінгвістиці професорка Стенфордського університету Лівія Полані у своїх працях наголошує на багаторівневій організації художнього дискурсу та ролі мовних засобів у моделюванні світу персонажів. Дослідниця підкреслює, що інтерпретація дискурсу значною мірою залежить від контексту та зовнішніх умов комунікації, а також від функціонування спеціальних дискурсивних маркерів, які сигналізують логічні та прагматичні зв'язки між висловлюваннями [10, с.14-15]. Більш того, значний внесок у вивчення мови фентезі зробив П. Стоквелл. Мовознавець розглядає фентезійний текст як окремий тип художнього дискурсу, у якому мовлення персонажів є ключовим механізмом когнітивного залучення читача до вторинного світу. Крім того, науковець у своїх працях звертає увагу на варіативність мовних реєстрів у художніх текстах і підкреслює роль синтаксичної та лексичної диференціації персонажів [9, с. 59-64; с. 135-136].

Окрему групу становлять англійські дослідження, винятково присвячені творчості Джорджа Р.Р. Мартіна. У роботах Дж. Лоудера та С. Кароллі аналізується нарративна структура циклу *A Song of Ice and Fire* і зазначається, що індивідуалізоване мовлення персонажів є одним із головних чинників психологічної глибини твору та його

світової популярності серед поціновувачів жанру фентезі [3, с. 264-272; 4, с. 153-160]. Дослідники підкреслюють, що мовлення героїв відображає соціальну ієрархію, ідеологічні конфлікти та внутрішню еволюцію персонажів.

Водночас аналіз наявних наукових праць засвідчує, що більшість досліджень зосереджується на загальних жанрових або наративних характеристиках фентезі, тоді як комплексний лінгвістичний аналіз мовлення персонажів на лексичному, граматичному та стилістичному рівнях на базі циклу романів «Пісня льоду й полум'я» залишається частковим та недостатньо вичерпним. Це визначає наукову новизну й актуальність запропонованого дослідження.

Мега дослідження. Метою статті є визначення лінгвістичних особливостей мовлення персонажів у циклі романів «Пісня льоду й полум'я», а також аналіз лексичних, граматичних, синтаксичних та стилістичних моделей, властивих мовленню ключових героїв.

Виклад основного матеріалу

1. Лексичні особливості мовлення персонажів

Лексичний рівень мовлення персонажів у циклі романів характеризується високим ступенем диференціації. Вибір лексичних одиниць зумовлений соціальним статусом, освітою, життєвим досвідом та психологічними рисами персонажів. Так, мовлення Тиріона Ланістера насичене абстрактною та оцінною лексикою, іронічними висловами, метафорами та афоризмами, що підкреслює його інтелектуальну перевагу та критичне мислення. Наприклад, Тиріон підкреслює тягар, відповідальність і водночас важливість державної посади командувача Королівської Варти такими словами: *"I hear you're commander of the City Watch. Shall I offer congratulations or condolences?"* [6, p. 73] Інший приклад його іронічної самооцінки демонструє використання оцінної та метафоричної лексики: *"When the sun has set, no candle can replace it."* [6, p.177] Такі висловлювання формують образ персонажа як інтелектуального спостерігача, який критично оцінює соціальні норми та політичні інститути.

Для мовлення Дейенеріс Таргарієн характерне активне використання політичних термінів, більш формальних висловлень, які демонструють владу й панування, що відображає її еволюцію від беззахисної дівчини до політичного лідера: *"A wise man never makes an enemy of a king,"* [6, p. 119]; *"I will take what is mine, with fire and blood, I will take it"* [8]. Також у її мовленні з'являються висловлювання, що відображають політичну риторику та прагнення до встановлення нового порядку: *"He did no justice. Justice... that's what*

kings are for.” [6, p. 382]; “*All men must die. But not for a long while, we may pray.*” [6, p. 380].

Висловлювання героїні Маргері Тірелл наповнені світськими термінами, ввічливими дипломатичними виразами, що характеризують її як представницю високого роду, а досвідчену учасницю політичного життя. У романі вона використовує м'які формулювання та компліментарні звертання, які часто є надмірно ввічливими та надлишково пишними, наприклад: “*You are most kind. I know that we shall be great friends.*” [7, p. 85] або “*I feel as though I have a second mother now. I pray that we shall be very close, united by our love for your sweet son.*” [7, p. 140].

Таким чином, використання героями певної лексики слугує засобом характеротворення, впливає на сприйняття персонажа читачем, надає оцінну характеристику з приводу соціального статусу героя, середовища спілкування, а також його психологічного портрету.

2. Граматичні та синтаксичні особливості

Граматична організація мовлення персонажів демонструє значну варіативність. Персонажі вищого соціального статусу частіше використовують складнопідрядні речення, умовні конструкції, риторичні запитання та інверсії, що надає їхньому мовленню риторичності та переконливості.

До прикладу, мовлення Джона Сноу вирізняється стриманістю, простотою та частим використанням безособових конструкцій, наказового способу або простих речень, що відображає його внутрішні сумніви та прагнення до справедливості. Це проявляється у прямолінійних висловлюваннях героя: “*My sword is pledged to the Night's Watch, Your Grace.*” [6, p. 1038] або ж “*(I am) The sword in the darkness. The watcher on the Wall.*” [8, p. 63]. Такі граматичні конструкції характеризуються простотою та декларативністю, що підкреслює почуття обов'язку та моральну відповідальність героя.

Синтаксис мовлення простолюду та воїнів характеризується короткими, часто еліптичними реченнями, що передають емоційну динаміку та безпосередність спілкування. Наприклад, репліки воїнів та вартових переважно складаються з коротких речень “*Hold the gate.*” [5, p. 180], “*I like him not*” [5, p. 738] “*They're almost new, those boots. Lined with fur.*” [8, p. 115]. Простолюди використовують нескладні граматичні структури та незавершені речення, як приклад наведено фрагмент діалогу між принцесою та сільським землеробом: “*The child's mouth gaped open:*

– *It talks!*

— *A few words. As I said, they are clever, these birds.*” [5, p. 5];

Такі конструкції виконують прагматичну функцію та сприяють реалістичності діалогів персонажів, крім того відсутність прямого порядку слів та одного з головних членів речення демонструють рівень освіченості героїв та їхнє соціальне становище.

3. Стилiстичнi засоби у мовленнi персонажiв

Важливу роль у мовленнi персонажiв вiдiграють стилiстичнi засоби: метафора, iронiя, сарказм, гiпербола, повтори. Вони слугують засобами емоцiйного впливу та пiдсилення характерологiчних рис.

Iронiя та сарказм є характерними для мовлення Серсеї Ланiстер – героїня вирiзняється цинiзмом та любов'ю до словесного приниження співрозмовникiв навіть у ввічливих діалогax з союзниками та чиновниками, що вiдображає лицемiрство та високомiрнiсть цiєї героїни. Наприклад, у її репліках часто поєднуються формальна ввічливість і прихована агресія: *“I expect you'll survive a bit of humiliation”* [5, p. 593]; *“You're prettier with your mouth closed, Sansa,”* [6, p. 389].

Особливо показовим є використання іронії у мовленнi героїни Оленни Тайрелл, яка вiдома гострим язиком і саркастичними зауваженнями: *“Your Grace is so gracious,”* [7, p. 138] або ж саркастичне висловлювання *“I am sure Her Grace knows best”* [7, p. 138]. Стилiстичнi засоби сприяють формуванню багатовимiрних образiв і посилюють психологiчну глибину персонажiв.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що мовлення персонажiв циклу романiв *«Пiсня льоду й полум'я»* є складною лiнгвiстичною системою, у якiй лексичнi, граматичнi, синтаксичнi та стилiстичнi засоби тiсно взаємодiють. Лексичнi, граматичнi, синтаксичнi та стилiстичнi особливостi мовлення вiдображають соціальний статус, психологiчнi риси та динаміку розвитку персонажiв. Іншими словами, мовлення виконує не лише комунікативну, а й характеротворчу, соціально-диференціовальну та прагматичну функції. Перспективи подальших досліджень розглядаються у вивченнi прагматичних стратегiй мовлення персонажiв та зiставному аналізі ідіолектiв у творах інших авторiв жанру фентезі.

Лiтература:

1. Кондратенко Н. В. Дискурсивна парадигма досліджень художнього тексту // Н. В. Кондратенко. Записки з романо-германської філології. 2015. Вип. 1. С. 60-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2015_1_12. (дата звернення: 01.03.2026)

2. Худолій А. О. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу / А. О. Худолій. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2014. Вип. 42. С. 174-177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2014_42_52 (дата звернення: 05.03.2026)

3. Carroll S. (ed.) *Game of Thrones and Philosophy: Logic Cuts Deeper Than Swords*. – Hoboken, NJ : Wiley-Blackwell, 2012. – 288 p. (p. 264-278) URL: <https://dokumen.pub/game-of-thrones-and-philosophy-logic-cuts-deeper-than-swords-1nbsped-1118161998-9781118161999.html> (дата звернення: 07.03.2026)

4. Lowder J. (ed.) *Beyond the Wall: Exploring George R. R. Martin's A Song of Ice and Fire*.– Dallas : BenBella Books, 2012. – 432 p. (p. 153-168) URL: <https://archive.org/details/beyondwallexplor000unse/page/n9/mode/2up> (дата звернення: 07.03.2026)

5. Martin G. R. R. *A Song of Ice and Fire*. Book 2: A Clash of Kings. HarperCollins Publisher (2011)URL: <https://www.nothuman.net/images/files/discussion/2/bc2d525a2ac485f688a1f2dcb7740432.pdf> (дата звернення: 11.03.2026)

6. Martin G. R. R. *A Song of Ice and Fire*. Book 3: A Storm of Swords. Bantam Books (2003) URL: https://dn721603.ca.archive.org/0/items/calibre_library_68.132.22.122.231/A%20Storm%20of%20Swords%20-%20George%20R.%20R.%20Martin_404.pdf (дата звернення: 14.03.2026)

7. Martin G. R. R. *A Song of Ice and Fire*. Book 4: A Feast for Crows. Bantam Books (2005) URL: https://hia.edu.so/library/pdfviewer/a-feast-for-crows-book-4/?auto_viewer=true#page=&zoom=auto&pagemode=none (дата звернення: 14.03.2026)

8. Martin G. R. R. *A Song of Ice and Fire*. Book 5: A Dance With Dragons. Bantam Books (2011); URL: https://ia601202.us.archive.org/7/items/lesatkings_epubs/A%20Dance%20With%20Dragons_%20A%20Song%20of%20Ice%20and%20-%20George%20R.%20R.%20Martin.pdf (дата звернення: 17.03.2026)

9. Stockwell P. *Cognitive Poetics: An Introduction*. – London : Routledge, 2002. – 208 p. URL: http://elibrary.bsu.edu.az/files/books_400/N_11.pdf (дата звернення: 02.03.2026)

10. Polanyi, L. *The Linguistic Structure of Discourse*. – Stanford, CA: CSLI Technical Report, 1996. URL: https://www.blackwellpublishing.com/content/bpl_images/content_store/WWW_Content/9780631205951/014.pdf (дата звернення: 02.03.2026)

УДК: 811.111'276

*Печоріна Анастасія Василівна,
Національний університет «Острозька академія»*

**СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГОВОЇ
ТА РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ ПОП-ЛІРИКИ
(НА МАТЕРІАЛІ АЛЬБОМІВ БІЛЛІ АЙЛІШ)
(АЛЬБОМИ «WHEN WE ALL FALL ASLEEP,
WHERE DO WE GO?» (2019),
«HAPPIER THAN EVER» (2021))**

У статті досліджено стилістичні особливості сленгової та розмовної лексики у сучасній англійській поп-ліриці на матеріалі пісень американської співачки Біллі Айліш з альбомів «When We All Fall Asleep, Where Do We Go?» (2019) та «Happier Than Ever» (2021). Розглянуто функціонування неформальної лексики у текстах пісень та визначено її роль у створенні емоційно-експресивного стилю сучасної поп-музики. У роботі проаналізовано особливості використання сленгових одиниць, розмовних скорочень, вигуків та інших мовних елементів, характерних для живого усного мовлення. Встановлено, що сленг і розмовна лексика виконують низку важливих стилістичних функцій, зокрема експресивну, емоційно-оцінну та ідентифікаційну.

Ключові слова: сленг, розмовна лексика, поп-лірика, стилістика, сучасна англійська мова, пісенний текст, молодіжний сленг, Біллі Айліш, мовна експресія.

The article examines the stylistic features of slang and colloquial vocabulary in contemporary English pop lyrics, based on the songs of American singer Billie Eilish from the albums “When We All Fall Asleep, Where Do We Go?” (2019) and “Happier Than Ever” (2021). The study analyses the functioning of informal vocabulary in song lyrics and determines its role in shaping the emotionally expressive style of modern pop music/ Particular attention is paid

to the use of slang units, colloquial contractions, interjections, and other linguistic elements characteristic of spontaneous discourse. The findings indicate that slang and colloquial vocabulary perform a range of important stylistic functions, including expressive, evaluative-emotional, and identificatory functions.

Keywords: *slang, colloquial vocabulary, pop lyrics, stylistics, contemporary English, song text, youth slang, Billie Eilish, linguistic expression.*

Постановка проблеми. Сучасна музична культура є одним із найдинамічніших середовищ функціонування мови. Особливо це стосується популярної музики, тексти якої активно відображають тенденції живого мовлення, соціокультурні процеси та мовні інновації. Ліричні тексти поп-виконавців дедалі частіше використовують елементи розмовної та сленгової лексики, що наближує їх до повсякденної комунікації та сприяє формуванню особливого стилістичного ефекту. Така мовна практика не лише відображає мовні тенденції сучасного англomовного середовища, але й формує нові мовні моделі, які швидко поширюються серед молоді.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує творчість американської співачки та авторки пісень Біллі Айліш, чия лірика вирізняється специфічним поєднанням інтимної емоційності, розмовності та сучасного молодіжного сленгу. Її тексти характеризуються стилістичною простотою, проте водночас містять складні семантичні та прагматичні відтінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування сленгу та розмовної лексики у сучасній англійській мові активно досліджується в лінгвістиці протягом останніх десятиліть. Багато науковців звертають увагу на роль неформальної лексики у формуванні мовної картини світу молоді та її функціонування у різних видах дискурсу.

Зокрема, дослідники підкреслюють, що сленг є важливим компонентом соціальної ідентичності мовців і відображає особливості певної культурної спільноти [1]. На думку Д. Дубенко, сленг виконує не лише номінативну, але й експресивну функцію, оскільки дозволяє мовцям передавати емоційні відтінки та створювати відчуття групової належності [2].

У сучасних дослідженнях також розглядається функціонування розмовної лексики у художніх текстах та медіадискурсі. Деякі автори зазначають, що популярна музика виступає своєрідним

«дзеркалом» мовних змін, адже саме в ній швидко фіксуються нові мовні тенденції [3]. Лінгвісти також підкреслюють, що поп-лірика активно використовує розмовні синтаксичні структури, скорочення та сленгові вирази для створення ефекту автентичності мовлення [3]. Попри значну кількість праць, присвячених сленгу та розмовній лексиці, стилістичні особливості їх функціонування у сучасній поп-ліриці, зокрема у творчості Біллі Айліш, залишаються недостатньо дослідженими. Саме ця обставина зумовлює необхідність більш детального аналізу зазначеної проблематики.

Метою статті є виявлення та аналіз стилістичних особливостей сленгової та розмовної лексики у сучасній англійській поп-ліриці на матеріалі альбомів Біллі Айліш «*When We All Fall Asleep, Where Do We Go?*» (2019) та «*Happier Than Ever*» (2021).

Для досягнення поставленої мети необхідно охарактеризувати поняття сленгової та розмовної лексики у сучасній англійській мові; визначити основні типи розмовних і сленгових одиниць у текстах пісень Біллі Айліш; проаналізувати стилістичні функції цих лексичних елементів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Популярна музика є особливим видом дискурсу, в якому поєднуються елементи художнього тексту та розмовного мовлення. Це зумовлює активне використання неформальної лексики, що сприяє створенню ефекту безпосередності та емоційної широти.

У текстах пісень Біллі Айліш можна спостерігати значну кількість розмовних елементів, зокрема скорочень, вигуків, часток та неформальних конструкцій. Наприклад, у піснях часто використовуються скорочені форми дієслів: *gonna*, *wanna*, *gotta*, що є типовими для усного мовлення. Такі елементи створюють ілюзію спонтанності та наближають текст до живої розмови. Характерною рисою є використання молодіжного сленгу. У ліриці співачки зустрічаються слова та вирази, які широко використовуються у сучасному молодіжному середовищі. Наприклад, у піснях можна знайти такі одиниці, як *freak*, *dude*, *kinda*, *hell*, що мають виразне емоційне забарвлення та підсилюють експресивність тексту.

Сленг у поп-ліриці часто виконує функцію емоційного підсилення. Він дозволяє передати почуття розчарування, іронії або протесту. Наприклад, у піснях Біллі Айліш нерідко використовуються короткі емоційні фрази, які створюють відчуття внутрішнього монологу. Завдяки цьому слухач отримує можливість ніби «почути» думки ліричної героїні.

Особливу увагу привертає використання повторів та коротких синтаксичних конструкцій. Такі структури характерні для розмовної мови та допомагають підсилити емоційний ефект тексту. Крім того, вони роблять лірику більш ритмічною та легкою для сприйняття. Важливою особливістю є поєднання розмовної лексики з елементами метафоричності. У піснях Біллі Айліш часто зустрічаються образні вислови, які поєднуються з простими мовними конструкціями. Це створює своєрідний контраст між буденністю мовлення та глибиною змісту.

Проаналізовано, що в межах альбому «*When We All Fall Asleep, Where Do We Go?*» [4] розмовна лексика виконує насамперед функцію стилістичного наближення тексту до живого, майже інтимного мовлення. Це добре простежується у піснях, де лірична героїня ніби не декламує думки, а проговорює їх уривчасто, без дистанції між собою і слухачем. Для цього активно використовуються короткі синтаксичні конструкції, еліптичні вислови та мовні форми, характерні для повсякденної усної комунікації.

Наприклад, у пісні «*bad guy*» з'являються типові для розмовного мовлення скорочення та побутові формули: «*I'm the bad guy, duh*», де вигук *duh* виконує функцію іронічного підсилення і водночас відтворює інтонацію звичайної розмови. Подібний ефект спостерігаємо і в рядку «*So you're a tough guy, like it really rough guy*», де використання неформального займенника *you're* та повторюваних простих конструкцій створює ритм розмовного висловлювання. Такі мовні елементи формують відчуття безпосередності: слухач отримує враження, що він не просто сприймає художній текст, а ніби чує внутрішній монолог або розмову, позбавлену штучної стилізації.

Подібні особливості можна простежити і в інших композиціях альбому, зокрема у пісні «*bury a friend*», де розмовні елементи поєднуються з емоційно напруженою інтонацією. Наприклад, у рядку «*What do you want from me?*» використовується максимально проста синтаксична структура, характерна для спонтанного мовлення. Повтор цієї фрази протягом пісні підсилює ефект внутрішнього діалогу та психологічної тривоги.

У текстах альбому часто трапляються неформальні мовні форми типу *gonna*, *wanna*, *kinda*, які широко використовуються в усному мовленні молоді. Такі одиниці не мають книжного звучання, проте саме завдяки їм створюється атмосфера щирості та емоційної відкритості.

Розмовна лексика у цьому альбомі виконує важливу стилістичну функцію: вона допомагає передати інтонацію особистого зізнання та психологічної вразливості ліричної героїні.

В альбомі «Happier Than Ever» [5] роль розмовної та сленгової лексики ще більше посилюється, але вже в іншому емоційному напрямі. Якщо у попередньому альбомі така лексика здебільшого передавала внутрішню тривогу або невпевненість, то тут вона часто стає засобом відкритого емоційного висловлення й навіть протесту.

Особливо показовою є однойменна пісня «Happier Than Ever», у якій прості розмовні конструкції підкреслюють щирість і різкість висловлювання. Наприклад, у рядку «*When I'm away from you, I'm happier than ever*» використовується максимально проста граматична структура, яка звучить майже як фраза зі звичайної розмови. Інший приклад – рядок «*I don't relate to you*», де коротка форма заперечення *don't* створює ефект прямого, майже конфронтаційного висловлення [5]. Такі мовні елементи втрачають лише номінативну функцію і починають працювати як маркери психологічного стану ліричної героїні. У результаті розмовність стає своєрідною формою сили: вона фіксує момент, коли емоція вже не приховується за поетичною умовністю, а звучить як особиста правда, висловлена безпосередньо. Окремо варто підкреслити, що в обох альбомах сленгова й розмовна лексика тісно взаємодіє з ритмікою та інтонаційною структурою поп-лірики. Такі мовні елементи не є випадковими, а становлять органічну частину авторського стилю Біллі Айліш. Вони допомагають створити образ сучасної молодої людини, яка мислить фрагментарно, говорить емоційно та не відокремлює внутрішнє переживання від повсякденної мовної форми. Завдяки цьому сленгові та розмовні одиниці виконують одразу кілька функцій: створюють ефект щирої сповіді, маркують належність тексту до молодіжної культури та підсилюють емоційний вплив на слухача.

Висновки. Проведене дослідження дозволило встановити, що сленгова та розмовна лексика є характерною рисою сучасної англійської поп-лірики. На матеріалі текстів пісень Біллі Айліш було виявлено значну кількість неформальних мовних елементів, які виконують важливі стилістичні функції. Вони сприяють створенню ефекту природності мовлення та наближають текст до повсякденної комунікації. Сленг і розмовна лексика підсилюють емоційність та експресивність пісенних текстів. Ці мовні засоби допомагають формувати особливий стиль виконавця та відображають культурні особливості сучасної молодіжної комунікації.

Отже, використання сленгу та розмовних елементів у поп-ліриці є важливим інструментом стилістичного вираження. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз перекладацьких стратегій відтворення таких мовних елементів українською мовою, що має особливе значення для перекладознавства.

Література:

1. Божко Я. Ю. Соціолінгвістичний аспект сленгової лексики американського варіанту англійської мови. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. Філологічні науки. 2017. Вип. 14. С. 15-20.
2. Дубенко Д. С., Данилюк І. Г. Сленгізми. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ ім. В. Стуса. 2017. Т. 1. №9. С. 34-39.
3. Мірошник С. О. Лексичний склад та типологія сленгу: мовознавчий аспект. Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка. Сер. Філологічні науки. 2019. №12. С. 133-136.
4. Billie Eilish. WHEN WE ALL FALL ASLEEP, WHERE DO WE GO? Darkroom, Interscope Records, 2019.
5. Billie Eilish. Happier Than Ever. Darkroom, Interscope Records, 2021.

УДК: 81'373.612.2

Ромазанова Ірина Сергіївна,
Національний університет «Острозька академія»

ФУНКЦІЇ МЕТАФОР У ХУДОЖНЬОМУ СТИЛІ (ЗА РОМАНОМ «СУТІНКИ» СТЕФЕНІ МАЄР)

У статті розглянуто основні функції метафори у художньому стилі. З'ясовано, що метафора є не лише засобом образності, а її важливим елементом смислової організації художнього тексту. Проаналізовано роль метафори у створенні образності художнього тексту та її вплив на сприйняття твору. Визначено, що метафора виконує кілька важливих функцій, зокрема когнітивну, концептуальну, прагматичну, емоційно-оцінну, етичну та текстотворчу. Подано приклади англомовних метафор із художнього мовлення, а саме з роману «Сутінки» Стефені Маєр.

Ключові слова: метафора, функції метафор, художній стиль, художній текст, художня виразність, образність, емоційність.

The article examines the main functions of metaphor in artistic style. It is found that metaphor is not only a means of imagery, but also an important element of the semantic organisation of artistic text. The role of metaphor in creating the imagery of artistic text and its influence on the perception of the work is analysed. It is determined that metaphor performs several important functions, including cognitive, conceptual, pragmatic, emotional-evaluative, ethical, and text-creating. Examples of English metaphors from artistic speech, namely from Stephenie Meyer's novel "Twilight", are provided.

Keywords: metaphor, functions of metaphors, artistic style, artistic text, artistic expressiveness, imagery, emotionality.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Метафора є одним з найважливіших стилістичних засобів у художньому стилі. Вона надає тексту образності, емоційності та формує авторське

бачення, яке впливає на читача. У художньому творі метафора не тільки допомагає автору назвати явище, а й показати його через інший образ. Це дозволяє читачеві краще сприймати зміст твору, відчувати його атмосферу і настрій, а також розуміти внутрішній світ персонажів. У сучасній лінгвістиці метафора розглядається не лише як стилістичний прийом. Це є важливий мовленнєвий і когнітивний механізм, за допомогою якого людина сприймає навколишній світ. У художньому стилі це особливо помітно, адже саме тут метафора бере участь у створенні образів, передає оцінку, формує авторське бачення та впливає на читача. Тому дослідження функцій метафори у художньому стилі є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема метафори та її функціонування в художньому мовленні неодноразово ставала предметом лінгвістичних досліджень. У працях Дж. Лакоффа та М. Джонсона метафора трактується як основний механізм мислення, що формує концептуальну картину світу та визначає спосіб розуміння реальності [6]. Когнітивний аспект метафори також розглядає Р. Гіббс, який підкреслює її роль у процесі інтерпретації тексту та активізації образного мислення читача [4]. Окремі особливості функціонування метафори в мовленні відображено у працях А. Овсієнко, яка вважає метафору як результат перенесення значення на основі подібності [3], та Л. Колесникової, яка підкреслює її здатність передавати бачення автора реальності й внутрішній стан персонажів [1]. Питання концептуальних метафор та їх ролі у структурі тексту аналізує А. Худолій [5], тоді як Л. Кравець звертає увагу на текстотворчий потенціал метафори [2]. Незважаючи на значну кількість досліджень, функції метафори у художньому стилі та їх роль у формуванні семантичної структури літературних текстів потребують подальшого систематичного аналізу.

Метою статті є дослідження основних функцій метафори у художньому стилі та визначення її ролі у створенні художньої образності. Для реалізації поставленої мети здійснено аналіз функцій метафори та їхнього використання у художньому тексті на матеріалі роману Стефені Маєр «Сутінки».

Виклад основного матеріалу. У художньому стилі метафора виконує не одну, а кілька важливих функцій, що надають тексту глибини, образності та семантичної багатозначності. Саме тому вона є одним із головних засобів художньої виразності, а також інструментом пізнання, осмислення та структурної організації твору. У художній літературі метафори допомагають розкрити внутрішній

світ персонажів, сформувати емоційну атмосферу та створити концептуальну модель відображуваної дійсності. Аналіз метафор у романі «Сутінки» Стефені Маєр дозволяє простежити реалізацію когнітивних, концептуальних, прагматичних, емоційно-оціночних, етичних та текстотворчих функцій.

Однією з основних є **когнітивна функція**, що допомагає зрозуміти складні внутрішні стани персонажів за допомогою конкретних фізичних образів. У романі психологічний стан головної героїні часто характеризується образами занурення або тиском простору. Наприклад: *“the water was so deep, it was pressing on me”* [7, p. 214], *“the night closed over me”* [7, p. 227]. У цих прикладах страх і безпорадність розуміється як фізичне занурення у воду або накриття темрявою. Подібним чином передається і стан ментальної дезорієнтації: *“my head was spinning”* [7, p. 41], *“my mind going blank”* [7, p. 47], *“my thoughts were hazy”* [7, p. 193]. Завдяки таким образам абстрактні психічні процеси набувають конкретної форми, що полегшує їхнє сприйняття читачем.

Важливою є також **концептуальна функція**, яка полягає у формуванні ключових смислових моделей твору. У романі простір міста Forks концептуалізується як місце ізоляції або покарання. Це простежується у метафорах: *“Forks was my personal hell”* [7, p. 17], *“this damp green hole”* [7, p. 17], *“my self-imposed sentence here in purgatory”* [7, p. 41]. У цих прикладах середовище відображає внутрішній емоційний стан героїні та підкреслює її відчуття вимушеної ізоляції. Також у романі присутня концептуальна модель пов'язана з небезпекою та хижацтвом: *“I’m a monster”* [7, p. 89], *“the world’s best predator”* [7, p. 126]. Такі метафори формують одну з ключових ідей роману – поєднання привабливості та небезпеки.

Прагматична функція метафори полягає у впливі на читача та формуванні емоційної атмосфери твору. Ця функція реалізується через метафоричні образи, що підкреслюють ключові смисли та спонукають читача сприймати події крізь авторське бачення. У романі цей ефект досягається насамперед через пейзажні образи. Наприклад, метафори: *“the escalating storm”* [7, p. 64], *“the gloomy heart of the trees”* [7, p. 65], *“oppressing clouds”* [7, p. 98] створюють відчуття напруження і небезпеки. Атмосферу тривоги підсилюють і метафори темряви: *“the gloom that engulfed me”* [7, p. 56], *“the darkness slipped by us in silence”* [7, p. 92]. Через такі образи авторка формує певний емоційний настрій і спрямовує сприйняття подій читачем.

Емоційно-оцінна функція метафори полягає у здатності метафоричного образу створювати реакцію та певний емоційний настрій у читача, передавати емоційний стан персонажів і авторське ставлення до подій. У романі це простежується у метафорах: *“paranoia swept over me”* [7, р. 26], *“the sudden wave of emotion”* [7, р. 30], *“disappointment flooded through me”* [7, р. 44], де емоції описуються як стихія або хвиля, що накриває людину. Вони відображають внутрішню боротьбу між людяністю і страхом втрати. Подібні метафори підкреслюють раптовість і силу емоцій. Значну роль відіграють також тілесні метафори: *“my pulse hammering through my veins”* [7, р. 132], *“my heart was crashing in my chest”* [7, р. 231]. Завдяки таким образам переживання героїні стають фізично відчутними для читача.

Етична функція метафори впливає з її емоційно-оцінної природи. Образна мова впливає на поведінку читача, на його систему оцінок. Тобто метафора відіграє важливу роль мовного впливу та маніпуляції привертання уваги адресата, надання оцінки фактам та подіям, що описуються, також формування позитивного чи негативного ставлення до об'єктів та явищ дійсності. У романі це простежується у метафорах *“resurrecting the human in me”* [7, р. 145], *“sealed away my heart”* [7, р. 205], *“the shattering of my heart”* [7, р. 206]. Вони відображають внутрішню боротьбу між людяністю і страхом втрати. Подібний ефект має і метафора *“his words cut me”* [7, р. 92], де слова прирівнюються до зброї. Такі образи підкреслюють моральну силу переживань і формують оцінне ставлення читача до подій.

Текстотворча функція полягає в тому, що допомагає вибудувати зміст і загальний смисл художнього твору. Метафоричні образи поєднують окремі частини тексту між собою, розширюють його смисловий простір і допомагають сформувати єдиний художній наратив. У романі простежуються цілі групи повторюваних метафор. Наприклад, образи туману і мороку (*“the fog of sleep deprivation”* [7, р. 193], *“the hovering cloud of despair”* [7, р. 198]) пов'язують сцени психологічного виснаження. Водночас водна метафорика (*“the waves of torture wash over me”* [7, р. 204], *“to fall into the black waters again”* [7, р. 216]) формує образ занурення у страждання. Світлотіньові метафори (*“pain broke through the darkness”* [7, р. 214], *“breaking through the dark pool”* [7, р. 214]) поєднують мотив небезпеки з мотивом надії. Завдяки повторюванню таких образів роман набуває цілісної символічної структури.

Висновки. Метафора у художньому стилі виступає важливим засобом створення образності. Аналіз продемонстрував, що вона

виконує низку взаємопов'язаних функцій. Їх реалізація простежується у метафорах роману «Сутінки» Стефені Маєр, де метафоричні образи сприяють передачі внутрішнього стану персонажів, формують концептуальні моделі твору, створюють емоційну атмосферу та забезпечують цілісність художнього тексту. Таким чином, метафора виступає не лише засобом художньої виразності, а й важливим елементом організації змісту літературного твору. Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні особливостей відтворення функцій метафори у процесі художнього перекладу.

Література:

1. Колесникова Л. Теоретичні аспекти дослідження метафори // Лінгвістика: зб. наук. пр. / За ред. проф. Х.Д. Глуховцевої – Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. – №2 (41). -С.138-149.
2. Кравець, Л. В. Текстотвірний потенціал метафори / Л. В. Кравець // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 4. – С. 409-414.
3. Овсієнко А. С. Метафора в сучасному мовознавстві: тлумачення та класифікація / А. С. Овсієнко. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2018. Вип. 32(3). С. 105-110. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32\(3\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32(3)_31)
4. Gibbs R. W. The Poetic of Mind: Figurative Thought, Language and Understanding. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
5. Khudoliy Anatoliy. Conceptual metaphor in American journalistic texts // Advanced Education (Новітня освіта). – Київ: Вид-во КПІ імені Ігоря Сікорського, 2018. – № 10. – С. 175-184. URL: <http://ae.fl.kpi.ua/article/view/130817>
6. Lakoff, G., & Johnson, M. Metaphors we live by. Chicago: The University of Chicago Press, 1981.
7. Meyer S. Twilight. New York: Little, Brown and Company, 2005.

УДК: 811.111`42`25

Рудюк Соломія Вікторівна,
Національний університет «Острозька академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ТЕКСТАХ НОВИН ТЕЛЕКОМПАНІЙ ВВС ТА ВВС УКРАЇНА

У статті розглядається вживання термінів військового походження у новинних текстах британської телекомпанії ВВС в контексті війни росії в Україні. Подано приклади вживання таких термінів та проаналізовано підходи до їх перекладу.

Ключові слова: військова термінологія, ВВС, перекладацькі стратегії/

The article analyzes the use of military terms in the texts of British Broadcasting Corporation in the context of russia's war in Ukraine. It demonstrates examples of the use of such terms and analyzes approaches to their translation.

Keywords: military terminology, BBC, translation strategies/

Актуальність та новизна дослідження. За останні чотири роки фокус ефіру телевізійних компаній змістився у напрямку теми війни. Щодня стрічка новин наповнена текстами, промовами та зверненнями, що стосуються військових конфліктів не лише в Україні, а й у світі. Очевидно, що висвітлення таких вузькоспеціалізованих тем є неможливим без використання відповідних термінів. Відповідно, важливо звернути увагу на специфіку вживання військової термінології, а оскільки ми звертаємось до іноземної служби новин, також варто розглянути особливості перекладу таких термінів. Якщо раніше військова лексика переважно функціонувала у спеціалізованих військових або аналітичних текстах, то зараз вона широко представлена у щоденному контенті. Це зумовлює потребу в дослідженні особливостей її перекладу та адаптації до українського медіапростору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переклад військової англійської лексики є актуальною темою досліджень багатьох авторів. До прикладу: підручник «Основи військового перекладу» за

редакцією В. Балабіна [2], який містить тематичні уроки з різних аспектів військової науки, а також англо-український глосарій типових конструкцій, які є мінімум для підготовки військових перекладачів. Також у 2023 році на волонтерських засадах було укладено англо-український військовий словник миротворчої та військової лексики [6]. До питань перекладу звертались Берладин О. та Кауза І. у своїй статті «Переклад військової термінології з англійської на українську мову: проблеми та стратегії адаптації» [3]. Вищезгадані матеріали дають основи військово-спеціальних знань (структура збройних сил, система безпеки, командування тощо) та допомагають розвинути навички усного та письмового перекладу з англійської на українську в військовому контексті.

Мета цієї статті є аналіз особливостей вживання термінів військового походження у англомовних ЗМІ та дослідження способів їх перекладу на українську мову.

Основні завдання:

1. Навести приклади вживання військової термінології у текстах новин британської телерадіомовної корпорації BBC.
2. Класифікувати види військових термінів.
3. Виокремити основні стратегії перекладу військової термінології.

В ході дослідження використовуємо загальнонаукові та спеціальні **методи дослідження**. Основним методом став порівняльний аналіз, за допомогою якого були зіставлені англомовні тексти телекомпанії BBC та їхні українські переклади, що дало змогу виявити специфіку передачі військових термінів. Також застосовано метод суцільної вибірки, який дозволив зібрати відповідні військові терміни для їх подальшого аналізу. Метод класифікації був використаний для систематизації виявлених перекладацьких стратегій і типів військових термінів. Сукупність зазначених методів забезпечила можливість комплексно дослідити особливості перекладу військової термінології у текстах новин.

Виклад основного матеріалу. Насамперед важливо окреслити визначення поняття «термін». Глумачний словник дає таке визначення: термін - слово або словосполучення, що означав чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо [8]. Щодо, власне, військової термінології, у військовому стандарті за В. Балабіним [1] дізнаємось, що: військова термінологія представляє собою систематизовану (упорядковану й структуровану), стандартизовану (унормовану) та гармонізовану

(узгоджену на міжвідомчому або міждержавному рівнях) сукупність військових термінів. Військовий термін – слово, словосполучення або скорочення, що позначає предмет, явище, процес у сфері діяльності військ (сил) за ознаками номінативності, репрезентативності, однозначності, унормованості та семантикостилістичної нейтральності. Військові терміни об'єднуються у військові терміносистеми – сукупності військових термінів і визначень, що пов'язані між собою логіко-семантичними зв'язками [1].

Матеріалом дослідження слугували 2 статті новин британської телекомпанії BBC [1,2] та 2 такі ж статті телекомпанії BBC Україна [4, 5].

У статті від 23.02.2026 використано такі військові терміни [2]: *ceasefire, weapons, army, security guarantees, equipment, Patriot air defence missiles*. Натомість в українській версії знаходимо такі їх переклади: виведення військ, зброя, армія, гарантії безпеки, зброя, ракети для системи ППО Patriot. Аналіз здійснюється з опорою на класифікації перекладацьких трансформацій, запропонованих Науменко Л.П. та Гордєєвою А.Й. [7]. У вибраному тексті можемо окреслити застосування різних видів перекладацьких стратегій.

Зокрема, термін *ceasefire* у військовій термінології означає припинення вогню між сторонами конфлікту. В одному випадку бачимо саме такий переклад: “ Чи можна назвати це розумною вимогою, якщо в результаті буде досягнуто угоди про *припинення вогню*, запитав я?”[5]. Проте в цьому ж українському тексті, але в іншому речення термін *ceasefire* переданий як *виведення військ*, що фактично позначає іншу дію - відведення військових підрозділів із певної території: “ Він рішуче заперечує проти виконання вимог володимира путіна, який назвав ціною перемир'я виведення українських військ зі стратегічно важливих районів, які росія так і не змогла захопити, попри загибель десятків тисяч своїх солдатів ”[5]. Такий переклад можна розглядати як приклад модуляції, тобто семантичної трансформації, коли перекладач передає зміст через інше, але пов'язане поняття, яке краще відповідає контексту конкретного повідомлення.

Терміни *weapons* та *army* перекладено відповідно як *зброя* та *армія*. У цих випадках спостерігається буквальный переклад або використання повних лексичних еквівалентів, оскільки зазначені одиниці мають прямі відповідники в українській мові й не потребують додаткових трансформацій. Термін *security guarantees* перекладено як *гарантії безпеки*. У цьому випадку використано калькування, оскільки структура словосполучення повністю

відтворює структуру англійського оригіналу. Кожен компонент передано відповідним українським лексичним еквівалентом (*security* – безпека, *guarantees* – гарантії). Термін *equipment* у досліджуваному тексті перекладено як *зброя*. Однак слово *equipment* у військовому контексті має ширше значення й може позначати військове обладнання, техніку, спорядження або матеріальне забезпечення. Передача цього терміна словом *зброя* звужує його семантичний обсяг, оскільки *зброя* є лише одним із різновидів військового обладнання. У цьому випадку можна говорити про семантичну трансформацію типу конкретизація значення, коли слово з ширшою семантикою в МО заміняють на слово з вужчою семантикою в МП [7]. Останній приклад – *Patriot air defence missiles*, який в українській версії передано як *ракети для системи ППО Patriot*. У цьому випадку маємо декілька перекладацьких прийомів. Назва *Patriot* передана шляхом транслітерації, оскільки це власна назва американської системи протиповітряної оборони. Водночас словосполучення *air defence* перекладено як *ППО* (протиповітряна оборона), що є загальноприйнятим українським військовим терміном. Додавання компонента у перекладі можна розглядати як декомпресію, яка експлікує імпліцитну інформацію першоджерела, прояснивши її на лексичному рівні для малознайомого з нею читача [7].

У статті від 23.02.2026 знаходимо такі військові терміни [1]: *explosive drone, explosion, battlefield, FPV drone, walkie-talkie, callsign, electronic warfare, fibre optic cables, trench, dugout, artillery, sniper, surveillance drone, tank, officer, front line, relief operation, Kalashnikov slung, Molotov cocktail, camouflage netting, checkpoint, barrack, intelligence, interceptor missile, air-raid siren, ballistic missile*.

Звернемо увагу на їх переклади в українському тексті [4]: *ударний дрон, вибух, поле бою, FPV - дрон, рація, позивний, радіоелектронна боротьба, оптоволоконні кабелі, окоп, бліндаж, артилерія, снайпер, розвідувальний дрон, танк, офіцер, передова, гуманітарна операція, автомат Калашникова, коктейль Молотова, маскувальна сітка, блокпост, казарма, розвіддані, ракета-перехоплювач, сирена повітряної тривоги, балістична ракета*.

Спостерігаємо застосування таких перекладацьких стратегій: еквівалентний або ж буквальний переклад (*explosion, battlefield, artillery, tank, officer, trench, ballistic missile*); калькування (*interceptor missile, camouflage netting, fibre optic cables, electronic warfare*); конкретизація (*surveillance drone, explosive drone*); описовий переклад (*air-raid siren*); транскодування (*FPV drone, Kalashnikov slung*,

Molotov cocktail); семантична адаптація (walkie-talkie, checkpoint). Таким чином, аналіз перекладу термінів у досліджуваних статтях свідчить про те, що перекладачі вдаються до поєднання різноманітних технік і стратегій перекладу, щоб зберегти точність англомовного оригіналу й водночас адаптувати військову лексику до норм української мови та особливостей новинного дискурсу.

З метою систематизації вибраної військової лексики, важливо звернутися до її класифікації за тематичним принципом (див. рис.1).

Термін	Переклад	Тематична група
battlefield	поле бою	військовий об'єкт
FPV drone	FPV - дрон	військові технології
officer	офіцер	військове звання
tank	танк	військова техніка
Kalashnikov slung	автомат Калашникова	зброя
electronic warfare	радіоелектронна боротьба	військові технології
artillery	артилерія	рід військ
intelligence	розвідка	військова діяльність
trench	окоп	військова інфраструктура
sniper	снайпер	військова спеціальність

Рис. 1. Класифікація військових термінів за тематичними групами

У результаті аналізу встановлено, що військова термінологія у досліджуваних новинних текстах охоплює кілька тематичних груп, зокрема назви військової техніки та озброєння, військові звання і спеціальності, види військових операцій і діяльності, військові технології, а також назви об'єктів і споруд військової інфраструктури. Найчастіше використовуються терміни, що позначають військову техніку та озброєння, що зумовлено необхідністю опису бойових дій та військових ресурсів сторін конфлікту. Водночас значну частину становлять терміни, пов'язані з військовою діяльністю та операціями, які відображають сучасні методи ведення війни. Також у текстах функціонують терміни, що позначають військові звання, спеціальності та інфраструктурні об'єкти які забезпечують більш точний

опис організації військових підрозділів. Така тематична класифікація дозволяє систематизувати військову лексику та глибше проаналізувати особливості її застосування і перекладу.

Висновки. Отже, аналіз текстів новин BBC та BBC Україна продемонстрував часте використання військової термінології. Розподіл таких термінів на окремі групи дозволяє краще зрозуміти структуру військової терміносистеми та особливості функціонування її одиниць у новинному дискурсі. З'ясувалось, що переклад військової термінології здійснюється шляхом поєднання різних перекладацьких стратегій, серед яких найбільш вагомими стали еквівалентний переклад та калькування.

Перспектива подальшого наукового дослідження даної теми полягає у поглибленому аналізі вживання військової термінології у текстах закордонних новин, а також детальний огляд та вивчення стратегій перекладу та локалізації таких термінів на українську мову.

Література:

1. Балабін В. В. ВСТ 01.003.001–2018 (01). Лінгвістичне забезпечення військ (сил). Основні положення. – К. : Міністерство оборони України, 2018. Режим доступу: https://milstand.knu.ua/uploads/p_573_19168698.pdf?utm_source=chatgpt.com
2. Балабін В. В., Лісовський В. М., Чернишов О. О. Основи військового перекладу (англійська мова) : підручник / за ред. В. В. Балабіна. – К. : Логос, 2008. – 587 с. Режим доступу: https://spadok.org.ua/books/Osnovi_Viyskovogo_Perekladu_angl_Mova.pdf
3. Берладин О. Б., Кауза І. Б. Переклад військової термінології з англійської на українську мову: проблеми та стратегії адаптації / Закарпатські філологічні студії. – Ужгород : УжНУ, 2025. – № 40, ч. 1. Режим доступу: https://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/40/part_1/32.pdf
4. Бовен Джеремі. Оглядач BBC: як Україні вдалось вистояти і чому Путін не зможе її перемогти/ BBC Україна. 2026. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cq578722918o>
5. Бовен Джеремі. "Путін вже почав Третю світову". Інтерв'ю Зеленського BBC про перемир'я, вибори та поступки Росії/ BBC Україна. 2026. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cx2rvw001y2o>
6. Кришевич О. О. English-Ukrainian Military Dictionary : англо-український військовий словник : довідник / упоряд. О. О. Кришевич. – Ужгород, 2023. – 275 с. – Режим доступу: https://opac.kpi.ua/estorage/i/english_ukrainian_military_dictionary.pdf
7. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови : навч. посіб. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. – Режим доступу:

https://books.google.com.ua/books?id=6lfTCQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

8. СЛОВНИК – тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. Режим доступу: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD>

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Jeremy Bowen. Bowen: Why Ukraine remains defiant and does not feel close to defeat/BBC News. 2026. Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/articles/cd9g2ggq4epo>

2. Jeremy Bowen. Zelensky tells BBC Putin has started WW3 and must be stopped/BBC News. 2026. Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/articles/cvgj9p15y87o>

УДК: 81'272:81'23

Сінькевич Марія Юріївна,
Національний університет «Острозька академія»

КОНЦЕПЦІЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Стаття присвячена комплексному вивченню поняття «мовна картина світу», аналізу його теоретичного розвитку – від класичної гіпотези лінгвістичної відносності до сучасних когнітивних підходів. Особливу увагу приділено визначенню структурних особливостей англосаксонської МКС та її ролі у медійній комунікації. Висвітлено механізми фреймінгу та метафоризації як засобів конструювання соціальної реальності.

Ключові слова: мовна картина світу, лінгвістична відносність, когнітивна лінгвістика, соціальні цінності, дискурс, концептуальна метафора, фреймінг.

The article is devoted to a comprehensive study of the concept of the “linguistic picture of the world”, the analysis of its theoretical development – from the classical hypothesis of linguistic relativity to modern cognitive approaches. Particular attention is paid to the determination of the structural features of the Anglo-Saxon LPW and its role in media communication. The mechanisms of framing and metaphorization as means of constructing social reality are highlighted.

Keywords: linguistic picture of the world, linguistic relativity, cognitive linguistics, social values, discourse, conceptual metaphor, framing.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці дедалі більше уваги приділяється дослідженню мови не лише як системи знаків, а й як особливої призми, крізь яку людська спільнота осмислює навколишню дійсність. У сучасному швидкозмінюваному та турбулентному світі дослідження мовної картини світу (МКС) є необхідним підґрунтям для аналізу репрезентації соціальних цінностей у дискурсі. Це дозволяє розкрити не лише поверхневий, а й глибинний

ціннісний пласт мови, що є ключовим для розуміння того, як медійний дискурс транслує та конструє соціальну реальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Витоки концепції МКС сягають ідей Вільгельма фон Гумбольдта, а пізніше – Едварда Сепіра [9] та Бенджаміна Лі Ворфа [11]. Подальший розвиток науки, зокрема праці Дена Слобіна [10], Марселя Данезі [3], Анни Вежбицької [12; 13] та Джорджа Лакоффа [7], суттєво коригував та доповнював вихідні тези про лінгвістичну відносність. Проте, незважаючи на ґрунтовність напрацювань, питання специфіки трансляції англосаксонських цінностей через сучасні медійні фрейми потребує додаткового вивчення.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні поняття «мовна картина світу», аналізі еволюції гіпотези лінгвістичної відносності та виявленні структурних особливостей англосаксонської МКС у медійному дискурсі.

Постановка завдання. Для досягнення мети було визначено такі завдання:

- простежити трансформацію поглядів на МКС у лінгвістичній парадигмі;
- визначити когнітивні та аксіологічні параметри англосаксонської МКС;
- розкрити роль концептуальної метафори у медійній репрезентації соціальних цінностей.

Виклад основного матеріалу. Під МКС розуміється система концептуалізацій, оцінок та інтерпретацій дійсності, закріплена у мовних структурах певного народу та відображена в його лексиці, граматиці та дискурсивних практиках. МКС не є нейтральним відображенням об'єктивного світу: вона є культурно детермінованим конструктом, у якому зафіксовані ціннісні пріоритети, когнітивні звички та досвід певної мовної спільноти. Саме тому дослідження МКС є необхідним підґрунтям для аналізу репрезентації соціальних цінностей у дискурсі, оскільки дозволяє розкрити не лише поверхневий, а й глибинний ціннісний пласт мови.

Витоки концепції МКС сягають ідей Вільгельма фон Гумбольдта, який у ХІХ столітті стверджував, що мова є не просто інструментом, а особливою формою духу нації, що визначає спосіб мислення та світосприйняття її носіїв. Ця думка зазнала наукового переосмислення у першій половині ХХ століття завдяки американській антропологічній традиції. Едвард Сепір у своїй програмній статті зазначав, що люди перебувають під значним, хоча й здебільшого

неусвідомленим, впливом мови свого суспільства, і що реальний світ великою мірою будується на основі мовних звичок групи [9]. Його учень Бенджамін Лі Ворф, вивчаючи мову індіанців хопі, сформулював більш радикальне положення: граматична структура мови частково або повністю визначає спосіб сприйняття та осмислення світу її носіями, і тому носії різних мов буквально живуть у різних когнітивних всесвітах [11]. Ця позиція, відома як принцип лінгвістичної відносності, стала теоретичним стрижнем дискусії про природу МКС на десятиліття вперед.

Подальший розвиток науки суттєво скоригував вихідні тези Ворфа. Фундаментальна версія гіпотези – ідея жорсткого лінгвістичного детермінізму – зазнала критики і була відкинута більшістю лінгвістів як емпірично непідтверджена. Натомість широкого визнання набула слабка версія лінгвістичної відносності, яку сформулював Ден Слобін через концепцію «thinking for speaking»: мова не обмежує мислення, але задає певні когнітивні звичні шляхи, якими рухається думка у процесі мовленнєвої діяльності [10]. Сучасні нейролінгвістичні дослідження підтвердили цей висновок: мова активує специфічні нейронні маршрути обробки інформації, не скасовуючи при цьому можливості домовного та позамовного мислення [1].

Осмислюючи гіпотезу Сепіра-Ворфа крізь призму сучасної лінгвістичної антропології, ми схилиємося до висновку, що лінгвістична відносність – це насамперед практичний механізм соціальної взаємодії. Як слушно зауважує М. Данезі у своєму комплексному дослідженні цієї проблеми, між мисленням, мовою та соціумом існує нерозривний внутрішній зв'язок, де мова виступає фундаментом для конструювання суспільних реалій [3]. На нашу думку, для аналізу медійного дискурсу це означає принципово важливу річ: коли англомовні ЗМІ транслюють певні соціальні цінності, вони не створюють їх з нуля і не нав'язують штучно. Вони спираються на ту матрицю сприйняття реальності, яка вже історично закладена в англійській мовній картині світу. Відповідно, специфічні англосаксонські концепти слугують для суспільства не просто словниковим запасом, а невидимими «фільтрами», через які масова свідомість оцінює політичні події, конфлікти та соціальні зміни як «правильні» чи «неправильні».

Таким чином, МКС у сучасному розумінні – це не клітка для думки, а система преференцій та акцентів: різні мови звертають увагу своїх носіїв на різні аспекти дійсності, що поступово формує відмінні ціннісні та пізнавальні профілі культур. Важливий крок у

переведенні теоретичних ідей МКС на операційний науковий рівень зробила польсько-австралійська лінгвістка Анна Вежбицька, розробивши метод природної семантичної метамови (*Natural Semantic Metalanguage*, NSM). Виходячи з того, що кожна мова має набір ключових слів, які є культурними маркерами та відображають центральні цінності спільноти, Вежбицька провела масштабний зіставний аналіз кількох мовних систем [12]. Її дослідження переконливо показали: те, що здається носіям англійської мови беззаперечними загальнолюдськими цінностями – поняття *fair*, *reasonable*, *right and wrong* – є насправді культурно специфічними концептами, котрі не мають прямих еквівалентів у більшості інших мов [13]. Так, поняття *fair* відображає специфічну англосаксонську концепцію справедливості як рівності у поводженні з усіма учасниками ситуації – концепцію, яку французьке *juste* або українське *справедливий* відтворюють лише частково, оскільки звертаються до принципово іншого нормативного підґрунтя. Це спостереження є ключовим для нашого дослідження: воно свідчить, що лексичні відмінності між мовами є не випадковими прогалинами в словниках, а симптомами глибших відмінностей у ціннісних системах. Паралельний і не менш впливовий внесок у теорію МКС зробила когнітивна лінгвістика, особливо концепція концептуальної метафори, представлена у фундаментальній праці Джорджа Лакоффа та Марка Джонсона. Автори довели, що метафори не є прикрасою мови, а є базовим механізмом людського мислення: ми не лише говоримо метафорично, ми думаємо метафорично, а наш концептуальний апарат за своєю природою є метафоричним [7]. Найбільш показовою з погляду МКС є метафора ARGUMENT IS WAR («суперечка – це війна»), що пронизує англomовний дискурс: опонента *атакують*, позицію *захищають*, аргумент *руйнують*, а дискусію *виграють* або *програють*. Ця метафора відображає не просто риторичну конвенцію, а глибоко вкорінену в англосаксонській МКС модель взаємодії як змагання, де головним є результат і перевага. У подальших роботах Лакофф поширив аналіз на ширший спектр концептуальних систем, включаючи категоризацію досвіду та структуру соціальних концептів [6]. Останнє десятиліття засвідчило неослабний дослідницький інтерес до концептуальної метафори: бібліометричний аналіз публікацій за 2002–2022 роки показав стабільно зростаючу кількість досліджень, присвячених метафорі у дискурсі [14]. Спираючись на наведені теоретичні підходи, можна виділити кілька структурних особливостей англосаксонської МКС. По-перше, це індивідуалізм

як когнітивна норма. Англійська мова закріплює уявлення про особу як первинного суб'єкта дії: граматична структура типових висловлювань тяжіє до агентивних конструкцій із сильним підметом-діячем [13]. По-друге, це прагматизм та орієнтація на дію. Британська емпірична традиція відбилася у мовних структурах: превалювання дієслівних конструкцій над номінативними, акцент на конкретних наслідках. По-третє, це експансивність та нормативна претензійність. Англійська мова, ставши глобальною *lingua franca*, перетворила свої культурно специфічні концепти на начебто нейтральні міжнародні категорії: саме англійська задає рамки для понять *democracy*, *human rights*, *fair trial* у глобальному просторі [5]. Нові напрями в дослідженні МКС пов'язані із застосуванням когнітивної лінгвістики до аналізу конкретних дискурсивних практик. Еванс та Грін [4] систематизували теоретичний апарат когнітивної лінгвістики, показавши, що МКС функціонує через взаємодію концептуальних метафор та рамок (фреймів). Дослідження останніх років демонструють, що концептуальна метафора є одним із ключових механізмів конструювання соціальних цінностей у дискурсі: метафори *POLITICS IS WAR*, *ECONOMY IS MACHINE* активно формують ставлення аудиторії до соціальних явищ, вбудовуючи у тексти певні аксіологічні пресупозиції [2]. Показовим прикладом є аналіз промови Камали Гарріс 2024 року, де дослідники виявили, що метафори функціонують одночасно як когнітивні структури та як стратегії переконання, відтворюючи типові для англосаксонської МКС патерни [8].

Особливої актуальності концепція МКС набуває у контексті дослідження медійного дискурсу, який виступає головним інструментом трансляції та тиражування національної картини світу. Сучасні масмедіа не просто пасивно відображають дійсність через призму англосаксонської МКС, а активно використовують її для конструювання соціальної реальності. Ключовим механізмом такої лінгвістичної медіації є фреймінг – цілеспрямований відбір журналістами певних концептуальних метафор та лексичних маркерів, що резонують із глибинними ціннісними установками аудиторії. Наприклад, коли медіа описують міграційні процеси через фрейм «загрози» або «стихійного лиха», вони активують у свідомості реципієнта готові когнітивні схеми оцінювання, тим самим непомітно нав'язуючи певну ієрархію соціальних цінностей.

Висновки. Отже, МКС є динамічною системою, що постійно оновлюється у дискурсивних практиках. Соціальні цінності в англосаксонському просторі конструюються через вибір специфічних

метафор та ключових слів, які спираються на історично закладену матрицю прагматизму та індивідуалізму.

Перспективи подальших досліджень включають детальне вивчення трансформації англосаксонських цінностей у цифровому медіа-дискурсі та їхнього впливу на формування глобальної аксіологічної картини світу.

Література:

1. Boroditsky L. How language shapes the way we think [Video]. *TED Conferences*. 2018. URL: https://www.ted.com/talks/lera_boroditsky_how_language_shapes_the_way_we_think (дата звернення: 15.03.2026).
2. Charteris-Black J. *Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2014. 288 p.
3. Danesi M. *Linguistic Relativity Today: Language, Mind, Society, and the Foundations of Linguistic Anthropology*. London : Routledge, 2023. 246 p.
4. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
5. Ge J., Liu Y. English language hegemony: retrospect and prospect. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2024. Vol. 11. P. 302. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-024-02821-z>.
6. Lakoff G. *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago : University of Chicago Press, 1987. 614 p.
7. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
8. Obasi J. C., Andy A. U. Cognitive Linguistic Analysis of Metaphorical Expressions Used in Kamala Harris's 2024 Concession Speech. *Howard Journal of Communications*. 2025. P. 1–22. DOI: <https://doi.org/10.1080/10646175.2025.2587083>.
9. Sapir E. The status of linguistics as a science. *Language*. 1929. Vol. 5, No. 4. P. 207–214.
10. Slobin D. I. From «thought and language» to «thinking for speaking». *Rethinking Linguistic Relativity* / ed. by J. Gumperz, S. Levinson. Cambridge : Cambridge University Press, 1996. P. 70–96.
11. Whorf B. L. *Language, Thought, and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf*. Cambridge : MIT Press, 1956. 278 p.
12. Wierzbicka A. *Understanding Cultures through Their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese*. New York : Oxford University Press, 1997. 317 p.
13. Wierzbicka A. *English: Meaning and Culture*. New York : Oxford University Press, 2006. 352 p.
14. Zhao X. et al. Global bibliometric analysis of conceptual metaphor research over the recent two decades. *Frontiers in Psychology*. 2023. Vol. 14. P. 1042121. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1042121>.

УДК: 811.111

Степчин Дарина Дмитрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ АСПЕКТІ

У статті досліджуються лексичні особливості англійської медичної термінології в контексті перекладу. Розглядаються основні джерела формування медичної лексики – латинська та давньогрецька мови, а також аналізується їх роль у сучасному застосуванні та термінотворенні. Особливу увагу приділено явищу міжмовної омонімії як одному з джерел можливих перекладацьких помилок у фаховому медичному тексті. Проаналізовано специфіку науково-технічної термінології як системного явища у загальному вжитку та в безпосередній галузевій сфері застосування.

Ключові слова: медична термінологія, переклад, латинізми, міжмовна омонімія, науково-технічний переклад.

The article examines the lexical features of English medical terminology in the context of translation. It explores the main sources of medical vocabulary formation – Latin and Ancient Greek along with their role in modern term creation and usage. Special attention is given to the phenomenon of interlingual homonymy as one of the possible sources of translation errors in professional medical texts. The study also addresses the specifics of scientific and technical terminology as a systemic phenomenon both in general usage and in its direct field of application.

Keywords: medical terminology, translation, Latinisms, interlingual homonymy, scientific and technical translation.

Постановка проблеми. У зв'язку з стрімким розвитком медичної галузі закономірно спостерігається розвиток відповідної лексики, що зумовлює появу нових термінів, котрі потребують особливої уваги та відповідного лінгвістичного аналізу. Медична сфера охоплює

широку варіацію лексичних одиниць, від слів, що поступово входять до лексику масового вжитку завдяки науково-популярним публікаціям та статтям до вузькоспеціалізованих найменувань пов'язаних з появою нових препаратів, речовин та розвитком сфери охорони здоров'я. Варто зазначити, що переклад у даній сфері потребує неабиякої уваги та точності задля чіткої комунікації між медичним персоналом та пацієнтами, а також ефективного обміну інформацією між представниками медичної спільноти.

Медичний переклад є різновидом науково-технічного перекладу і характеризується високими вимогами до термінологічної відповідності. Водночас відчувається нестача практичних рекомендацій щодо перекладу, що зумовлює розрив між високим попитом на якісний переклад та нестачею відповідних методик. З появою нових хвороб, методів їх лікування та діагностики виникають терміни, які потребують інтеграції в систему мови та поширення серед текстів, орієнтованих не лише на медичну спільноту, а й на широку аудиторію. Таким чином, дослідження лексичних особливостей англійської медичної термінології у перекладацькому аспекті набуває актуальності як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика медичного перекладу та особливостей науково-технічної термінології привертала увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Вагомий внесок у вивчення науково-технічної термінології та засобів її перекладу зробив В. І. Карабан [1]. Лінгвопрагматичні аспекти перекладацьких стратегій, зокрема конкретизацію та генералізацію, досліджував А. О. Худолій [2]. Питаннями медичної термінології на вітчизняних теренах займався А. В. Боцман, який зокрема досліджував способи творення медичних термінів [3]. Серед зарубіжних авторів слід зазначити Б. Джуганову (Božena Džuganová), яка у своїх роботах описала різні способи формування англійських медичних термінів[4].

Мета статті полягає у виявленні та систематизації лексичних особливостей англійської медичної термінології, що становлять труднощі при перекладі українською мовою, а також визначенні ефективних перекладацьких стратегій для їх подолання.

Постановка завдання. Головним завданням є характеристика основних джерел формування англійської медичної термінології, аналіз способів творення медичних термінів й особливостей їх перекладу, та необхідність визначення ключових стратегій перекладача при роботі з медичними текстами.

Виклад основного матеріалу. Терміни науково-технічних галузей – це слова, які позначають специфічні поняття професійної сфери. Вони складають значну частину наукових текстів та відповідно постають однією з найвагоміших складностей з якими стикається перекладач. В. І. Карабан зазначає, що ці труднощі зумовлені передусім неоднозначністю термінів, відсутністю перекладних відповідників у випадку термінів-неологізмів, а також національною варіативністю термінів. [1].

Розвиток лексики медичної термінології безпосередньо відображає прогрес у цій галузі й зумовлює постійну зміну її лексичного наповнення, спричиняючи розширення спеціалізованої термінології. Як зазначає Б. Джуганова, формування нових термінів у кожній галузі медицини заслуговує на відповідну увагу, оскільки терміни поступово стають частиною загальної мови. Вона звертає увагу на те, що між загальнонавчаною (кодифікованою) мовою та мовою науки існує дуже тісний зв'язок, а мова науки формує близько трьох чвертей усіх письмових і друківаних матеріалів загальної мови [4].

Латинська та давньогрецька мови є своєрідним будівельним матеріалом, основним джерелом термінологічних систем різних галузей науки, у тому числі медицини [5]. Відомо, що ці мови є фундаментом, на якому побудована переважна більшість медичних термінів у всіх європейських мовах, що зумовлює відносну інтернаціональність медичної лексики, проте водночас завдає певних труднощів при перекладі.

Перекладач, який працює з медичними текстами, повинен бути водночас компетентним у філологічній сфері та добре обізнаним у галузі медицини. Поєднання цих складових забезпечує якісний переклад, який відповідає фаховим стандартам та комунікативним потребам.

Отож, складно уявити можливість успішного засвоєння медичної термінології без базового знання латинської мови. Знання цих елементів суттєво полегшує розпізнавання та переклад нових термінів. Саме на латинські та грецькі кореневі основи спираються такі загальнонавчані медичні терміни, як: *cardiology* (від грец. *kardia* – серце + *logia* – вчення), *neurology* (від грец. *neuron* – нерв), *inflammation* (від лат. *inflammatio* – запалення) тощо [6].

Як зазначає Ільченко Т.О., англійська мова активно впливає на наукову термінологію багатьох мов світу, саме так чимало термінів латинського або грецького походження були введені в українську та інші мови як у спеціалізованому, так і в популярному дискурсі [7]. При цьому в англійській мові нерідко паралельно функціонують латинські/грецькі терміни та їх англійські відповідники, що мають

різне стилістичне забарвлення. Зокрема, міжнародні греко-латинські терміни перекладаються англійською мовою таким чином: *erythrocyte – red blood cell (RBC)*; *leukocyte – white blood cell (WBC)*; *thrombocyte – blood platelet*; *coagulation – blood clotting* [7]. Тож еквівалентні цих термінів переважно вживаються в науково-популярних статтях чи повідомленнях, орієнтованих на пересічного реципієнта. Такий паралелізм створює потребу у чіткому розумінні підбору перекладачем влучного відповідника при перекладі тексту – фахового або ж загальноновживаного.

На думку Гриценко Є.М. англійська медична лексика насичена термінами латинського й грецького походження, що на перший погляд мало б спростувати переклад та не завдавати особливих труднощів при перекладі, адже подібні запозичення є доволі поширеними. Проте серед таких термінів трапляються так звані «хибні друзі перекладача» – слова, які в українській і англійській мовах набули різного, подекуди прямо протилежного значення [8].

Іноді значні труднощі при перекладі виникають через існування омонімічних слів – лексичних елементів, тотожних за формою, але відмінних за значенням. Особливо увагу викликають терміни, котрі вживаються в суміжних галузях із різним змістом. Наприклад, у медицині термін «*debris*» має два значення: одне ширше, загальномедичне («*чужорідна речовина*»), а інше – вузке, стоматологічне («*зубний наліт*») [1]. Відповідно перекладач зобов'язаний враховувати контекст і галузеву специфіку, аби обрати правильний відповідник.

Ю. Дев'ятко визначила низку настанов щодо стратегій перекладача. Перший принцип – це глибоке розуміння суті оригінального тексту, та другий, що передбачає перекладання змісту, а не літери оригіналу [9].

Яскравим прикладом є слово *stroke*, яке залежно від контексту може означати як «*інсульт*», так і «*систоличний об'єм крові*» (*stroke volume*) [9]. Поверхневий переклад спотворює зміст речення – так само, як і у випадку з терміном *debris*, розглянутим вище. Саме тому потрібно зосереджувати увагу на зміст, адже лише фахове розумінням процесів дозволяє перекладачеві розпізнати правильне значення терміну.

Семенюк А., Тригуб Г. та Хникіна О. наголошують, що успішний переклад англомовної медичної термінології ґрунтується на розумінні словотворчих механізмів, знанні латинсько-грецьких коренів та систематичній роботі з галузевими словниками й довідниками [5]. Важливим є постійне оновлення знань, адже медична наука розвивається безперервно, тож термінологічне наповнення відповідно.

Висновки. Англійська медична термінологія є складною та динамічною лексичною системою, формування якої значною мірою зумовлене впливом латинської та давньогрецької мов. З'ясовано, що основними труднощами перекладу медичних текстів є багатозначність термінів та наявність міжмовної омонімії, тож особливу роль відіграє контекстуальна обумовленість значення термінів, що вимагає від перекладача не лише мовної, а й фахової компетентності у галузі медицини. Отож, ключову роль задля якісного перекладу відіграє поєднання філологічної компетентності з фаховою обізнаністю та вмінням застосовувати перекладацькі стратегії.

Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні перекладацьких стратегій в окремих підгалузях медицини, а також в лінгвістичному аналізі термінів-неологізмів, що виникають у зв'язку з розвитком галузі охорони здоров'я та прогресом у сфері медицини.

Література:

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: навч. посіб. 4-те вид. Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
2. Худолій Анатолій. Лінгвопрагматичні аспекти стратегій перекладу англомовних текстів. (07.01.2025). Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 23(91), 37-42. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/4202>
3. Боцман А.В. Структурно-семантичні та прагматичні особливості фармацевтичних текстів (на матеріалі англомовних інструкцій до вживання лікарських препаратів). – Автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2006. – 20 с.
4. Džuganová B. English medical terminology – different ways of forming medical terms. JАHR. 2013. Vol. 4., № 7. P. 55–69.
5. Семенюк А., Тригуб Г., Хникіна О. Особливості перекладу англомовної медичної термінології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, т. 5. С. 74–81.
6. Douglas Harper. Online Etymology Dictionary. 2001 – 2026. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 17.03.2026).
7. Ільченко Т. О. Сучасні проблеми та тенденції перекладу медичної термінології в Україні. *Молодий вчений*. 2021. № 6 (94). С. 164–168.
8. Гриценко Є. М. Англомовна медична термінологія в підготовці сучасних лікарів. Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 25 березня 2021 р. Полтава : УМСА, 2021. С. 71–72.
9. Дев'ятко Ю. Лексикографічно-термінографічна діяльність медичного перекладача: принципи та інструменти. *Проблеми української термінології* : зб. наук. пр. міжнар. наук. конф., 4–6 жовт. 2018 р. Львів, 2018. С. 8–12.

УДК: 81'373.2:82-3

Тарасюк Олександра Орестівна,
Національний університет «Острозька академія»

ВЛАСНІ НАЗВИ У СТРУКТУРІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОНОМАСТИКИ

У статті проаналізовано теоретичні засади літературної ономастики та роль власних назв (онімів) у структурі художнього тексту. Розглянуто міждисциплінарний характер ономастичних досліджень і класифікацію онімів. Особливу увагу приділено функціональному навантаженню поетонімів: ідентифікаційній, символічній та локалізаційній функціям. Розкрито значення вибору імені як інструменту реалізації авторського задуму, формування художнього образу та конструювання унікального літературного простору.

Ключові слова: ономастика, літературна ономастика, поетонімія, онім, художній текст, власні назви, літературний простір, авторський задум.

The article analyses the theoretical basis of literary onomastics and the role of proper names (onyms) in the structure of a literary text. The interdisciplinary nature of onomastic research and the categorisation of onyms are considered. Particular attention is paid to the functional load of poetonyms, namely their identificatory, symbolic and localising functions. The significance of name choice as a tool for realising the author's intention, shaping a literary image and constructing a unique literary space is also highlighted.

Keywords: onomastics, literary onomastics, poetonyms, onym, literary text, proper names, literary space, author's intention.

Постановка проблеми. Вивчення власних імен у художніх текстах та їхньої функції у формуванні літературного простору є важливою лінгвістичною проблемою, яка привертає увагу широкого кола дослідників як в Україні, так і поза її межами. Актуальність цього питання зростає у зв'язку з розвитком міждисциплінарного підходу,

що розглядає мову як засіб передачі культурно-історичної та авторської інформації через призму літературної ономастики.

Аналіз останніх досліджень. Питання літературної ономастики упродовж тривалого часу перебувають у центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів. Вивчення власних назв у художньому тексті пройшло шлях від поодиноких етимологічних розвідок до формування цілісної теоретико-методологічної бази.

Питаннями літературної ономастики та поетонімії займалися такі науковці, як О. Ю. Карпенко [5] [6], Н. Колесник та О. Петренко [10], Дж. Алджо [7], В. Ніколайзен [11] та М. Гібка [9]. Їхні праці заклали підґрунтя для подальшого дослідження функціонування власних назв у художньому тексті та їхньої ролі у формуванні авторського художнього світу.

Мета. Дослідити функції, значення та типологію онімів у художній літературі, а також їх роль у формуванні літературного простору та художнього образу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ономастика є окремою галуззю мовознавства, що досліджує власні імена, їх походження, функціонування та розвиток у мовній системі. До сфери її зацікавлення належать різноманітні типи власних назв, зокрема географічні назви, особові імена, назви тварин і рослин та інші різновиди онімів. Основна мета ономастичних досліджень полягає у вивченні процесів виникнення, трансформації та використання імен у мовній практиці суспільства. Важливим завданням цієї науки є систематизація власних назв, встановлення їх походження та з'ясування їх значень, що дозволяє глибше зрозуміти не лише мовні явища, але й культурні та історичні процеси [2, с.17].

У системі лінгвістичних дисциплін ономастика посідає особливе місце, оскільки досліджує специфічний тип мовних одиниць – власні імена, які виконують важливу комунікативну функцію. Вони слугують засобом ідентифікації об'єктів, явищ та осіб, забезпечуючи їхню індивідуалізацію у мовленні. На відміну від інших галузей мовознавства, ономастика досліджує одиниці, які мають особливу семантичну структуру та функціональне призначення у мовній системі.

Як міждисциплінарна галузь знань, ономастика активно використовує методи та підходи з різних наук, зокрема географії, історії, етнографії, психології та соціології. Такий характер досліджень дозволяє комплексно аналізувати власні назви, розглядаючи їх не лише як мовні одиниці, а й як культурно-історичні феномени. Наприклад,

в історичних дослідженнях ономастичний матеріал допомагає реконструювати давні географічні карти та локалізувати події, описані у джерелах. В етнографії власні імена є важливим джерелом інформації про культуру, традиції та менталітет різних народів, а також про їхню соціальну структуру, тоді як у соціології вони сприяють вивченню процесів ідентифікації та самосвідомості індивідів або ж груп [1, с. 30].

Центральним поняттям ономастики є онім – власна назва, що позначає конкретний об'єкт або явище. О. Ю. Карпенко виокремлює дев'ять основних типів онімів: антропоніми (імена людей), топоніми (географічні назви), астроніми (назви космічних об'єктів), теоніми (імена божеств), зооніми (клички тварин), ергоніми (назви об'єднань людей), хрононіми (назви історичних подій або часових відрізків), хрематоніми (назви матеріальних предметів) та ідеоніми (назви творів мистецтва). Дослідниця підкреслює, що всі ці типи онімів у художньому творі мають власну прагматичну спрямованість і стилістичне навантаження [6, с.73].

У межах сучасних ономастичних досліджень поряд із вивченням реальних власних назв сформувалася низка спеціалізованих підгалузей, серед яких особливе місце посідає літературна ономастика (літономастика), або поетична ономастика (поетонімія). Цей напрям становить значний науковий інтерес, тому подальший аналіз доцільно зосередити саме на ньому, розглянувши його специфіку, функціональні можливості та роль у структурі художнього твору. Зазначена піддисципліна зосереджується на дослідженні власних імен у художніх текстах, аналізуючи їх функції, значення та етимологію [3, с. 52].

Ім'я у художньому тексті є значно більшим, ніж просто позначка, адже воно може виступати важливим засобом розкриття авторського задуму та інтерпретації літературного твору. У цьому контексті літературна ономастика розглядається як один із інструментів критичного осмислення літературних намірів і мотивацій, подібно до інших форм літературної критики [3].

У цьому контексті поетична ономастика розглядає роль онімів у формуванні художнього образу, розвитку сюжету та створенні тематичних елементів твору. Власні імена у художній літературі можуть виконувати різні функції: характеризувати персонажів, творити атмосферу твору, підсилювати символіку або відображати культурно-історичний контекст зображуваних подій [3, с. 52].

У межах літератури кожен текст формує унікальний художній простір, створений для реалізації певних ідей і завдань твору. Як зазначає Дж. Алджо, «за кожним ім'ям стоїть певна історія», тому співвіднесення імен із тематичним контекстом твору має стати важливою основою досліджень у галузі літературної ономастики [8, с. 94].

На відміну від загальної ономастики, що досліджує реальні власні назви, літературна ономастика зосереджується на іменах, створених чи художньо осмислених автором, що зустрічаються у тексті. Такі імена можуть мати додаткові семантичні або символічні значення, властиві лише художнім одиницям, тому їх аналіз потребує врахування контексту твору та авторського задуму.

У художньому тексті власні назви набувають особливого стилістичного та прагматичного значення. Як зазначає О. Ю. Карпенко, у руках віртуоза слова власні назви набувають потужної виразної та характеристичної сили, стаючи важливим засобом передачі змісту і прагматичної наснаги. Імена персонажів підбираються автором уже після ретельного опрацювання їх характеристик і визначення ролі у розвитку сюжету. На відміну від батьків, які називають немовлят, автор працює з уже сформованими персонажами, обираючи імена, що відповідатимуть їхнім рисам та функції в оповіді. У цьому процесі письменник свідомо або несвідомо прагне досягти гармонії між образом і його найменням. При цьому можливості для такого вибору надзвичайно широкі, адже мовний онімічний репертуар є дуже широким, а за необхідності автор може створювати й нові власні назви [6, с. 69].

Важливим аспектом у класифікації онімів є їхня функціональна значимість у тексті. Деякі власні імена відіграють ключову роль для розкриття центральних тем і мотивів твору, тоді як інші виконують допоміжні функції. Серед основних функцій поетонімів можна виділити ідентифікаційну, символічну та локалізаційну, кожна з яких по-своєму впливає на сприйняття тексту та розкриття його смислового наповнення.

Ідентифікаційна функція дозволяє читачеві швидко визначити, про кого або про що йдеться в творі, формуючи чітке уявлення про сюжет [4, с. 39].

Символічна функція полягає у здатності онімів нести додаткові, часто приховані смисли, що допомагають глибше осмислити твір. Імена персонажів чи місць можуть виступати символами ідей, емоцій або соціально-культурних явищ, роблячи текст багатшим

і багатограннішим. Символізм може бути як явним, так і прихованим, вимагаючи від читача уважного аналізу для розкриття всіх значень.

Локалізаційна функція онімів криється у визначенні просторового контексту твору. Географічні назви – річки, гори, міста, села – допомагають створити автентичність та правдоподібність художнього світу. Вони дають читачеві змогу краще уявити місце дії та врахувати його історичні й культурні особливості.

У цьому зв'язку дослідники також підкреслюють важливість простору для побудови наративу. За спостереженням П. Сметерст, кожне місце дії створює певну рамку для оповіді через асоціативні відсилання, а назви, що формують такі уявні простори, можна розглядати як один із провідних компонентів формування літературного світу [12, с. 380].

Варто також підкреслити, що ці функції можуть взаємодіяти. Тобто один онім може одночасно виконувати кілька завдань: ідентифікувати персонажа, надавати йому символічного значення та вказувати на соціальне або культурне походження. Така взаємодія функцій збагачує текст і формує складні семантичні конструкції, що роблять літературний твір більш глибоким і багатозначним.

Висновок: Дослідження підтверджує, що власні імена у художніх текстах виконують комплексну функцію, поєднуючи ідентифікаційні, символічні та локалізаційні аспекти, що сприяє формуванню літературного простору та реалізації авторського задуму. Літературна ономастика дозволяє аналізувати не лише семантику імен, а й культурно-історичний та соціально-психологічний контекст твору. Перспективи майбутніх досліджень полягають у систематичному та глибокому аналізі функціональних взаємозв'язків різних типів онімів, а також у застосуванні інтегрованих методів лінгвістики, етнографії та історії для вивчення ролі імен у конструюванні художнього світу.

Література:

1. Антонюк О. В. Лексико-семантична група прізвиць, що вказують на звички, уподобання, вчинки людини (на матеріалі антропонімії Донеччини). *Актуальні питання антропоніміки: зб. матеріалів наук. читань пам'яті Ю. К. Редька*. Відп. ред. І. В. Єфименко. Київ: Видав. дім «Академперіодика» НАН України, 2015. С. 25–30.
2. Аркушин Г. Л. Західнополіські прізвиська, утворені лексико-семантичним способом. *Acta Onomastica*. Praha, 2001. R. XLII. S. 7–17.

3. Бусел В. Т. 10. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2015. 1728 с.

4. Бучко Г. Є. Українські прізвища на -ик. *Актуальні питання антропоніміки: зб. матеріалів наук. читань пам'яті Ю. К. Редька*. Відп. ред. І. В. Єфименко. Київ: Вид. дім «Академперіодика» НАН України, 2015. С. 44–52.

5. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.15. Одеса, 2006. 416 с.

6. Карпенко О. Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. *Записки з ономастики*. 2000. № 4. С. 68–74. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/3712> (дата звернення: 07.03.2026).

7. Algeo J. The Toponymy of Middle–Earth. *Names*. 1985. Vol. 33, no. 1–2. P. 80–95. URL: <https://doi.org/10.1179/nam.1985.33.1-2.80> (date of access: 07.03.2026).

8. Butler J. O. Name, place, and emotional space: themed semantics in literary onomastic research : PhD thesis. University of Glasgow, 2013. URL: <https://theses.gla.ac.uk/4165/> (date of access: 08.03.2026).

9. Gibka M. K. Functions of characters' proper names in novels. *Onoma*. Koszalin University of Technology, 2018. Vol. 53. P. 49–66. URL: <https://doi.org/10.34158/onoma.53/2018/4> (date of access: 08.03.2026).

10. Kolesnyk N., Petrenko O. Literary-Artistic and Folklore Onomastics: Common and Distinctive Features. *Onomastics in Interaction With Other Branches of Science. Vol. 3: Proceedings of the 27th International Congress of Onomastic Sciences. General and Applied Onomastics. Literary Onomastics. Chrematonomastics. Reports*. Chernivtsi: Yuriy Fedkovych National University, 2023. P. 261–276. URL: <https://doi.org/10.4467/k7478.47/22.23.17738> (date of access: 08.03.2026).

11. Nicolaisen W. On names in literature. *Nomina*. University of Aberdeen, 2008. Vol. 31. P. 89–98. URL: https://www.snsbi.org.uk/Nomina_articles/Nomina_31_Nicolaisen.pdf (date of access: 07.03.2026).

12. Smethurst P. Belonging and Placelessness in the Postmodern Novel. *Space and Place: The Geographies of Literature*. Liverpool: Liverpool John Moore's University Press, 1997. P. 337–385.

УДК: 81'25

Ткач Вікторія Олександрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНСТРУКЦІЙ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІНСТРУКЦІЙ ДО АВТОМОБІЛЯ CITROËN C4)

Актуальність цього дослідження зумовлена потребою у вивченні особливостей перекладу технічної документації, зокрема інструкцій з експлуатації автомобілів, через стрімкий розвиток автомобільної галузі в сучасному світі. Інструкції до автомобілів постійно оновлюються, внаслідок чого з'являється необхідність точного та адекватного перекладу даного типу тексту різними мовами. У статті розглядаються лексичні та граматичні особливості перекладу інструкцій з експлуатації автомобілів. Головну увагу зосереджено на аналізі та порівнянні аспектів перекладу автомобільних інструкцій на основі матеріалів інструкцій з експлуатації автомобіля Citroën C4 українською, англійською та французькою мовами. У дослідженні було проаналізовано притаманні зазначеному типу інструкції лексичні одиниці, терміни та граматичні конструкції. Результати аналізу можуть бути корисними у практичній діяльності студентів та перекладачів, які працюють над перекладом інструкцій з експлуатації автомобілів та над іншими типами технічних текстів.

Ключові слова: науково-технічний текст; інструкція з експлуатації автомобілів; лексико-граматичні особливості перекладу; перекладацькі трансформації.

The relevance of this study stems from the need to examine the specific features of translating technical documentation, particularly car user manuals, as a result of the rapid development of the automotive industry in the modern world. Car user manuals are constantly being updated, creating a need for accurate and

appropriate translation of this type of text into various languages. This article examines the lexical and grammatical features of translating car user manuals. The main focus is on analysing and comparing aspects of translating car manuals based on the user manual for the Citroën C4 in Ukrainian, English and French. The study analysed the lexical units, terms and grammatical constructions characteristic of this type of manual. The results of the analysis may be useful in the practical work of students and translators working on the translation of car user manuals and other types of technical texts.

Keywords: *scientific and technical text; car user manual; lexical and grammatical features of translation; translation transformations.*

Постановка проблеми. Сучасний неупинний розвиток автомобільної індустрії спричиняє постійне оновлення технічної документації, зокрема інструкцій з експлуатації автомобілів. Правильний і точний переклад даного типу тексту має важливе практичне значення, оскільки це надає користувачам можливість безпечно використовувати транспортні засоби. Тому разом із розповсюдженням продукції автомобільної промисловості на міжнародному ринку з'являється потреба у коректному й адекватному перекладі інструкцій з експлуатації різними мовами. З огляду на це, особливо актуальним постає дослідження лексичних і граматичних особливостей перекладу інструкцій з експлуатації автомобілів, адже від правильності передачі лексичних одиниць, термінології та граматичних конструкцій залежить точність сприйняття та функціональна ефективність технічної документації.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості перекладу науково-технічних текстів неодноразово ставали предметом дослідження багатьох видатних українських та зарубіжних науковців. Вагомий внесок у дослідження даної теми здійснив В.І. Карабан [3], який розглядав лексичні, термінологічні, граматичні та жанрово-стилістичні проблеми перекладу наукової і технічної літератури. Також особливості перекладу науково-технічного стилю тексту, передачі термінології та вибір лексичних і граматичних засобів вивчали Н. Кузьменко [4], О. Петренко [6], Н. Дячук, І. Білюк [2] та інші науковці. У дослідженні А.П. Болотнікової, В.В. Чернишова та Г. М. Таловирі доведено, що знання лексико-граматичних особливостей різногалузевих текстів сприяє здійсненню адекватного перекладу [1]. У працях зарубіжних дослідників, зокрема М. Олохан [12],

Д. Индарті [9], Г. Маркан [11] та Б. Геман [8] проаналізовано проблеми перекладу технічної документації та інструкцій, а також основні техніки перекладу і проблеми, які виникають у процесі роботи над технічними текстами. Проте, попри наявність значної кількості наукових праць, присвячених перекладу науково-технічної літератури, переклад інструкцій з експлуатації автомобілів (особливо його лексико-граматичні особливості) досі залишається недостатньо дослідженим.

Метою статті є дослідження лексичних та граматичних особливостей перекладу інструкцій з експлуатації автомобілів на основі оригінального тексту інструкції до автомобіля Citroën C4 французькою мовою та його перекладів англійською й українською мовами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інструкція з експлуатації автомобілів – це один із багатьох типів науково-технічного тексту, що має свою специфіку стилю (особливо в контексті перекладу) та володіє особливими функціями. Основна ціль такого типу інструкції полягає у наданні чітких вказівок, рекомендацій та правил експлуатації певного транспортного засобу користувачем. Тому важливо, щоб інструкція була точною, чітко сформульованою, з використанням спеціалізованої і водночас зрозумілої для користувача лексики та відповідних граматичних конструкцій. Ці вимоги стосуються також перекладу інструкцій, у зв'язку з чим буде доцільно розглянути лексико-граматичні особливості перекладу інструкцій з експлуатації автомобілів на практичному матеріалі. Для аналізу цих аспектів перекладу звернемося до зіставлення та порівняння інструкції до автомобіля Citroën C4 французькою, англійською та українською мовами.

Тексти інструкції з експлуатації даного автомобіля мають низку лексичних особливостей перекладу різними мовами, що зумовлено специфікою технічного типу тексту та наявністю значної кількості термінології. Під час перекладу термінів потрібно застосовувати різні способи та прийоми їх передачі іншою мовою.

Одним із таких прийомів є використання прямого запозичення. Наприклад, терміни *Bluetooth*, *AdBlue*, *Stop & Start* та *USB* у французькій, англійській та українській версіях інструкції залишаються без змін: *Bluetooth* [10, с. 22; 7, с. 21; 5, с. 23], *AdBlue* [10, с. 16; 7, с. 16; 5, с. 16], *Stop & Start* [10, с. 98; 7, с. 93; 5, с. 99], *USB* [10, с. 52; 7, с. 50; 5, с. 53]. Прийом прямого запозичення застосовується у таких випадках, оскільки це стандартизовані міжнародні технічні терміни, які не підлягають прямому перекладу і не потребують пояснення, адже вже є зрозумілими для користувача.

Транслітерація і транскрипція використовуються для перекладу іншомовних технічних термінів, що вже стали поширеними в автомобільній сфері. Зокрема, транскрипцію можна простежити в англійській та українській версіях інструкції. Наприклад, англійський термін *display* [7, с. 9] передається українською як *дисплей* [5, с. 10], що є результатом застосування транскрипції, адже в українському терміні відтворюється звукова форма терміна англійською мовою. Також варто виділити застосування прийому транслітерації (з елементами фонетичної адаптації). Термін *indicateur* [10, с. 18] французькою перекладається англійською як *indicator* [7, с. 17] та українською як *індикатор* [5, с. 18], що є результатом транслітерації, оскільки графічна форма слова значною мірою зберігається, проте адаптується до норм іншої мови.

Калькування постає одним із найпоширеніших способів перекладу лексики технічних інструкцій, адже таким чином можна відтворити структуру оригінального словосполучення (яких налічується досить значна кількість у науково-технічній літературі) та забезпечити точну передачу його значення мовою перекладу. Наприклад, французький термін *batterie de traction* [10, с. 148] перекладається як *traction battery* [7, с. 140] англійською та *тяговий акумулятор* [5, с. 149] українською.

У випадках, коли дослівний переклад неможливий і незрозумілий, часто застосовується описовий переклад (експлікація). Прикладом такого прийому є переклад французького терміна *affichage tête haute* [10, с. 10], який в українській версії інструкції перекладається як *проекційний дисплей* [5, с. 10]. Можна чітко простежити, що у поданому прикладі значення терміна передається через опис його функцій.

Серед лексичних особливостей і, зокрема, трансформацій, варто також зазначити прийом конкретизації. Наприклад, французьке слово *commande* [10, с. 13] (англійською – *control* [7, с. 13]) передається українською як *елемент керування* [5, с. 14], адже воно потребує уточнення значення та конкретизації функції предмета в технічному аспекті в українській версії інструкції з експлуатації.

Окрім лексичних особливостей, інструкції з експлуатації автомобілів містять велику кількість граматичних особливостей їх перекладу. Це спричинено специфікою науково-технічного стилю тексту інструкцій, що передбачає однозначний і лаконічний виклад інформації.

Перш за все, у даному типі тексту переважають імперативні конструкції, спрямовані безпосередньо на користувача, що необхідно враховувати при перекладі. Наприклад:

Stationner dans les meilleures conditions de sécurité et couper le contact. Faire appel au réseau CITROËN ou à un atelier qualifié [10, с. 95].

Stop as soon as it is safe to do so and switch off the ignition. Contact a CITROËN dealer or a qualified workshop [7, с. 90].

Зупиніться, щойно це можна буде зробити безпечно, і вимкніть запалювання. Зверніться до дилера CITROËN або на кваліфіковану СТО [5, с. 96].

У поданих прикладах можна відзначити використання наказової форми дієслів (*Stationner – Stop – Зупиніться; couper – switch off – вимкніть; Faire appel – Contact – Зверніться*). Це характерна особливість всіх типів інструкцій. Водночас у французькій версії інструкції з експлуатації часто використовуються інфінітивні конструкції (*Stationner, couper*), в той час як в українській та англійській застосовується безпосередньо форма наказового способу, що зумовлено індивідуальними особливостями мови.

Окрім того, характерною граматичною особливістю виступає також використання умовного речення, що допомагає описати ситуації, які можуть виникнути під час експлуатації автомобіля. Наприклад:

Si le témoin ne s'éteint pas au démarrage du moteur, effectuer (2) [10, с. 12].

If the warning lamp does not go off when the engine is started, carry out (2) [7, с. 12].

Якщо контрольна лампа не згасла після запуску двигуна, виконайте (2) [5, с. 12].

В зазначених прикладах в усіх трьох мовах застосовано однакову граматичну структуру для логічного подання інформації та чіткого розмежування умови та відповідних подальших дій користувача.

Для вираження необхідності, заборони чи рекомендації в інструкціях використовуються модальні дієслова. Наприклад:

La révision du véhicule doit être effectuée dès que possible [10, с. 13].

The vehicle must be serviced as soon as possible [7, с. 13].

Слід якомога швидше провести сервісне обслуговування автомобіля [5, с. 13].

В представлених прикладах у французькій та англійській мовах модальність виражається за допомогою модальних дієслів (*devoir, must*). Проте в українській мові вона передається предикативними словами модального значення (*слід, потрібно*), адже власне окремого граматичного класу модальних дієслів не існує.

Висновок. Аналіз лексико-граматичних особливостей перекладу інструкцій з експлуатації автомобіля Citroën C4 засвідчує, що тексти такого типу потребують точності й адекватності при їх перекладі. Після зіставлення та аналізу лексичних особливостей можна зробити висновок, що в перекладі інструкцій з експлуатації транспортних засобів передбачається використання різних перекладацьких прийомів (пряме запозичення, транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад та конкретизація) для точної передачі спеціалізованої автомобільної термінології. Граматичні особливості перекладу інструкцій полягають у правильності передачі імперативних конструкцій, інфінітивних форм, умовних речень та модальних конструкцій, адже кожна із проаналізованих мов має свої характерні граматичні особливості.

Отже, переклад інструкцій з експлуатації автомобілів є складним процесом, під час якого важливо звертати увагу не лише на загальне відтворення змісту, а й враховувати всі лексичні та граматичні особливості мов перекладу. Якісний переклад сприяє правильному розумінню інструкції користувачем та гарантує вищий рівень безпеки під час експлуатації транспортного засобу, що підтверджує перспективу подальшого наукового дослідження теми.

Література:

1. Болотнікова А., Чернишов В., Таловири Г. Функційно-стилістична специфіка перекладу науково-технічного тексту. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Т. 2, вип. 17. С. 76–80. URL: https://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/17/part_2/17.pdf.
2. Дячук Н., Білюк І. Теоретичні аспекти перекладу науково-технічних текстів. *Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2023. вип. 17. С. 49–53. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3799/3445>.
3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf.
4. Кузьменко Н. Жанрово-стилістичні особливості перекладу науково-технічних текстів. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2021. вип. 1. С. 81–89. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3018453b-e437-45c9-a7b3-62bfd2422bd5/content>.
5. Посібник користувача Citroën C4. 2020. URL: https://public.servicebox.peugeot.com/ACddb/modeles/c4.c41/eGuide_c41_ed01-20/pdfs/9999_9999_438_uk-UA.pdf.

6. Петренко О. Особливості перекладу тексту науково-технічного стилю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. С. 298–303. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7737/1/57.pdf>.

7. Citroën C4 Owner's Manual. 2020. URL: https://public.servicebox.peugeot.com/ACddb/modeles/c4.c41/eGuide_c41_ed01-20/pdfs/9999_9999_438_en-GB.pdf.

8. Geman B. Les difficultés inhérentes de la traduction technique. *Identity and dialogue in the era of globalization*. 2019. С. 220–224. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Identity%20and%20dialogue%20in%20the%20era%20of%20globalization%202019.pdf#page=220.

9. Indarti, D. Translation techniques of manual text. *LADU: Journal of Languages and Education*, 2021, 1(6), 239–245. URL: <https://doi.org/10.56724/ladu.v1i6.80>.

10. Manuel du propriétaire Citroën C4. 2020. URL: https://public.servicebox.peugeot.com/ACddb/modeles/c4.c41/eGuide_c41_ed01-20/pdfs/9999_9999_438_fr-FR.pdf.

11. Marquant H. Formation à la traduction technique. *Meta : journal des traducteurs / Meta: Translators' Journal*. 2005. С. 129–136. URL: <https://www.erudit.org/en/journals/meta/2005-v50-n1-meta864/010663ar/>.

12. Olohan M. *Scientific and Technical Translation*. London: Routledge, 2016. URL: <https://www.routledge.com/Scientific-and-Technical-Translation/Olohan/p/book/9780415837866>.

УДК: 81'33:004

Федоренко Аліна Олегівна,
Національний університет «Острозька академія»

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІТ-АБРЕВІАТУР

У XXI столітті інформаційні технології розвиваються надзвичайно швидко. Одночасно з'являються нові терміни та аббревіатури. Більшість із них скорочення від англійських слів, оскільки саме англійська мова є основною мовою міжнародної ІТ-комунікації. Це створює потребу в аналізі таких скорочень для повного розуміння їхнього значення, структури та особливостей функціонування в мові. У статті розглянуто особливості ІТ-аббревіатур, аналіз їхньої структури і значення.

Ключові слова: аббревіатура, ІТ-термінологія, структура, семантичний аналіз.

In the 21st century, information technologies are developing extremely rapidly. Along with new technologies, a large number of new terms and abbreviations appear. Most of them originate in English, since English is the main language of international IT communication. Therefore, there is a need to analyse such abbreviations in order to fully understand their meaning, structure, and peculiarities of functioning in the language. This article examines the characteristics of IT abbreviations and analyses their structure and meaning.

Keywords: abbreviation, IT terminology, structure, semantic analysis.

Постановка проблеми. Сьогодні інформаційні технології активно розвиваються і впливають на різні сфери життя. Разом із новими технологіями з'являються нові терміни та скорочення. У професійній комунікації ІТ-фахівці часто використовують аббревіатури, оскільки вони дають змогу швидко передавати інформацію.

За даними *Microsoft Acronyms Glossary*, у продуктах і сервісах компанії *Microsoft* використовується близько 400 аббревіатур, які

стосуються різних напрямів діяльності, зокрема хмарних технологій, безпеки, бізнес-додатків та управління користувачами [1].

Зростання кількості таких скорочень створює певні труднощі під час інтерпретації термінів. Це ускладнює професійну комунікацію та використання технічної документації.

Крім того, розвиток ІТ-галузі має важливе значення для економіки України. За даними Національного банку України, у 2024 році експорт ІТ-послуг становив 6,4 млрд доларів США, а кількість фахівців у галузі перевищила 300 тисяч осіб [2]. Це підкреслює необхідність чіткої систематизації ІТ-термінології.

Проблеми абрєвіації та термінології досліджувала значна кількість лінгвістів, зокрема О. Корінна досліджувала явище абрєвіації як один із продуктивних способів словотворення в сучасній англійській мові. Дослідниця також розглядала типи абрєвіатур, їх структуру та особливості функціонування в мовленні [3]. Т. Ніколаєва досліджувала функціональні особливості використання абрєвіацій у термінології міжнародних відносин і дипломатії. Авторка проаналізувала роль абрєвіації як засобу мовної економії у дипломатичному дискурсі, а також розглянула основні типи абрєвіатур і етапи їх формування в терміносистемі міжнародних відносин [4]. І. Іванова, Л. Потапенко та С. Устиченко досліджували абрєвіатури як компонент професійної терміносистеми сфери розробки ІТ-продуктів. Автори проаналізували особливості формування та функціонування абрєвіатур у професійній комунікації ІТ-фахівців і визначили їх основні типи. У дослідженні також розглянуто сучасні тенденції творення абрєвіатур, зокрема використання нумеронімів у ІТ-індустрії [5].

Мета статті. Мета статті полягає в лінгвальному аналізі ІТ-абрєвіатур, а також у визначенні їхніх структурних і семантичних особливостей.

Вклад основного матеріалу. Абрєвіація є відносно новим і одним із найбільших продуктивних способів словотвору, що набув значного поширення у ХІХ-ХХ століттях і особливо активізувався в сучасній англійській мові. Абрєвіація передбачає створення коротших номінацій на основі повних мовних структур, які після лексикалізації можуть функціонувати як самостійні лексичні одиниці. Активне використання абрєвіатур пояснюється прагненням мовної економії та зростанням темпу життя, що сприяє спрощенню мовних форм. Широке поширення скорочень у різних сферах комунікації привертає значну увагу лінгвістів, оскільки абрєвіація виступає

важливим джерелом поповнення словникового складу мов і відображає вплив науково-технічного прогресу на мовну систему [3].

Більше того, аббревіація відіграє важливу функціональну роль у термінології міжнародних відносин і дипломатії, де вони забезпечують ефективність та економію мовних засобів у професійній комунікації. Поширення скорочень у цій сфері зумовлене процесами глобалізації, активним розвитком міжнародної взаємодії та потребою у швидкій і точній передачі інформації. У терміносистемі міжнародних відносин спостерігається тенденція до ініціальної аббревіації, яка виникає внаслідок поетапного процесу оптимізації: від утворення повної форми терміна до її компресії до подальшого закріплення у вигляді самостійної лексичної одиниці [4].

Абревіатури також є важливим компонентом професійної терміносистеми сфери розробки ІТ-продуктів. Їх активне використання зумовлене стрімким розвитком інформаційних технологій, глобалізаційними процесами та потребою у швидкій і ефективній професійній комунікації. У межах ІТ-терміносистеми аббревіатури виконують низку функцій, зокрема комунікативну, номінативну, референтну, компресійну, когнітивну та експресивну, що забезпечує економію мовних засобів і підвищує інформативність професійного спілкування. І. Іванова, Л. Потапенко та С. Устиченко також підкреслюють, що аббревіатури формують важливий елемент професійної ідентичності фахівців, оскільки їх правильне розуміння та використання свідчить про належність до певної професійної спільноти [5].

У структурному аспекті аббревіатури класифікуються за типами утворення, серед яких найпоширенішими є акроніми, ініціалізми, контракції та контамінанти [4]. Крім того, у сучасній ІТ-термінології поширюються нумероніми – аббревіатури з використанням цифрових елементів, які відображають нові тенденції мовної економії та оптимізації професійної комунікації.

У межах власного дослідження було проаналізовано 100 ІТ-аббревіатур, відібраних із *Microsoft Acronyms Glossary* [1]. Зазначений глосарій є репрезентативним джерелом для лінгвального аналізу, оскільки корпорація *Microsoft* має розгалужену екосистему продуктів і сервісів, у межах якої аббревіатури функціонують як елементи внутрішнього професійного коду працівників, партнерів і клієнтів.

Аналіз морфологічної структури досліджуваних одиниць показав, що найпоширенішим способом творення ІТ-аббревіатур є використання акронімів та ініціалізмів, які становлять 84 % вибірки.

Такі скорочення утворюються з початкових літер повнозначних слів, наприклад *ABAC* – *Attribute-Based Access Control*; *ACA* – *Azure Customer Adds* або *Azure Container Apps*; *ACI* – *Azure Container Instance*; *ACR* – *Azure Consumed Revenue* або *Azure Container Registry*; *ADE* – *Account Delivery Executive*; *AE* – *Account Executive*; *AFD* – *Azure Front Door*; *AKS* – *Azure Kubernetes Service*; *ALM* – *Application Lifecycle Management*; *ARM* – *Azure Resource Manager*; *ATS* – *Account Technology Strategist*; *ATU* – *Account Team Unit*; *AVD* – *Azure Virtual Desktop*; *AZ* – *Availability Zone*; *BDM* – *Business Decision Maker*; *BG* – *Business Group*; *BYOL* – *Bring Your Own License*; *BYOPC* – *Bring-Your-Own-PC*; *CA* – *Conditional Access*; *CAF* – *Cloud Adoption Framework*; *CDN* – *Content Delivery Network* та ін. [1].

Наступною групою є нумероніми, що становлять 5 % вибірки. У таких одиницях цифри виконують семантичну функцію, наприклад *D365* – *Dynamics 365*; *M365* – *Microsoft 365*; *O365* – *Office 365*, де число символізує безперервність сервісу протягом року. В одиницях *AADB2B* – *Azure Active Directory Business to Business* та *AADB2C* – *Azure Active Directory Business to Consumer* цифра 2 використовується як фонетичний заміник прийменника *to* [1].

Найменшою групою є контамінанти, представлені одиницею *FinOps* – *Finance and Operations*, яка поєднує два різних поняття [1].

Крім того, 10 % вибірки становлять складні аббревіатури з додатковими уточненнями, префіксами чи службовими словами. Наприклад, *CoE* – *Center of Excellence*; *DBaaS* – *Database-as-a-Service*; *EOP* – *End of Period*; *IaaS* – *Infrastructure-as-a-Service*; *JIT* – *Just-in-Time Access*; *PaaS* – *Platform-as-a-Service*; *SaaS* – *Software-as-a-Service*; *SOW* – *Statement of Work*; *UCaaS* – *Unified Communications-as-a-Service*; *XaaS* – *Everything-as-a-Service* [1].

Структурний аналіз показує, що акроніми та ініціалізми залишаються основним способом творення ІТ-термінів, тоді як нумероніми та контамінанти відображають прагнення компанії **Microsoft** до мовної економії та візуальної впізнаваності.

Семантичний аналіз ІТ-аббревіатур засвідчив, що більшість скорочень мають відносно зрозумілу структуру, де кожна літера відповідає окремому компоненту терміна. Водночас, у досліджуваному корпусі було виявлено явище багатозначності, коли одна аббревіатура може позначати кілька різних понять.

У межах вибірки зі 100 одиниць 7 % аббревіатур виявилися багатозначними. Наприклад, *ACA* – *Azure Customer Adds* або *Azure Container Apps*; *ACR* – *Azure Consumed Revenue* або *Azure Container*

Registry; MVP – Most Valuable Professional або Minimum Viable Product; PM – Program або Product або Project Manager; SAM – Security Access Manager або Support Account Manager; TAM – Total Addressable Market або Technical Account Manager; WAF – Web Application Firewall або Well-Architected Framework [1].

Семантичний аналіз доводить, що багатозначність є характерною рисою сучасної ІТ-термінології. У таких випадках контекст виступає ключовим фактором для правильного тлумачення абрєвіатури, а у майбутньому процес перекладу потребує врахування не лише мовних, а й галузевих знань.

Висновки. Абрєвіатури в ІТ-сфері функціонують як самостійні лексичні одиниці та забезпечують оперативність професійної комунікації.

Аналіз вибірки з Microsoft Acronyms Glossary продемонстрував перевагу ініціалізмів і акронімів (84 %), що свідчить про домінування буквених скорочень у сучасній ІТ-термінології. Менш поширеними є нумероніми (5 %), контамінанти (1 %) та складні абрєвіатури з додатковими уточненнями, префіксами чи службовими словами (10 %).

Дослідження виявило декілька багатозначних одиниць (зокрема *ACA, ACR, MVP, PM, SAM, TAM, WAF*) значення яких повністю залежить від контексту. Це ставить перед перекладачем завдання не лише мовної еквівалентності, а й глибокого розуміння предметної області.

Перспективи подальших досліджень полягають у детальному аналізі перекладу графічних скорочень у документації та розробці галузевих рекомендацій для стандартизації української ІТ-термінології.

Література:

1. Thepartnermasters.com. СТО. 10 липня 2023 р. (з регулярними оновленнями). URL: <https://thepartnermasters.com/blog/microsoft-acronyms-glossary> (дата звернення: 07.12.2025).
2. Ukraine's IT exports in 2024 decrease by 4.2% – NBU data. 03 лютого 2025 р. URL: <https://en.interfax.com.ua/news/economic/1045148.html> (дата звернення: 07.12.2025).
3. Корінна О. Абрєвіація як один із найпродуктивніших способів словотворення. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2013/visnuk_49.pdf (дата звернення: 07.12.2025).
4. Ніколаєва Т. М. Функціональні особливості використання абрєвіацій у термінології міжнародних відносин і дипломатії у сучасній англійській мові. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 17. Т. 1. С. 154–157.
5. Іванова І., Потапенко Л., Устиченко С. Абрєвіатура як компонент глобальної професійної терміносистеми сфери розробки ІТ-продукту. *Folia Philologica*. 2022. № 4. С. 25–33. DOI: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/4>.

УДК: 81'38:004.774.1

Федоришина Вікторія Сергіївна,
Національний університет «Острозька академія»

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ПОВІДОМЛЕНЬ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «X»

У статті проаналізовано мовні особливості побудови та втілення думки у постах соціальної мережі «X». Дослідження демонструє, що обмежений текстовий формат сприяє активному використанню лінгвостилістичних засобів різних рівнів (фонетико-графічний, лексичний, морфологічний та синтаксичний) для розкриття теми, подання інформації та посилення впливу на аудиторію.

Ключові слова: соціальна мережа «X», твітинг, мовні особливості, мовна компресія.

The article focuses on the lingual peculiarities of the construction and expression of thoughts in posts on social network «X». The study demonstrates that the limited text format encourages the active use of linguistic and stylistic means at various levels (phonetic-graphic, lexical, morphological, and syntactic) to explore a topic, present information, and enhance the impact on the audience.

Keywords: social network «X», tweeting, lingual peculiarities, language compression.

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Життя сучасної людини характеризується високим рівнем цифровізації різних його сфер, а соціальні мережі відіграють ключову роль у спілкуванні. Однією з найпопулярніших платформ є соціальна мережа «X», що має певне характерне обмеження текстового формату повідомлень у 280 символів. Цей ліміт зумовлює використання мовних засобів побудови думки й передачі сенсу повідомлення у стислому вигляді. З одного боку, це змушує адресанта ретельно обмірковувати структуру й наповнення тексту, з іншого – робить пости соціальної мережі «X» практичним об'єктом для лінгвістичного аналізу, який має на меті дослідити, які мовні засоби сприяють

ефективній організації коротких текстових повідомлень у цифровому просторі.

Над дослідженням цифрового дискурсу працюють багато вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як В. Чуркіна та В. Федоренко [9], І. Холод та Т. Калініченко [8] та ін. Дослідники аналізують у цілому явище цифрової комунікації в умовах обмеженого простору, а також різні лінгвістичні та функційні аспекти побудови коротких текстових повідомлень. Незважаючи на достатню кількість досліджень, все ще існує потреба лінгвостилістичного аналізу особливостей побудови думки в умовах обмеженого текстового формату соціальної мережі «Х».

Мета статті полягає в дослідженні мовних особливостей побудови повідомлень через обмежений текстовий формат соціальної мережі «Х».

Постановка завдання. Головними завданнями є проаналізувати формат коротких текстових повідомлень, охарактеризувати особливості побудови думки через обмежений цифровий формат у соціальній мережі «Х».

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження особливостей комунікативної площини соціальної мережі «Х» ґрунтується передусім на структурно-семантичних і формально-графічних параметрах спілкування, що описано в наукових розвідках зарубіжних дослідників та українських науковців. До прикладу О. Горошко називає спілкування в зазначеній соціальній мережі «твітингом» і визначає його як мікроблогінг з наступними характеристиками: можливість тегінгу за допомогою хештегів, обмеження обсягу повідомлення та доступу до приватного листування, високий ступінь інтегрованості в інші інтернет-сервіси [3, с. 211]. Т. Полякова відносить до чинників, що забезпечують високу популярність Твіттеру наступні: простоту і доступність користування, високу оперативність, швидкість створення акаунта, наявність зручного пошукового інтерфейсу, можливість виразити свою думку в лаконічній формі [6, с. 93]. Як зазначає Д. О. Юречко, обмежений обсяг повідомлень, сприяє активному використанню мовної економії, скорочених форм та лаконічних синтаксичних конструкцій [11, с. 289].

Лінгвостилістичні особливості твітингу розглядаються на фонетико-графічному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях. На фонетико-графічному рівні використовуються графічні засоби, таких як повторення розділових знаків, написання слів великими літерами, використання смайликів та інших символів, для пе-

редачі емоцій [4, с. 71]. На лексичному рівні простежується активне вживання емоційно забарвленої лексики, вигуків, скорочень, сленгових одиниць і неологізмів [4, с. 76]. Морфологічний рівень не демонструє істотних відмінностей у вживанні частин мови, відмінків, роду, числа, артиклів, часових форм від їх вживання в лінійних текстах. На синтаксичному рівні проявляються як ознаки усної мови, так і писемної [4, с. 74–78]. Соціальна мережа «Х» функціонує як платформа швидкого обміну інформацією, де обмеження текстового формату залучає користувачів використовувати мовні особливості побудови думки. Обмежений обсяг повідомлення (твіту) зумовлює лаконічність і стислість тексту, тобто автор повинен у стислій формі виразити основну думку, дотримуючись текстових категорій інформаційності та комунікативності. Такий короткий формат і чіткі вимоги до структури змісту повідомлень, спрямовані на швидкий емоційний вплив та донесення інформації на відміну від інших соціальних мереж, що не мають таких вимог.

Розглянемо структуру таких повідомлень на прикладі декількох твітів:

Volodymyr Zelensky / Володимир Зел... @Zelensk... · Mar 5

We received a request from the United States for specific support in protection against "shaheds" in the Middle East region. I gave instructions to provide the necessary means and ensure the presence of Ukrainian specialists who can guarantee the required security. Ukraine helps partners who help ensure our security and protect the lives of our people. Glory to Ukraine!

4.7K

14K

80K

8.3M

У наведеному повідомленні Президента України Володимира Зеленського можна простежити особливості побудови думки через обмежений текстовий формат. Текст побудований структуровано за чітким планом, що дозволило стисло й лаконічно передати інформацію. У твіті прослідковуємо використання компактних синтаксичних конструкцій. Перші два речення виконують інформативну функцію. Використання дієслів дій, таких як: «received, gave instructions, to provide» створює відчуття оперативності та конкретності. Друга частина повідомлення вказує на чіткі кроки реалізації дій, що показує активну участь автора у міжнародній взаємодії. Завершальна частина повідомлення має емоційний маркер – патріотичне гасло «Слава Україні!». Не зважаючи на короткий текстовий формат, повідомлення чітко доносить інформативність, політичне

позиціонування та емоційний характер, що є характерною рисою комунікації в цій мережі.

На початку іншого повідомлення охарактеризована основна думка, що задає тематичний напрям всього тексту. Перераховано дієслова на позначення дії «defend, wait, support, raise, create, research, rescue, teach, and heal», що виконує функцію семантичного розширення тексту. Позитивно забарвлена лексика, така як «determination, leadership, care, and professionalism» привертає увагу реципієнтів. Також застосовано емоційний ефект висловлювання вдячності наприкінці повідомлення через подяку та підкреслює багатогранність ролей українських жінок. Таким чином, поєднання лаконічних синтаксичних конструкцій, лексичного повтору та емоційно забарвленої

лексики сприяє ефективній передачі змісту в умовах обмеженого формату комунікації.

Візуальний компонент наведених твітів ілюструє реалії життя під час війни – участь у бойових діях, міжнародну взаємодію, переживання втрат, громадську активність, роботу рятувальних служб, тощо. Фотографії спрямовані на те, щоб у стислій формі передати глибину трагедії та водночас показати силу нескореного народу. Вони апелюють до емоцій, що сприяє кращому розумінні повідомлення.

Висновки. Аналіз показав, що умови обмеженого простору твітів у соціальній мережі «X» впливають на побудову думки та вибір мовних засобів для передачі інформації у максимально лаконічній формі, поєднуючи інформативний та емоційний компоненти. Перспективи подальших досліджень полягають у детальному вивченні лінгвістичних особливостей онлайн-комунікації для виявлення типових моделей побудови думки у короткому текстовому форматі.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики : [монографія] / Ф.С. Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : [підручник] / Ф.С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 344 с.
3. Горошко О. Новий конвергентний жанр 2.0 – твітінг. /Олена Горошко// Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2011. –№ 52. С. 210–223. (ISSN 2078-5534).
4. Дзюбіна О. І. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж Twitter та Facebook – 2016. С. – 71-78.
5. Корольов І.Р. Типологія дискурсу в сучасній лінгвістиці. / І. Р. Корольов // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2011. – № 15.
6. Полякова, Т. Л. Лінгвостилістичні характеристики жанру твітінг в англomовній політичній інтернет- комунікації: автореферат дис. канд. філол. наук /Т. Л. Полякова – 2014.
7. Ситник І.В. Дискурс в сучасній лінгвістиці / І.В. Ситник // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2020. – Т. 2, № 46. С. 123. (ISSN 2409-1154).
8. Холод І.В., Калініченко Т. М. Вплив цифрових технологій на мовні норми та стилістику в умовах трансформації комунікації у нових медіа / Холод І.В., Калініченко Т. М. // Вісник гуманітарних наук – 2024.
9. Чуркіна В. Г., Федоренко В. П. Сучасні тенденції та особливості медіадискурсу про війну в Україні /Чуркіна В. Г., Федоренко В. П. / Збірник наукових праць Івано-Франківськ НАІР – 2025 – № 4 С. – 304-306.

10. Швелідзе Л. Д. Соціальна мережа Twitter: Основні дискурсивні ознаки в україномовному та англійськомовному комунікативному середовищі. /Л. Д. Швелідзе//Вісник ОНУ. – 2021. – Т. 26, № 2(24). (ISSN 2307-8332.)

11. Юречко Д. О. Структурно-семантичні особливості скорочень у соціальній мережі Твіттер / Юречко,Д.О / Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса – 2020 – № 2 С. – 287-290.

УДК: 811.111'38

Числюк Софія Олегівна,
Національний університет «Острозька академія»

ФУНКЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ТРОПІВ: МЕТАФОРА ТА ПОРІВНЯННЯ У РОМАНІ ЛІ БАРДУГО «ШІСТКА ВОРОНІВ»

Ця стаття присвячена дослідженню функцій лексичних тропів, а саме метафори та порівняння, на матеріалі фентезійного роману Лі Бардуго «Шістка воронів». У праці проаналізовано роботи дослідників та їхні визначення метафори та порівняння, а також функції тропів у художньому тексті. На основі вибраних фрагментів роману охарактеризовано функціонування метафори та порівняння у жанрі фентезі. З'ясовано, що художні тропи відіграють важливу роль в описі альтернативної реальності, створюючи відповідний настрій та формуючи відчуття напруги та драматизму, що слугує естетичній, експресивній та емоційній функціям. Крім того, метафора та порівняння виконують характерологічну функцію, допомагаючи осмислити особливості персонажів, а також когнітивну функцію, що сприяє кращому розумінню тексту. Встановлено, що художні тропи є важливими елементами фентезійного роману, що допомагають краще зрозуміти сутність та оригінальність твору та усвідомити задум автора.

Ключові слова: тропи, метафора, порівняння, функції, художній текст.

This article is devoted to the study of the functions of lexical tropes, namely metaphors and similes, based on material from Leigh Bardugo's fantasy novel Six of Crows. The paper examines the works of scholars and their definitions of metaphor and simile, as well as the functions of these figures of speech in literary texts. Based on selected passages from the novel, the functioning of metaphors and similes in the fantasy genre is characterised. It has been established that literary tropes play an important role in describing

an alternative reality, evoking a corresponding mood and creating a sense of tension and drama, which serves aesthetic, expressive and emotional functions. Furthermore, metaphors and similes fulfil a characterological function, helping to comprehend the features of characters, which is also typical of the cognitive function. The study confirms that literary tropes are essential elements of the fantasy novel, helping to achieve a deeper understanding of the work's essence and originality, as well as to grasp the author's intent.

Keywords: *tropes, metaphor, simile, functions, literary text.*

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Лексико-стилістичні засоби вважаються широко дослідженою темою у сучасному мовознавстві. Однак не так багато робіт присвячено аналізу функціонування художніх тропів у жанрі фентезі, що зумовлює актуальність дослідження функцій метафори та порівняння на основі фентезійного роману Лі Бардуго «Шістка Воронів».

Аналіз досліджень та публікацій. Лексичні тропи є поширеною темою для різноманітних досліджень науковців. У дослідженні використано роботи Н. Г. Ходаковської [4], А. М. Ерліхмана, О. О. Кульчицької [1], А. О. Худоля [5], І. Р. Харкавців [3], О. І. Ситник, Н. Г. Танько, С. Д. Скірта [2].

Н. Г. Ходаковська визначає тропи як слова та словосполучення, вжиті у переносному значенні та вважаються основою художньої мови, до них належать метафора та порівняння, які є засобами образності, виконуючи естетичну функцію [4]. А. М. Ерліхман та О. О. Кульчицька зазначають, що художні тропи виконують емоційну та експресивну функції для посилення образності, тому вони є невід'ємною частиною художнього твору [1].

У праці «Вживання лексичних стилістичних засобів у романі Ренсома Рігза “Дім дивних дітей”» зазначено, що метафора ґрунтується на поєднанні лексичного та образного значення, тоді, коли порівняння базується на взаємозв'язку первинного та вторинного значень, які застосовуються водночас у контексті [2]. Однак, А. О. Худолій зазначає, що для метафори є характерною зміна точки зору на семантику суспільного феномену [5]. А ось І.Р. Харкавців зауважує, що сутність метафори полягає в людських асоціаціях, які виникли внаслідок досвіду. Таким чином, виникає асоціативний ланцюг, який починається з першочергового значення слова, потім формується образ, що виникає внаслідок порівняння та, зрештою, з'являється нова інтерпретація, яка і становить метафору [3]. Щодо порівняння,

то Н. Г. Ходаковська зауважує, що їх диференціюють як логічні, що часто вносять новизну до предмета, та образні, які осягають певну найяскравішу рису і роблять її ключовою, що виконує характерологічну функцію [4].

Мета статті полягає у вивченні функцій метафори та порівняння у фентезійному романі Лі Бардуго «Шістка Воронів». **Завдання** дослідження:

- виявити особливості функціонування метафори та порівняння;
- здійснити аналіз їхніх функцій у романі;
- дослідити роль цих художніх тропів у жанрі фентезі.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи роман Лі Бардуго «Шістка воронів», ми виокремили велику кількість різних художніх тропів, серед яких зосередимо увагу на метафорах та порівняннях.

“Even if he’d had the courage to get into a fight with a Squaller, it would be like brawling with an expensive vase” [6, с. 8]. У цьому фрагменті використано порівняння, що виражене сполучником *like*. Один з героїв – звичайний солдат, а інший – *Squaller* («Верескун») – людина з магічною силою маніпулювання тиском повітря та вітром, тому бій з останнім прирівнюється до бійки з дорогою вазою, якій притаманна крихкість. Контраст між силовою спроможністю двох персонажів є дещо іронічним. Однак порівняння виконує естетичну функцію, створюючи відповідний образ, а також характерологічну функцію, адже автор демонструє особливості характеру героя та його іронічне усвідомлення власної вразливості.

“Instead she scaled halfway up the slick roof tiles and started crawling, her body tilted at a precarious angle, moving like a spider as she kept one eye on the guards’ walkway and one ear on the conversation below” [6, с. 28]. Використано порівняння рухів героїні Інеж із пересуванням павука, що підкреслює гнучкість, швидкість, обережність та непомітність, що слугує характерологічній функції. Крім того, образ павука викликає відповідну асоціацію, що виконує естетичну функцію.

“It will go up in seconds, burning from both ends with poor Elise trapped in the middle. Her blonde hair will catch first. Like the wick of a candle” [6, с. 34]. У цьому уривку використано порівняння, де загорання волосся прирівнюється до миттєвого запалювання свічки, що характерно для естетичної функції, адже автор нагнітає атмосферу трагізму та драматизму. Також порівняння виконує емоційну функцію, адже читач відчуває страх та напруження через близькість смерті.

“One out of five crews dead, their bodies lost to foreign waters, food for deep sea fishes. Let’s not speak of violence” [6, с. 47]. Використано метафоричний образ, де море постає пожирачем людських душ, для якого моряки ніби їжа для глибоководних риб. Метафора виконує естетичну та емоційну функції, підкреслюючи жорстокість та безжальність злочинного світу, передаючи втрати та небезпеку.

“You see, every man is a safe, a vault of secrets and longings” [6, с. 48]. У цьому фрагменті використано метафору, де образ людини уподібнюється до сховища, що містить таємниці та приховані бажання. Метафора виконує когнітивну функцію, адже читач осмислює складність людської природи та внутрішнього світу людини через зрозумілий образ сховища.

“A boy walked through the library wall. He was pale as a corpse and wore an embroidered blue Grisha Tidemaker’s coat with a red-and-gold ribbon at the lapel indicating his association with Van Eck’s house” [6, с. 49]. В уривку застосовано порівняння, що підкреслює хворобливо-блідий колір обличчя персонажа. Порівняння виконує естетичну функцію, навіюючи моторошний образ та створюючи тривожну атмосферу.

“Another demon. This one walked with soft feet like she’d drifted in from the next world and no one had the good sense to send her back” [6, с. 122]. Використано метафору, у якій героїня Інеж прирівнюється до демона, а також присутнє порівняння, де її тихі кроки видаються ніби з іншого світу. Тропи виконують характерологічну функцію, адже підкреслюється особливість дівчини залишатися непомітною, що видається надприродним та винятковим для звичайної людини.

“Fjerda may think they’ve caught a dragon by the tail, but they won’t be able to hold on” [6, с. 120]. В уривку використано метафору завдяки символізму дракона, що асоціюється з неймовірною силою, небезпекою та владою, тим самим виконуючи естетичну та експресивну функції, адже підкреслюється драматизм ситуації.

“You okay?” Inej asked, and Kaz felt himself drawn towards her voice like water rolling downhill [6, с. 298]. Використано порівняння, де тяжіння до голосу Інеж прирівнюється до води, що стікає вниз. Порівняння виконує емоційну функцію, підкреслюючи близькість між Інеж та Казом, адже голос дівчини є його єдиним зв’язком з реальністю. Також важливу роль відіграє характерологічна функція, адже незважаючи на раціональність та холодність Каза, все ж він проявляє звичайну людяність поруч з Інеж, що демонструє внутрішній конфлікт персонажа.

“Yes, Mama loves wild geraniums because no other flower has quite the same colour, and she claims that when she snaps the stem and puts a sprig behind her ear, the whole world smells like summer” [6, с. 147]. У фрагменті використано метафору, де «літо» постає символом приємних спогадів, тепла та внутрішньої рівноваги. Метафора виконує естетичну та емоційну функції, адже створює контраст між спокоєм минулих днів та небезпекою сьогодення, створюючи відчуття ностальгії.

“All around them, crooked monoliths of earth and ice burst upwards, as if the ground was coming to life” [6, с. 261]. Використано порівняння, що також є елементом персоніфікації, адже земля ніби оживає. Порівняння виконує експресивну та естетичну функції, адже сили природи постають неконтрольованими, що підсилює атмосферу напруження та відчуття настороги.

Висновки. Отже, аналіз фрагментів роману Лі Бардуго «Шістка воронів» засвідчив, що метафора та порівняння у фентезі є багатофункціональними. Вони виконують естетичну функцію, сприяючи відтворенню атмосфери вторинного світу, експресивну – підсилюючи образність, та емоційну, що проявляється у передачі переживань героїв. Крім того, метафора та порівняння реалізують когнітивну функцію, що сприяє усвідомленню сенсу неочевидних речей та явищ завдяки зрозумілим образам, а також характерологічну функцію, що допомагає розкрити індивідуальні риси персонажів. Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні функцій інших лексико-стилістичних засобів та визначенні їхньої ролі у жанрі фентезі.

Література:

1. Ерліхман А. М., Кульчицька О. О. Лексико-стилістичні засоби формування образу головного персонажа у романі Джонатана Сафрана Фоера *Extremely Loud and Incredibly Close* / А. М. Ерліхман, О. О. Кульчицька // Закарпатські філологічні студії / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.) та ін. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 1, вип. 25. – С. 92–98. – URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/25/part_1/18.pdf
2. Ситник О. І., Танько Н. Г., Скірта С. Д. Вживання лексичних стилістичних засобів у романі Ренсома Рігтза «Дім дивних дітей» / О. І. Ситник, Н. Г. Танько, С. Д. Скірта // Наукові записки. Серія: Філологічні науки. – Кропивницький : Видавництво «КОД», 2018. – Вип. 164. – С. 256–261.
3. Харкавців І. Р. Антропоморфна метафора в системі мовної образності (на матеріалі англійської мови) [Електронний ресурс] / І. Р. Харкавців // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Філологічні науки. – 2013. – № 14 (2). – С. 264–269. – URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vluf_2013_14\(2\)_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vluf_2013_14(2)_46)

4. Ходаковська Н. Г. Лексико-стилістичні засоби поетичного мовлення німецьких поетів-символістів / Н. Г. Ходаковська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. – 2016. – Вип. 1. – С. 107–112. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUF_2016_1_22

5. Худолій А. О. Метафорична концептуалізація в сучасних американських публіцистичних текстах / А. О. Худолій // Наукові записки. Серія «Філологія» : збірник наукових праць / уклад.: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. – Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2018. – Вип. 1 (69), ч. 2. – С. 217–222.

6. Bardugo L. *Six of Crows* / Leigh Bardugo. – New York: Henry Holt and Company, 2015. – 465 p.

УДК: 8.81'42+81'1:32

Якимчук Ірина Петрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОМОВ КАМАЛИ ГАРРІС ТА ТЕРЕЗИ МЕЙ

У статті проведено лексико-стилістичний та риторичний аналіз двох політичних промов – Камали Гарріс на форумі рівності поколінь (2021) та Терези Мей з нагоди сторіччя виборчого права жінок (2018). Розглянуто основні мовні засоби, включаючи повтори, анафори, емоційно-оцінні лексеми, метафори, епітети, структурні та синтаксичні побудови, а також їхній вплив на аудиторію. Визначено ефективність різних стилістичних стратегій для формування переконливого політичного дискурсу.

Ключові слова: політичний дискурс, лексико-стилістичні засоби, риторичні прийоми, Камала Гарріс, Тереза Мей, переконання, демократія.

This article presents a lexical-stylistic and rhetorical analysis of two political speeches: Kamala Harris's address at the Generation Equality Forum (2021) and Theresa May's speech marking the centenary of women's suffrage (2018). The main linguistic devices are examined, including repetitions, anaphora, emotionally charged lexemes, metaphors, epithets, structural and syntactic constructions, as well as their impact on the audience. The effectiveness of various stylistic strategies in shaping persuasive political discourse is assessed.

Keywords: political discourse, lexical-stylistic devices, rhetorical techniques, Kamala Harris, Theresa May, persuasion, democracy.

Постановка проблеми. Політичний дискурс є ключовим засобом комунікації між політиками та громадянами. Політичні промови відображають не лише бачення лідера щодо соціально-

політичних проблем, а й його стратегії переконання, формування суспільної думки та мобілізації підтримки [1; 2]. В умовах глобалізації та зростання впливу медіа особлива увага приділяється лінгвальним особливостям промов, оскільки вони визначають, як аудиторія сприймає повідомлення та реагує на нього.

У сучасних дослідженнях політичного дискурсу особлива увага приділяється лексико-стилістичним засобам, які дозволяють створювати емоційний ефект, логічну послідовність аргументів і культурний контекст. Промови Камали Гарріс та Терези Мей дозволяють проаналізувати різні стратегії впливу на аудиторію: Гарріс більше орієнтується на мобілізацію та інклюзію, Мей – на історичну спадкоємність та патріотизм [3; 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політичний дискурс досліджують численні науковці. А. О. Худолій (2016) у своїй роботі аналізує семантико-когнітивні засоби, які використовують політики для створення переконливого образу подій [1]. Л. Яковчук (2018) описує лінгвальні стратегії у промовах американських політиків, зокрема використання анафор, риторичних запитань і культурних алюзій для підсилення емоційного ефекту [2]. Дослідники, як-от Л. Яковчук та І. Коршунова, звертають увагу на маніпулятивні стратегії, які політики застосовують для формування громадської думки, використовуючи лексичні та синтаксичні засоби [2; 5]. Водночас менш вивченою є порівняльна характеристика американського та британського політичного дискурсу на прикладі лексико-стилістичних особливостей промов лідерів, що й стає предметом даного дослідження. Камала Гарріс використовує анафори, повтори та історичні відсилання для підкреслення ключових ідей [4]. Тереза Мей акцентує на історичних фактах та патріотичних наративах, застосовуючи емоційно-оцінну лексику та складні синтаксичні конструкції [3].

Мета статті. Метою даної роботи є визначення лексико-стилістичних та риторичних засобів у промовах Камали Гарріс та Терези Мей.

Постановка завдання. Для досягнення мети були поставлені такі завдання: проаналізувати лексичні, семантичні та синтаксичні засоби у промовах Камали Гарріс і Терези Мей; визначити їхній вплив на аудиторію; порівняти комунікативні стратегії обох політиків.

Виклад основного матеріалу.

1. Лексичні особливості. Лексичний рівень у політичних промовах відіграє ключову роль у формуванні переконливого дискурсу.

Політики свідомо обирають слова, які створюють емоційний ефект, підкреслюють соціальні цінності. Водночас вони спрямовані на мобілізацію аудиторії [1; 2]. У промові на Generation Equality Forum Гарріс активно використовує інклюзивну лексику, яка підкреслює єдність та соціальну солідарність. Наприклад:

And for me, it is an honor to be here with you now [4], as we recommit to make gender equality a reality. У наведеному прикладі словосполучення *with you* та *we recommit* створюють ефект залучення аудиторії до спільної дії, підкреслюючи колективну відповідальність і єдність мовця та слухачів.

We are strong. We are moving forward [4]. У цьому висловлюванні повтор конструкції *we are* створює ритмічність та підсилює емоційний вплив, роблячи промову більш динамічною та легкою для запам'ятовування. Крім того, Гарріс використовує лексику, яка апелює до активної участі аудиторії, стимулюючи відчуття особистої відповідальності:

Your voice matters. Your action matters [4]. У цьому прикладі ключові слова *voice* та *action* підкреслюють значущість індивідуального внеску, формуючи у слухачів відчуття причетності до суспільних змін. Такі конструкції не лише підкреслюють важливість участі, а й створюють у слухачів відчуття, що вони є частиною зміни. У промові до столітнього ювілею виборчого права жінок Мей застосовує патріотичну та історично забарвлену лексику, зокрема *proud, legacy, rights*, часто звертаючись до минулого і досягнень попередніх поколінь. Наприклад:

It is our duty to honour the sacrifices of those who fought for women's rights [3]. У цьому реченні лексеми *duty, honour* та *sacrifices* поєднують історичний контекст із моральним закликком, підсилюючи відчуття відповідальності перед попередніми поколіннями. Мей також активно використовує лексичні маркери значущості:

For women, politics can be as much about listening and learning from others as it is about broadcasting your own views and opinions. And that is all to the good. Because when there isn't just one way of doing things or one perspective on an issue, our understanding is enriched and we can achieve better outcome [3]. У наведеному фрагменті ключові слова *listening, learning, understanding, better outcomes* підкреслюють цінність колективного досвіду та еволюції політичної культури, водночас формуючи у слухачів відчуття причетності до ширшого історичного процесу.

Таким чином, лексичний аналіз показує, що обидві політичні діячки цілеспрямовано добирають слова для формування емоційного і когнітивного впливу: Камала Гарріс більше орієнтується на мобілізацію та інклюзію, а Тереза Мей – на актуалізацію історичного усвідомлення та патріотичних цінностей.

Семантичні засоби. На семантичному рівні політики використовують метафори, епітети, порівняння та алюзії на історичні події, щоб унаочнити абстрактні концепти та підсилити аргументацію. Наприклад, Камала Гарріс зазначає:

Democracy is strongest when everyone participates [4]. У цьому прикладі метафора репрезентує демократію як живу систему, функціонування якої залежить від активної участі громадян, що підкреслює ідею колективної відповідальності.

The future is not just for some of us, it is for all of us [4]. Цей приклад демонструє використання антитези *some of us – all of us* у поєднанні з повтором, що підсилює семантику інклюзивності та акцентує універсальність майбутнього як спільної цінності. Гарріс також застосовує порівняння та алюзії на історичні події, апелюючи до боротьби за права афроамериканців та жінок:

Just like the suffragettes, we continue the fight for justice [4]. У цьому прикладі алюзія на рух суфражисток звертає увагу на історичну боротьбу жінок за свої права. Це допомагає встановити емоційний зв'язок з аудиторією та підкреслює продовження цих ідей у сучасності [2].

Натомість у промовах Терези Мей основна увага приділяється історії та національній пам'яті. Наприклад:

A century of courage, a century of struggle, a century of progress [3]. У цьому фрагменті повтор синтаксичної моделі *a century of...* у поєднанні з лексемами *courage, struggle, progress* формує градацію, що підкреслює історичну динаміку розвитку та посилює урочистість висловлювання.

The fight for women's rights was like a torch passed from one generation to the next [3]. Тут використано порівняння з метафоричним образом *a torch*, що символізує передачу цінностей і ідей між поколіннями, репрезентуючи боротьбу за права як безперервний процес [7].

Мей активно застосовує алюзії на державні та історичні події:

From the Representation of the People Act to modern democracy [3]. У цьому прикладі згадка про законодавчі акти додає історичного контексту та робить аргументацію більш переконливою.

Семантичний аналіз показує, що Камала Гарріс фокусується на колективному прагненні та соціальній мобілізації, тоді як Тереза Мей акцентує на історичній важливості і спадкоємності традицій, що створює різні ритмічні та емоційні ефекти.

Синтаксичні особливості. Синтаксичний рівень включає структуру речень, риторичні запитання, паралелізми та повтори, які забезпечують логічність і переконливість промови.

У промовах Камали Гарріс переважають короткі та чіткі речення. Наприклад:

Act now. Speak up. Stand together [4]. У цьому прикладі використано короткі імперативні речення, які створюють динамічний ритм і спонукають аудиторію до дії.

We will rise. We will fight. We will win [4]. Повтор конструкції *We will* є прикладом анафори, що підсилює емоційний вплив і підкреслює послідовність дій.

What kind of future do we want for our children? [4]. Риторичне запитання залучає слухачів до роздумів і змушує їх замислитися над порушеною проблемою.

Натомість у промовах Терези Мей частіше використовуються складні речення. Наприклад:

As we look back on a century of struggle, it is clear that our democracy has been shaped by those who fought tirelessly for the rights of women [3]. У цьому реченні поєднується звернення до минулого з оцінкою сучасності, що допомагає показати зв'язок між історичними подіями та сьогоденням.

Have we honored the courage of those who came before us? [3]. Риторичне запитання не потребує відповіді, але спонукає аудиторію замислитися над відповідальністю перед попередніми поколіннями.

Courage in action, determination in progress, unity in purpose [3]. Повторювана структура речення підкреслює ключові цінності та робить висловлювання більш виразним і легким для сприйняття.

Отже, аналіз показує, що Камала Гарріс частіше використовує короткі, ритмічні та спонукальні конструкції, які мотивують аудиторію до дії. Тереза Мей, у свою чергу, надає перевагу складнішим реченням і риторичним запитанням, що допомагає підкреслити історичний контекст і спонукає до роздумів.

Висновки. Аналіз політичних промов Камали Гарріс і Терези Мей показав, що обидві політичні діячки свідомо використовують лексико-стилістичні засоби для досягнення емоційного та когнітивного впливу на аудиторію.

На лексичному рівні Гарріс застосовує інклюзивну лексику, що об'єднує слухачів і спонукає їх до дії, тоді як Мей використовує слова з історичним та патріотичним забарвленням, що підкреслюють спадкоємність традицій і моральну відповідальність перед минулими поколіннями.

На семантичному рівні Гарріс фокусується на рівності та колективній участі, використовуючи метафори, повтори та алюзії на історичні події, а Мей – на історичній значущості та спадкоємності цінностей, що формує урочистий і рефлексивний тон промови.

На синтаксичному рівні промови Гарріс відзначаються короткими, ритмічними конструкціями та спонукальними імперативами, що мотивують аудиторію, тоді як у Мей переважають складні речення та риторичні запитання, які допомагають осмислити історичний контекст.

Таким чином, використання різних лексико-стилістичних засобів зумовлює різні комунікативні стратегії: мобілізаційну у Камали Гарріс і історико-рефлексивну у Терези Мей.

Перспективи подальших досліджень полягають у аналізі інших мовних рівнів політичного дискурсу, зокрема прагматичних стратегій та засобів впливу на аудиторію в міжкультурному контексті.

Література:

1. Худолій А.О. *Semantic-cognitive Analysis of the Concept Ukraine in Speeches of B. Obama* (2014). *Cognitive Studies. Etudes Cognitives*. Institute of Slavic Studies, PAS, University of Silesia and The Slavic Foundation, 2016. Vol. 16. P.153-163.

2. Яковчук Л. Лінгвальні засоби політичного дискурсу: магістерська робота. ст. 41-48. наук. Національний університет «Острозька академія», 2022. URL: https://theses.ua.edu.ua/DATA/5551/Liana_Yakovchuk.pdf

3. May, Theresa. PM speech on standards in public life: 6 February 2018. GOV.UK URL: https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-standards-in-public-life-6-february-2018?utm_source=chatgpt.com

4. Harris, Kamala. Remarks at the Generation Equality Forum, June 30, 2021. American Presidency Project. URL: https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-vice-president-the-generation-equality-forum?utm_source=chatgpt.com

5. Дмитрієва А., Коршунова І. *Маніпулятивні стратегії в політичному дискурсі*. Журнал сучасної лінгвістики, 2019.

6. Публічний дискурс у зовнішньополітичній діяльності президентів США (1945-2012 pp.): дис...доктора політ. наук: 23.00.04. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин, 2013. – 463 с.

7. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного аналізу / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. – Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2014. – Вип. 42. – С. 174-177. URL: <https://lingvj.oa.edu.ua/>

8. Лінгвістичні особливості політичних текстів // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, серія „Філологічні науки. Мовознавство”. – 2014. – № 4 (281). – С. 133-137. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/7664?offset=20>

ЗМІСТ

<i>Алієва Анастасія Агаларівна</i> ФУНКЦІЇ СТИЛІСТИЧНО ЗАБАРВЛЕНОЇ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У МАТЕРІАЛАХ ВВС	3
<i>Антонюк Анастасія Миколаївна</i> АНАЛІЗ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У БРИТАНСЬКИХ СТАТТЯХ ПРО COVID-19 НА МАТЕРІАЛІ ВВС	8
<i>Бабенкова Любов Юрійівна</i> КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	14
<i>Бобровська Аліна Дмитрівна</i> ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙ	20
<i>Вапінська Яна Сергійівна</i> ЛЕКСИЧНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ЩАСТЯ» У ЖУРНАЛІ THE NEW YORKER	26
<i>Ганаба Яна Володимирівна</i> НЕОЛОГІЗМИ В ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ THE GUARDIAN)	32
<i>Гнатюк Ірина Володимирівна</i> СЛЕНГ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	37
<i>Головацька Дарина Ярославівна</i> ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНОГО ОНЛАЙН-РЕСУРСУ “ONLINE SAFETY CONVERSATION” ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІОВАННЯ В УЧНІВ 9-ГО КЛАСУ	43
<i>Денисюк Наталія Вікторівна</i> ЛЕКСИЧНІ, ГРАМАТИЧНІ ТА РИТОРИЧНІ ЗАСОБИ Я ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖУ В ПРОМОВАХ КАНЦЛЕРІВ ФРН (АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ, ОЛАФА ШОЛЬЦА, ФРІДРІХА МЕРЦА)	49
<i>Кавій Єва Миколаївна</i> СТИЛІСТИЧНІ МАРКЕРИ МОВНИХ ПОРТРЕТІВ ПЕРСОНАЖІВ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ АГАТИ КРІСТІ “DEATH ON THE NILE”	57

<i>Конченко Анна Володимирівна</i> ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ РИС ХАРАКТЕРУ В СЕРІАЛІ “THE VAMPIRE DIARIES”	63
<i>Лоза Анастасія Дмитрівна</i> СПЕЦИФІКА ЗООМОРФНИХ МЕТАФОР У БРИТАНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ	69
<i>Миколайчук Юлія Юріївна</i> СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ТА ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (2022–2026 РР.)	73
<i>Опейда Катерина Володимирівна</i> АНАЛІЗ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИЦІЇ ПОЛІТИКА У ПРОМОВІ БРИТАНСЬКОГО ЕКС-ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА БОРИСА ДЖОНСОНА	78
<i>Павлюш Маріанна Василівна</i> ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У ЦИКЛІ РОМАНІВ «ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ'Я» ДЖОРДЖА МАРТІНА	82
<i>Печоріна Анастасія Василівна</i> СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГОВОЇ ТА РОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ПОП-ЛІРИКИ (НА МАТЕРІАЛІ АЛЬБОМІВ БІЛЛІ АЙЛІШ) (АЛЬБОМИ «WHEN WE ALL FALL ASLEEP, WHERE DO WE GO?» (2019), «HAPPIER THAN EVER» (2021))	89
<i>Ромазанова Ірина Сергіївна</i> ФУНКЦІЇ МЕТАФОР У ХУДОЖНЬОМУ СТИЛІ (ЗА РОМАНОМ «СУТІНКИ» СТЕФЕНІ МАЄР)	95
<i>Рудюк Соломія Вікторівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ТЕКСТАХ НОВИН ТЕЛЕКОМПАНІЙ ВВС ТА ВВС УКРАЇНА	100
<i>Сінкевич Марія Юріївна</i> КОНЦЕПЦІЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	107

<i>Степчин Дарина Дмитрівна</i> ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ АСПЕКТІ	113
<i>Тарасюк Олександра Орестівна</i> ВЛАСНІ НАЗВИ У СТРУКТУРІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОНОМАСТИКИ	118
<i>Ткач Вікторія Олександрівна</i> ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНСТРУКЦІЙ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІНСТРУКЦІЙ ДО АВТОМОБІЛЯ CITROËN C4)	124
<i>Федоренко Аліна Олегівна</i> СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІТ-АБРЕВІАТУР	131
<i>Федоришина Вікторія Сергіївна</i> МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ПОВІДОМЛЕНЬ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «Х»	136
<i>Числюк Софія Олегівна</i> ФУНКЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ТРОПІВ: МЕТАФОРА ТА ПОРІВНЯННЯ У РОМАНІ ЛІ БАРДУГО «ШІСТКА ВОРОНІВ»	142
<i>Якимчук Ірина Петрівна</i> ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОМОВ КАМАЛІ ГАРРІС ТА ТЕРЕЗИ МЕЙ	148

Наукове видання

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Національного університету

«Острозька академія»

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

ВИПУСК 22

Редакційна колегія: *Анатолій Худолій, Інна Ковальчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *Катерини Олексійчук*

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 9,18. Зам. № 10–26.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Times New Roman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.